ĪPAŠAIS ZIŅOJUMS 25/2026 **LV**

Aizsargājamās jūras teritorijas:
ar to noteikšanu vien nepietiek, lai nodrošinātu jēgpilnu aizsardzību

CURIA RATIONUM
EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

Punkts

01–17 | Galvenie vēstījumi 01

01–08 | Kāpēc šī joma ir svarīga

09–17 | Ko mēs konstatējām un ko iesakām

18–93 | Plašāka informācija par mūsu apsvērumiem 02

18–33 | Ir maz ticams, ka tiks sasniegti vērienīgie ES praktiskie mērķi

20–25 | Neraugoties uz teritoriju platības pakāpenisku palielināšanu, aizsargājamo jūras teritoriju noteikšana nesasniedz ES mērķrādītājus

26–28 | ES aizsargājamo jūras teritoriju tīkls neatbilst ekoloģiskajiem kritērijiem

29–33 | ES finansējums aizsargājamām jūras teritorijām nāk no dažādiem instrumentiem, un tam ir grūti izsekot

34–54 | ES satvaram ir grūti nodrošināt konsekventu aizsardzības līmeni

36–39 | ES tiesiskais regulējums aizsargājamo teritoriju noteikšanai pastāv jau sen

40–45 | Aizsargājamo teritoriju noteikšana pati par sevi nenodrošina aizsardzību vai darbības ierobežojumus

46–54 | Zvejas apgabalu aizsardzība ir sarežģīts un ilgstošs process

55–67 | Vides aizsardzība un sociālekonomiskā ietekme: sarežģīti panākams, bet nepieciešams līdzsvars

58–62 | Ievērojams datu iztrūkums traucē veikt aizsardzības pasākumu sociālekonomisko novērtēšanu

63–67 | Ieinteresēto personu līdzdalība ir arvien lielāka, taču tā ne vienmēr ir paredzēta pārvaldības procesos

68–93 | Pārvaldības nepilnības un vāja īstenošana noved pie slikta aizsardzības iznākuma

70–83 | Lielākajā daļā aizsargājamo teritoriju nepiemēro adaptīvu pārvaldības praksi

84–88 | Aizsardzības iznākums atšķiras

89–93 | Lielas cerības uz jauniem tiesību aktiem, kas paredz aktīvu atjaunošanu

Pielikumi

I pielikums. Par revīziju

II pielikums. Revīzijai atlasīto aizsargājamo jūras teritoriju izlase

III pielikums. Datu avoti un datu apstrāde

IV pielikums. Pastāvīgi zvejai ierobežotu apgabalu saraksts

V pielikums. ES finansējums

VI pielikums. Aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldības novērtēšanas metodika, izmantojot *METT*-4

Saīsinājumi

Glosārijs

Komisijas atbildes

Laika grafiks

Revīzijas darba grupa

01

Galvenie vēstījumi

Kāpēc šī joma ir svarīga

01 ES jūras klāj aptuveni 5 miljonus km², un tas ir par aptuveni miljonu kvadrātkilometru vairāk nekā ES sauszemes teritorija. ***1. attēlā*** ir parādīti četri ES jūras reģioni: Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļa (ar četriem apakšreģioniem), Vidusjūra (ar četriem apakšreģioniem), Baltijas jūra un Melnā jūra[1]. Aptuveni 40 % ES iedzīvotāju 22 dalībvalstīs dzīvo 50 km attālumā no jūras krasta. Kopš 2022. gada ES dalībvalstis ir apņēmušās palīdzēt sasniegt ANO mērķi efektīvi aizsargāt un pārvaldīt vismaz 30 % pasaules jūru.

02 Pasaules okeānu un ES jūru stāvoklis pasliktinās klimata pārmaiņu, piesārņojuma, jūras bioloģisko resursu izmantošanas un dzīvotņu izzušanas dēļ. Visā ES aptuveni 15 % novērtēto jūras gultnes dzīvotņu bija labs aizsardzības statuss, 81 % dzīvotņu bija slikts vai neapmierinošs statuss, bet 4 % dzīvotņu statuss nebija zināms. Dažādu veidu noslodze ietekmē 79 % piekrastes jūras gultnes un 43 % no salīdzinoši seklajām šelfa zonām krasta tuvumā.

[1] ES ir arī tālāki reģioni Indijas okeānā un Karību jūrā, kā arī aizjūras teritorijas (uz šiem reģioniem mūsu revīzija neattiecas).

03 Aizsargājamās jūras teritorijas statusa piešķiršana tiek uzskatīta par efektīvu instrumentu jūras ekosistēmu saglabāšanai un biodaudzveidības zuduma apturēšanai. Lai gan šādām teritorijām ir dažādas ES definīcijas, šajā ziņojumā mēs izmantojam definīciju, kas noteikta ANO juridiski saistošajā 2023. gada Atklātās jūras nolīgumā, proti: "ģeogrāfiski definēta jūras teritorija, kas ir noteikta un tiek pārvaldīta tā, lai sasniegtu konkrētus biodaudzveidības aizsardzības ilgtermiņa mērķus". Aizsargājamo jūras teritoriju mērķis ir samazināt cilvēka radīto noslodzi uz ekosistēmām, lai saglabātu biodaudzveidību un ekoloģiskās funkcijas un lai atbalstītu ekosistēmu atveseļošanu no degradācijas vai pārmērīgas izmantošanas.

1. attēls. Ģeogrāfiskie jūras reģioni un apakšreģioni

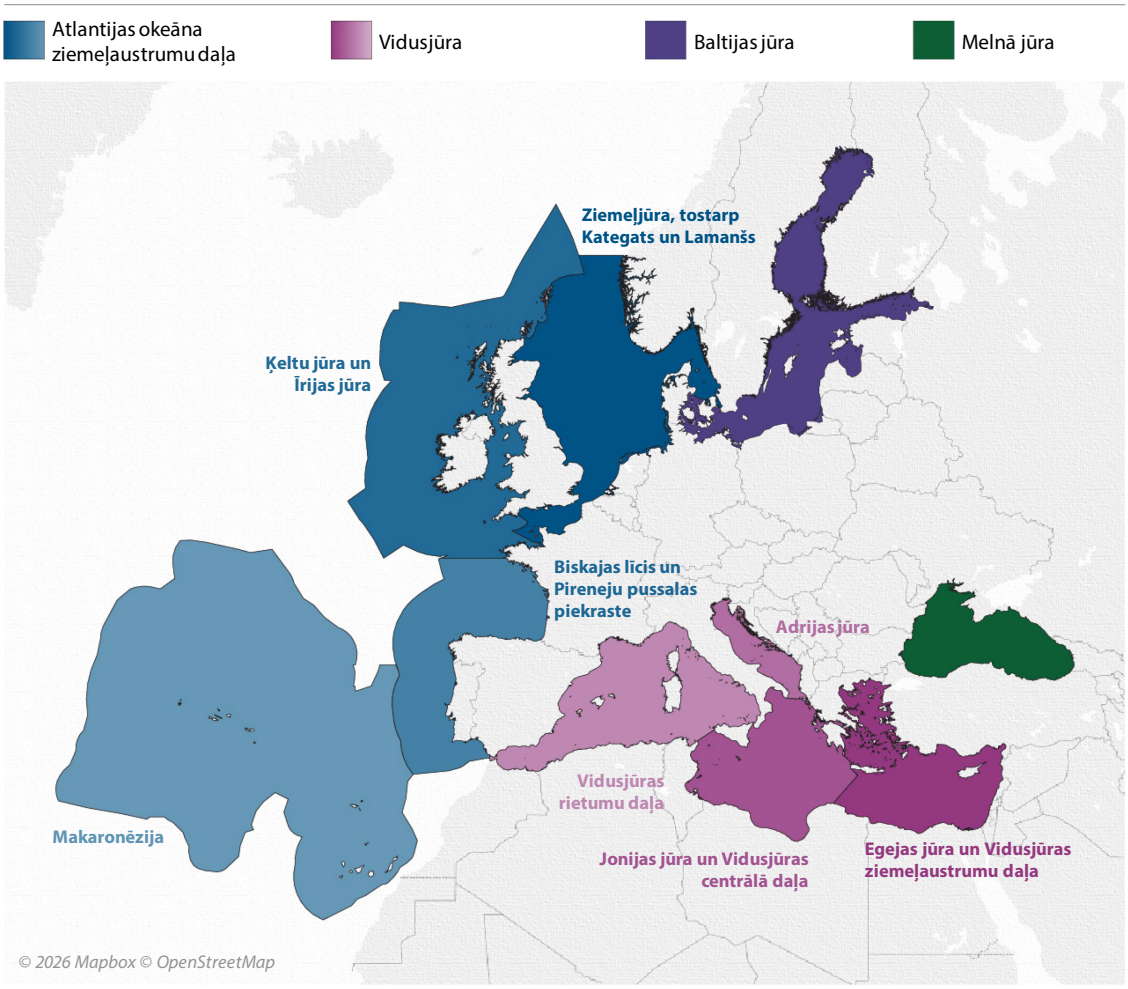

Avots: Jūras stratēģijas pamatdirektīva.

04 Mūsu revīzijas mērķis bija novērtēt, vai ES ir izveidojusi tādu aizsargājamo jūras teritoriju tīklu, kas efektīvi aizsargā jūras vidi un palīdz sasniegt ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam mērķus. Šī revīzija ir nākamais solis pēc ERP īpašā ziņojuma 26/2020 par jūras vidi, kurā secināts, ka ES nav spējusi atjaunot jūras labā vides stāvoklī vai nodrošināt, ka zveja notiek ilgtspējīgā līmenī.

05 Konkrētāk, mēs pārbaudījām, vai:

- ES laikus izdodas sasniegt stratēģijas mērķus attiecībā uz aizsargājamo jūras teritoriju aptvērumu, ekoloģisko savienotību un biodaudzveidības finansējumu;
- ES tiesiskais regulējums nodrošina nepieciešamos mehānismus, lai teritoriju statusa noteikšanas rezultātā tiktu panākta praktiska aizsardzība;
- vides aizsardzības mērķi ir līdzsvaroti ar sociālekonomiskajiem apsvērumiem un ieinteresēto personu iesaisti;
- revīzijai atlasītās dalībvalstis ir ieviesušas atbilstošu pārvaldības praksi.

Mēs arī analizējām publiski pieejamās datu kopas, lai novērtētu aizsargājamo jūras teritoriju ģeogrāfisko un ekoloģisko stāvokli visās ES jūrās.

06 Mēs veicām šo revīziju, jo, ņemot vērā jūras biodaudzveidības arvien straujāku degradāciju Eiropas jūrās, ekosistēmām ir nepieciešama aizsardzība. Piekrastes kopienu ilgtermiņa sociālekonomiskā dzīvotspēja ir tieši atkarīga no jūras vides stabilitātes un efektīvas pārvaldības.

07 Mēs sagaidām, ka mūsu darbs palīdzēs Komisijai apsvērt to, kā uzlabot aizsargājamo jūras teritoriju efektivitāti, izveidi un pārvaldību, tādējādi stiprinot devumu biodaudzveidības aizsardzībā un saglabājot piedāvātos ekosistēmu pakalpojumus. Mūsu mērķis ir palīdzēt Komisijai pārskatīt un uzlabot tās stratēģisko pieeju (piemēram, nākamo biodaudzveidības stratēģiju) un pielāgot tiesisko regulējumu, labāk integrējot aizsargājamo jūras teritoriju politikas ekonomiskos un sociālos aspektus.

08 Papildu informācija un sīkāks revīzijas tvēruma un pieejas izklāsts ir sniegts ***I pielikumā***.

Ko mēs konstatējām un ko iesakām

09 Mēs secinām, ka ES vēl nav izveidojusi aizsargājamo jūras teritoriju tīklu, kas efektīvi aizsargā jūras vidi. Lai gan ES ir ilggadējs un labi izstrādāts tiesiskais regulējums aizsargājamo teritoriju noteikšanai, joprojām pastāv neatbilstība starp tiesiskā regulējuma mērķiem un faktisko aizsardzības iznākumu. Neraugoties uz noteikto teritoriju platības pakāpenisku palielināšanu, ES 2030. gada mērķi, visticamāk, netiks sasniegti. Turklāt nesenā Eiropas Vides aģentūras ziņojumā lielākās daļas dzīvotņu un sugu aizsardzības statuss ir novērtēts kā nelabvēlīgs. Revīzijas laikā iegūtā jaunākā informācija liecina, ka tendences biodaudzveidības jomā revidētajās aizsargājamās teritorijās bija atšķirīgas.

10 Lai gan pašreizējās ES Biodaudzveidības stratēģijas mērķis ir līdz 2030. gadam aizsargāt 30 % ES jūras ūdeņu, tikai aptuveni 14 % platības ir noteikti par aizsargājamām jūras teritorijām, tāpēc ir ļoti maz ticams, ka mērķrādītājs tiks sasniegts. Turklāt tiek lēsts, ka patlaban mazāk nekā 1 % no šiem ūdeņiem ir noteikti par stingri aizsargājamām teritorijām, bet tas ir daudz mazāk par 2030. gadam noteikto 10 % mērķrādītāju. Turklāt aizsardzībai noteiktās teritorijas nefunkcionē kā saskaņota ekoloģiskā sistēma. Tīkls neatbilst galvenajiem reprezentativitātes un savienotības kritērijiem, atstājot būtiskus trūkumus atkrastes un dziļūdens dzīvotņu aizsardzībā. Patlaban Komisija paļaujas uz sadrumstalotiem satvariem, un tai trūkst specifiska mehānisma ekoloģisko koridoru novērtēšanai un koordinētai attīstības virzīšanai (sk. ***20***.–***28***. punktu).

1. ieteikums

Veicināt saskaņota Eiropas aizsargājamo jūras teritoriju tīkla izveidi

Komisijai būtu jāizmanto tās rīcībā esošais plašais ieskats tam, lai veicinātu labu praksi nolūkā panākt, ka, nosakot ES aizsargājamās jūras teritorijas, pienācīgi tiek ņemti vērā attiecīgie ekoloģiskie kritēriji saskaņota Eiropas tīkla izveidei.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2029. gada beigas.

11 Lai nodrošinātu efektīvu aizsardzību, ir jāpiesaista ievērojami un paredzami finanšu resursi, taču esošais finansējums aizsargājamām jūras teritorijām nāk gan no valstu fondiem, gan no vairākiem ES instrumentiem, piemēram, *LIFE*, "Apvārsnis Eiropa", Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda un kohēzijas politikas fondiem. ES finansējumu bieži izmanto, lai atbalstītu izmēģinājuma pasākumus un pētniecību, un tas var būt ļoti noderīgi efektīvu inovatīvu risinājumu apzināšanai, taču ir jābūt arī citiem stabiliem finansējuma avotiem, lai segtu aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldības un inovatīvu risinājumu ieviešanas praksē izmaksas (sk. ***29***.–***33***. punktu).

12 Patlaban teritorijas noteikšana par "aizsargājamu jūras teritoriju" negarantē to, ka ir ieviesti aizsardzības pasākumi vai darbības ierobežojumi. Trūkst saskaņotas ES klasifikācijas aizsardzības kategorijām un tajās atļautajām darbībām. ES tiesību aktos nav noteikti konkrēti ierobežojumi cilvēka darbībām aizsargājamās jūras teritorijās. Turklāt nav vienotas metodikas, pēc kuras novērtēt cilvēka darbības saderību ar aizsardzības mērķiem. Lai gan Komisija ir izstrādājusi vairākas datu platformas, tās nesniedz pietiekamu un standartizētu informāciju par katrā aizsargājamā jūras teritorijā piemērotajiem aizsardzības pasākumiem (sk. ***36***.–***45***. punktu).

13 Jūras organismu ieguve, īpaši zveja un cita jūras gultni apdraudoša prakse, ir viens no galvenajiem draudiem jūras biodaudzveidībai. Tādu aizsardzības pasākumu pieņemšanas process, kas ietekmē vairāku dalībvalstu zvejas flotes, var būt sarežģīts un ilgstošs, jo var nākties vest sarunas (pamatojoties uz zinātniskiem pierādījumiem un sociālekonomisko analīzi) starp dalībvalstīm, kurām ir zvejas intereses, kā arī ar dažādām ieinteresētajām personām. Tas var ilgt daudzus gadus, un kopš 2013. gada ir pieņemti tikai daži aizsardzības pasākumi. Līdz ar to zvejas ierobežojumi attiecas tikai uz nelielu daļu aizsargājamo jūras teritoriju (sk. ***46***.–***54***. punktu).

2. ieteikums

Sadarboties ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka aizsargājamo jūras teritoriju noteikšanas rezultātā tiek paredzēti reāli aizsardzības pasākumi

Iesakām Komisijai:

a) veicināt standartizētas informācijas izmantošanu par aizsargājamo jūras teritoriju aizsardzības mērķiem un aizsardzības pasākumiem un publicēt to vienā no esošajām platformām (piemēram, *Natura 2000* pārlūkā, Eiropas Jūras novērojumu un datu tīklā) vai īpašā datu uzraudzības platformā;

b) procesa racionalizācijas nolūkā kopā ar dalībvalstīm apzināt trūkumus, vājās vietas un neefektivitāti tādu aizsargājamo jūras teritoriju aizsardzības pasākumu pieņemšanas procesā, kas ietekmē vairāku dalībvalstu zvejas flotes;

c) mudināt izmantot inovatīvus risinājumus, lai efektīvāk saglabātu aizsargājamās jūras teritorijas.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2029. gada beigas.

14 Lai gan dalībvalstis arvien biežāk izmanto iekļaujošus apspriešanās procesus, ieinteresēto personu iesaiste aizsargājamo jūras teritoriju noteikšanā un darbības pārvaldībā joprojām notiek nevienmērīgi, jo ieinteresētajām personām bieži vien nav laika vai spēju ietekmēt teritoriju noteikšanas un pārvaldības lēmumus. Problēma nav tikai ierobežota līdzdalība. Pastāvīgi trūkst arī datu, jo īpaši par mazapjoma zvejniecību, bet tas apgrūtina aizsardzības pasākumu ekonomiskās ietekmes precīzu novērtēšanu. Līdz ar to pašreizējie apspriešanās procesi bieži vien nenodrošina sociālo ilgtspēju, pārredzamu pārvaldību un līdzsvaru starp vides un sociālekonomiskajiem mērķiem. Bet tie visi ir faktori, kas nepieciešami, lai nodrošinātu aizsargājamo jūras teritoriju veiksmīgu darbību ilgtermiņā (sk. ***55***.–***67***. punktu).

3. ieteikums

Sadarboties ar dalībvalstīm, lai atbalstītu efektīvu pāreju uz vides mērķiem, ilgtspējīgiem iztikas līdzekļiem un konkurētspējīgām nozarēm, veicinot ieinteresēto personu spēcīgu iesaisti

Iesakām Komisijai atbalstīt dalībvalstis, kad tās

a) nosaka un īsteno darbības, kas mazina aizsardzības pasākumu (tostarp to, kas saistīti ar zvejas ierobežojumiem) sociālekonomisko ietekmi uz piekrastes kopienu iztikas līdzekļiem; veicināt pieejas, kas palielina ieguvumus, kuri saistīti ar aizsargājamām jūras teritorijām;

b) cenšas nodrošināt vietējo ieinteresēto personu lielāku iesaisti lēmumu pieņemšanā attiecībā uz aizsargājamām jūras teritorijām.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2029. gada beigas.

15 Lielākajai daļai aizsargājamo jūras teritoriju trūkst efektīvas adaptīvās pārvaldības. Daudzu teritoriju pārvaldnieki aptaujās norāda, ka tiem ir pārvaldības plāni, taču to īstenošana bieži vien ir neefektīva, jo trūkst personāla un stabila finansējuma. Turklāt lielākoties trūkst stingra un pastāvīga monitoringa, un lielākajai daļai teritoriju datus vāc *ad hoc* kārtībā. Komisija nav izstrādājusi standartizētu pārvaldības novērtēšanas satvaru, lai konsekventi sekotu līdzi tam, vai aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldība sasniedz paredzēto ekoloģisko un sociālo iznākumu (sk. ***70***.–***83***. punktu).

4. ieteikums

Stiprināt aizsargājamo jūras teritoriju adaptīvo pārvaldību un monitoringu

Iesakām Komisijai sniegt atbalstu aizsargājamo jūras teritoriju adaptīvai pārvaldībai, pamatojoties uz saskaņotiem datiem, jo īpaši ierosinot stingru metodiku pārvaldības efektivitātes novērtēšanai.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2029. gada beigas.

16 Neraugoties uz to, ka jau sen ir pieņemti ES tiesību akti dabas aizsardzības jomā, jūras biodaudzveidības aizsardzība saskaņā ar Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu joprojām ir tālu no tai noteikto mērķu sasniegšanas. Jaunākajā ziņojumā "Dabas stāvoklis ES", kas publicēts 2020. gadā, ir izklāstīti rezultāti, kas 2013.–2018. gada periodā iegūti ES *Natura 2000* periodiski veiktajās "veselības pārbaudēs". Minētajā ziņojumā norādīts uz pastāvīgi sliktu aizsardzības iznākumu. Par daudzām no mūsu izvērtētajām aizsargājamām jūras teritorijām ir ziņots, ka bioloģiskais stāvoklis, jo īpaši dzīvotņu stāvoklis, ir dažādi vērtējams vai nezināms. Mēs arī konstatējām, ka vairākās teritorijās lielākoties trūkst klimatadaptācijas plānu un netiek izmantotas klimata pārmaiņu mazināšanas iespējas, ko sniedz oglekļa pārvaldība (sk. ***84***.–***88***. punktu).

17 Regula (ES) 2024/1991 par dabas atjaunošanu pārvirza ES uzsvaru no pasīvas aizsardzības uz aktīvu ekosistēmu atjaunošanu, nosakot juridiski saistošus mērķrādītājus, lai līdz 2030. gadam atjaunotu 20 % jūras teritoriju un līdz 2050. gadam – visas degradētās ekosistēmas. Regula uzdod izveidot zinātnisku bāzlīniju, uz kuras pamata virzīt atjaunošanu, un mērķis ir nodrošināt zilās ekonomikas ilgtermiņa dzīvotspēju (zilā ekonomika ir saimnieciskā darbība, kas saistīta ar okeāniem, jūrām un piekrastes reģioniem). Tomēr īstenošanai jūras vidē traucē šķēršļi, kas to padara par sarežģītāku uzdevumu nekā degradētu sauszemes teritoriju atjaunošana. Šie šķēršļi cita starpā ir datu trūkums par dziļūdens dzīvotnēm, ilgstošs administratīvais process saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku, kura uzdevums ir ieviest nepieciešamos zvejas ierobežojumus, un lielas darbības izmaksas (sk. ***89***.–***93***. punktu).

02

Plašāka informācija par mūsu apsvērumiem

Ir maz ticams, ka tiks sasniegti vērienīgie ES praktiskie mērķi

18 ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam ir noteikts stratēģisks mērķis apturēt biodaudzveidības izzušanu. Lai apvērstu biodaudzveidības izzušanu un uzlabotu dabas aizsardzības efektivitāti visā ES, stratēģija:

- nosaka mērķrādītājus attiecībā uz aizsargājamo teritoriju aptvērumu;
- aicina izveidot saskaņotu aizsargājamo teritoriju tīklu visā ES; kā arī
- paredz mobilizēt vismaz 20 miljardus EUR gadā no publiskiem un privātiem avotiem, lai atbalstītu dabas aizsardzību un atjaunošanu.

19 Mēs vērtējām, vai ES laikus sasniedz stratēģijas mērķrādītājus attiecībā uz aizsargājamo jūras teritoriju (AJT) aptvērumu, ekoloģisko savienotību un biodaudzveidības finansējumu.

Neraugoties uz teritoriju platības pakāpenisku palielināšanu, aizsargājamo jūras teritoriju noteikšana nesasniedz ES mērķrādītājus

20 Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam ir noteikts skaidrs mērķis līdz 2030. gadam aizsargāt 30 % ES jūras teritoriju un "stingri aizsargāt" 10 % no tām. Mērķrādītāji attiecas uz visu ES. Tāpēc Komisija ir aicinājusi ikvienu dalībvalsti paveikt savu daļu darba, paplašinot *Natura 2000* tīklu un valstu aizsardzības shēmas, pievēršot īpašu vērību jūras teritorijām ar potenciāli ļoti lielu biodaudzveidību.

21 Jaunākie 2025. gadā publicētie Eiropas Vides aģentūras (EVA) dati liecina, ka 2023. gadā par aizsargājamām jūras teritorijām bija noteikti 13,7 % ES jūras ūdeņu (izņemot aizjūras teritorijas), kas ir tikai par 80 567 km² (1,6 %) vairāk nekā 2020. gadā. Šis rezultāts ir daudz zemāks par biodaudzveidības stratēģijā noteikto 30 % mērķi. EVA atzina, ka mērķa savlaicīga sasniegšana ir maz ticama.

22 Mūsu analīze liecina, ka 82 % no šīm aizsargājamām jūras teritorijām ir iekļautas *Natura 2000* tīklā (10,4 % no ES jūrām) un aptver 3648 atsevišķu jūras zonu (525 853 km²). Tā kā teritorijas var tikt noteiktas vairākkārt, mēs analizējām teritorijas, kuras pārklājas, un aprēķinājām šādus skaitļus:

- ir noteiktas 2875 (415 932 km^2) īpaši aizsargājamas dabas teritorijas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu un
- 1203 (325 261 km^2) īpaši aizsargājamas teritorijas saskaņā ar Putnu direktīvu.

23 Papildus *Natura 2000* teritorijām ir 6610 valstu līmenī noteiktas teritorijas (243 670 km²). Vairāk nekā 50 % no tām fiziski pārklājas ar *Natura 2000* teritorijām, un tas nozīmē, ka tās atrodas vienā un tajā pašā ģeogrāfiskajā vietā, bet tiek pārvaldītas saskaņā ar citu tiesisko regulējumu (***2. attēls***).

2. attēls | *Natura 2000* un valstu līmenī noteikto aizsargājamo jūras teritoriju karte ES dalībvalstu ekskluzīvajās ekonomikas zonās

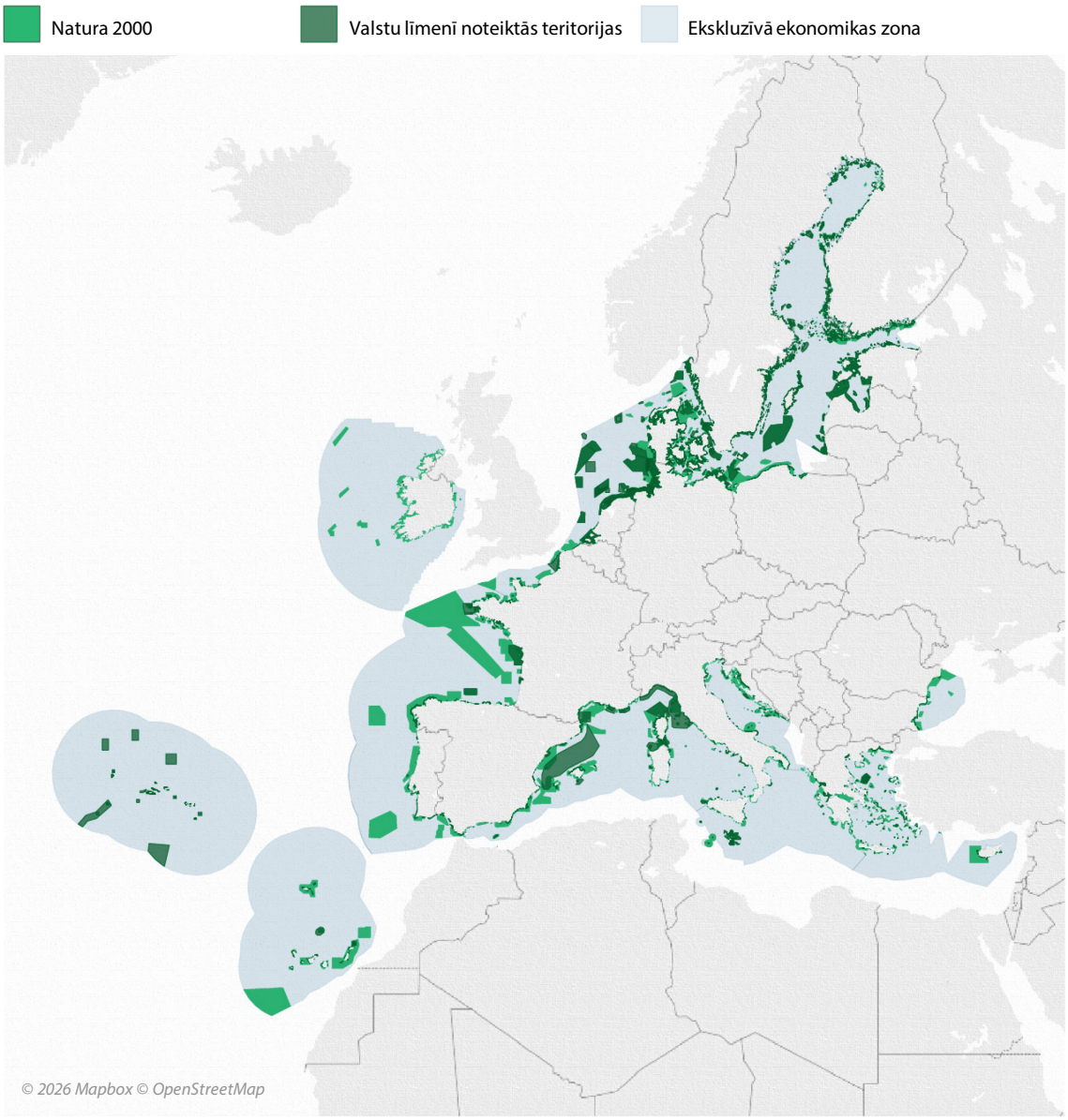

Avots: ERP, pamatojoties uz datiem, kas iegūti no Eiropas Vides aģentūras (2024. g.) un Flandrijas Jūras institūta (2026. g.).
Atruna. Šajā kartē norādītās jūras zonas un robežas atainotas tikai šīs revīzijas vajadzībām, un to pamatā ir ārējas datu kopas. Kartei nav saistības ar juridisko statusu vai delimitāciju, kāda ir konkrētām teritorijām, jūras apgabaliem vai robežām, un tā neatspoguļo ERP vai ES nostāju attiecībā uz suverenitāti, jurisdikciju vai jūras teritoriju prasībām.

24 EVA ziņo par aizsardzībai noteikto teritoriju platību neatkarīgi no ieviestajiem aizsardzības pasākumiem. Līdz ar to, tā kā Komisija par visām "noteiktajām" teritorijām ziņo kā par "aizsargājamām" jūras teritorijām, tiek sniegts pārāk pozitīvs priekšstats par reālo situāciju.

25 ES Biodaudzveidības stratēģijas mērķis juridiski aizsargāt vismaz 30 % ES jūras teritoriju neparedz ne aprēķina metodi, ne arī ES jūras teritorijas definīciju. Jaunākajos EVA aprēķinos ir izmantota novecojusī 2018. gada ES ekskluzīvās ekonomikas zonas definīcija attiecībā uz "AJT novērtēšanas apgabalu", taču tā ir par 7 % mazāka par ekskluzīvo ekonomikas zonu kopējo platību ap visām piekrastes dalībvalstīm. Citiem vārdiem sakot, izmantojot minēto definīciju, tiek noteikta pārāk maza ES jūras teritorija, tādējādi tieši ietekmējot 30 % mērķrādītāja aprēķināšanu, jo rezultāts tiek palielināts par aptuveni vienu procentpunktu.

ES aizsargājamo jūras teritoriju tīkls neatbilst ekoloģiskajiem kritērijiem

26 Papildus aizsargājamo teritoriju platībai Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam ir arī paredzēts, ka līdztekus aizsargājamo un stingri aizsargājamo teritoriju noteikšanai būtu jāizveido ekoloģiskie koridori, lai nodrošinātu saskaņotu Eiropas aizsargājamo jūras teritoriju tīklu. Šādi koridori novērš ģenētisko izolāciju, pieļauj sugu migrāciju un uztur un uzlabo veselīgas ekosistēmas. Var izmantot īpašus ekoloģiskos kritērijus, lai novērtētu, vai atsevišķu aizsargājamo jūras teritoriju kopums darbojas kā tīkls nolūkā sasniegt mērķus, ko atsevišķas aizsardzībai noteiktās teritorijas sasniegt nevar (sk. ***1. izcēlumu***).

1. izcēlums

Ekoloģiskās prasības aizsargājamo jūras teritoriju tīkliem jūras baseinu līmenī

	Tehniskais mērķis	Bioloģiskais mērķis
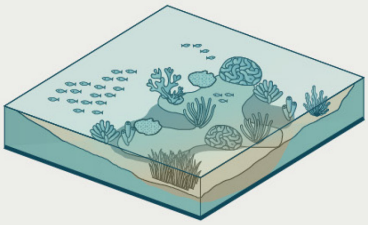 **Piemērotība** Atsevišķas AJT ir pietiekami lielas, un tām ir pietiekami augsta ekoloģiskā kvalitāte, lai tās faktiski darbotos. Tas nozīmē, ka īpašajām struktūrām (piemēram, strukturāli sarežģītiem koraļļu rifiem) un funkcijām (piemēram, barības vielu apritei) jābūt stabilām vai uzlabošanās procesā.	*Teritorijas ≥30 km²*	*Dzīvotņu funkcionalitāte*
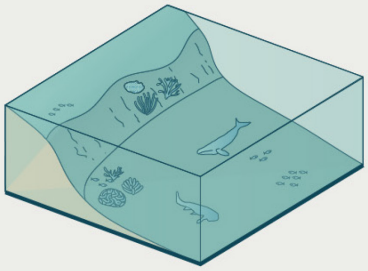 **Reprezentativitāte** Šī prasība nodrošina, ka tīkls aptver visu jūras baseinā sastopamo raksturīgo un unikālo biodaudzveidību. Aizsardzībai jāaptver visi dziļumi no plūdmaiņu zonas līdz abisāliem līdzenumiem, lai novērstu "piekrastes neobjektivitāti", kad dziļākas atkrastes ekosistēmas paliek neaizsargātas.	*30 % no katra dzīvotņu veida*	*Ekosistēmu daudzveidība*
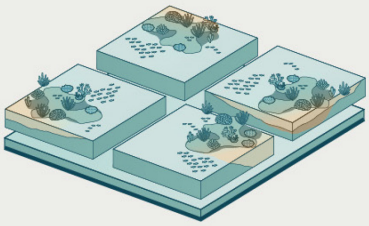 **Replicēšana** Replicēšana nodrošina, ka tīkls ir noturīgs pret lokālām katastrofām, piemēram, naftas noplūdēm vai jūras karstuma viļņiem. Vairākas dzīvotnes kopijas nodrošina ģenētisko apmaiņu starp apakšpopulācijām, kas ir būtiska ilgtermiņa evolucionārai izdzīvošanai.	*≥4 replikas baseinā*	*Noturība pret katastrofām*
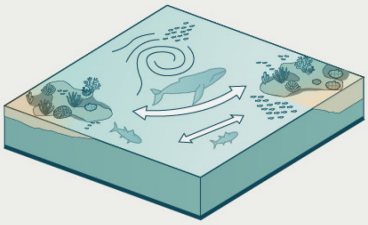 **Savienotība** Savienotība nodrošina, ka AJT atrodas pietiekami tuvu, lai kāpuri un migrējošie pieaugušie īpatņi varētu pārvietoties starp tām. Mazas AJT darbojas kā atpūtas vietas migrējošiem lieliem dzīvniekiem, tādiem kā vaļi vai zilās tunzivis.	*atstatums 20–50 km*	*Ģenētiskā plūsma / kāpuru izplatīšanās*
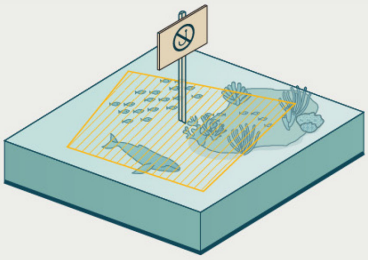 **Stingra aizsardzība** Ir jāaizsargā 30 % jūras, bet vismaz 10 % jūras teritorijas ir jābūt "stingri aizsargātiem" (saskaņā ar IUCN Ia vai Ib kategoriju). Šajās teritorijās ir aizliegtas visas ieguves darbības (zveja, izrakteņu ieguve, bagarēšana), lai varētu atjaunoties dabīgais trofiskais līmenis un augstākā līmeņa plēsēju biomasa.	*10 % ieguves lieguma zonu*	*Augstākā līmeņa plēsēju atjaunošanās*

Avots: ERP, pamatojoties uz EVA un Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības vadlīnijām.

27 Tīkls ES jūras reģionos patlaban neatbilst nevienam no šiem ekoloģiskajiem kritērijiem, un tas vēl nedarbojas vai nav saskaņots. Lai gan sēkļūdens dzīvotnes (jūraszāļu teritorijas, estuāri) ir labi pārstāvētas, dziļūdens un atkrastes dzīvotnes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas. Daudzas aizsargājamās jūras teritorijas Baltijas jūrā un Ziemeļjūrā ir savienotas strukturāli, bet Vidusjūras un Atlantijas okeāna teritorijas ir "ekoloģiskas salas". Lielāko daļu Vidusjūras aizsargājamo teritoriju šķir vairāk nekā 100 km intensīvi izmantotu ūdeņu, kas neļauj notikt ekosistēmu noturībai nepieciešamajai ģenētiskajai apmaiņai. Aplēstais stingri aizsargājamo teritoriju īpatsvars ES jūrās joprojām ir zems, proti, aptuveni 1 % (sk. ***54***. punktu).

28 Komisijai trūkst īpaša mehānisma tīkla attīstības un saskaņotības uzraudzībai, un tas ierobežo Komisijas spēju izveidot ekoloģiskos koridorus kā daļu no Eiropas dabas tīkla saskaņā ar Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam. Patlaban uzraudzība lielākoties balstās uz satvariem, ko nodrošina reģionālās jūras konvencijas vai atsevišķas dalībvalstis, tomēr reģionālo jūras konvenciju mērķi tikai daļēji atbilst ES mērķiem (piemēram, netiek piemērota 10 % stingras aizsardzības prasība). Turklāt to ģeogrāfiskais aptvērums bieži vien var aprobežoties ar vienu jūras baseinu vai sniegties ārpus ES ūdeņiem (piemēram, *OSPAR*, Barselonas konvencija).

ES finansējums aizsargājamām jūras teritorijām nāk no dažādiem instrumentiem, un tam ir grūti izsekot

29 Saskaņā ar ES Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam ar dabu saistītiem izdevumiem katru gadu būtu jāatvēl vismaz 20 miljardi EUR, izmantojot dažādus fondus, un tam nepieciešams mobilizēt privāto un publisko finansējumu valstu un ES līmenī. Komisija 2023. gadā novērtēja, ka *Natura 2000* tīkla uzturēšanai un attīstībai vien katru gadu ir vajadzīgi 10 miljardi EUR, un no šīs summas 3,5 % (323 miljoni EUR) ir paredzēti jūras komponentam.

30 ES jūrlietu politiku finansē, izmantojot dažādus atsevišķi pārvaldītus ES finansēšanas instrumentus. Pašreizējiem uzraudzības mehānismiem trūkst granularitātes, lai Komisija vai dalībvalstis varētu precīzi ziņot par ES finansējuma summu, kas novirzīta jūras biodaudzveidības zuduma novēršanai. Kopējie izdevumi ES aizsargājamo jūras teritoriju noteikšanai un uzturēšanai joprojām nav zināmi.

31 Mūsu analīze liecina, ka līdz šim jūras biodaudzveidībai no ES fondiem visā daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam ir atvēlēti aptuveni 600 miljoni EUR. Šos līdzekļus vai nu tieši pārvalda Komisija (piemēram, *LIFE* (150 miljoni EUR) un abas programmas "Apvārsnis" (62,4 miljoni EUR)), vai arī Komisija dalīti kopā ar dalībvalstīm, jo īpaši izmantojot Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu (377 miljoni EUR) un kohēzijas politikas fondus (18,2 miljoni EUR) (sk. ***V pielikumu***).

32 Nevienai no trim apmeklētajām dalībvalstīm nebija konsolidēta valsts pārskata par ES finansējumu, kas piešķirts tieši aizsargājamām jūras teritorijām, vai par projektiem, kas finansēti katrā aizsargājamā teritorijā, un tas ierobežoja pārskatatbildību un sarežģīja aizsargājamo teritoriju tīklu stratēģisko pārvaldību. Tomēr finanšu informācija par atsevišķiem projektiem bieži vien bija pieejama.

33 Mēs konstatējām, ka ES finansiālais atbalsts, kas īpaši vērsts uz aizsargājamām jūras teritorijām, joprojām bija relatīvi neliels salīdzinājumā ar kopējo biodaudzveidības finansējumu un tas nāca no vairākiem finansēšanas instrumentiem. ES fondiem ir svarīga un bieži vien būtiska nozīme ar aizsargājamām jūras teritorijām saistītu izmēģinājuma projektu un analītiskā darba atbalstīšanā. Tomēr nav paredzēts, ka tie vieni paši nodrošinās ilgtermiņa finansējumu pārvaldības, uzraudzības un izpildes darbībām aizsargājamās jūras teritorijās un inovatīvu risinājumu ieviešanai.

ES satvaram ir grūti nodrošināt konsekventu aizsardzības līmeni

34 ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam uzsvars ir likts uz aizsargājamo jūras teritoriju platības paplašināšanu. Tomēr ar noteikto jūras teritoriju paplašināšanu vien nepietiek. Ir jābūt arī citiem pasākumiem, kas nodrošina efektīvu aizsardzību un sniedz aizsardzības iznākumu.

35 Mēs vērtējām, vai ES tiesiskais regulējums nodrošināja nepieciešamos mehānismus, lai aizsargājamo teritoriju noteikšanas rezultātā tiktu panākta praktiska aizsardzība. Mēs pārbaudījām Komisijas atbalstu dalībvalstīm aizsargājamo jūras teritoriju apzināšanā un noteikšanā. Īpašu uzmanību pievērsām zvejniecībai, ņemot vērā tās ekoloģisko ietekmi uz jūras ekosistēmām un zvejniecības pārvaldības pasākumu būtisko nozīmi aizsardzības mērķu sasniegšanā aizsargājamās teritorijās.

ES tiesiskais regulējums aizsargājamo teritoriju noteikšanai pastāv jau sen

36 Aizsargājamo jūras teritoriju noteikšana Eiropas Savienībā notiek saskaņā ar tiesisko regulējumu, kas izstrādāts vairāk nekā četrdesmit gadu laikā (sk. ***3. attēlu***). 1979. gada Putnu direktīva un 1992. gada Dzīvotņu direktīva nodrošina dalībvalstīm skaidru juridisko pamatu ekoloģiski nozīmīgu jūras teritoriju apzināšanai un *Natura 2000* teritoriju noteikšanai. Katrai no tām ir jānosaka teritorijai specifiski aizsardzības mērķi un jāpieņem to sasniegšanai nepieciešamie aizsardzības pasākumi. Šīs direktīvas arī veicina pārrobežu sadarbību kopīgos reģionos, lai nodrošinātu aizsargājamo teritoriju saskaņotu tīklu.

37 Lai gan 2008. gada Jūras stratēģijas pamatdirektīva (JSPD) nav vērsta tikai uz aizsargājamām teritorijām, tās mērķis ir uzlabot šo teritoriju ekoloģisko efektivitāti, nodrošinot, ka tās palīdz veicināt plašāku jūras ekosistēmu veselību. Ar minēto direktīvu ir izveidots tiesiskais regulējums laba jūras vides stāvokļa sasniegšanai, pieprasot dalībvalstīm īstenot stratēģijas, kas mazina tādu noslodzi, ko rada piesārņojums, piedrazojums un biodaudzveidības zudums.

38 2014. gada Jūras telpiskās plānošanas direktīva papildina šo tiesisko regulējumu, uzdodot veikt integrētu jūras telpisko plānošanu, lai dažādas cilvēka darbības, piemēram, zveju, akvakultūru, kuģniecību un atkrastes enerģijas ražošanu, līdzsvarotu ar aizsardzību. Dalībvalstis var iekļaut aizsargājamās jūras teritorijas valstu jūras plānos, lai samazinātu konfliktus starp rūpniecisko izmantošanu un vides mērķiem.

3. attēls | ES jūras aizsardzības regulējums

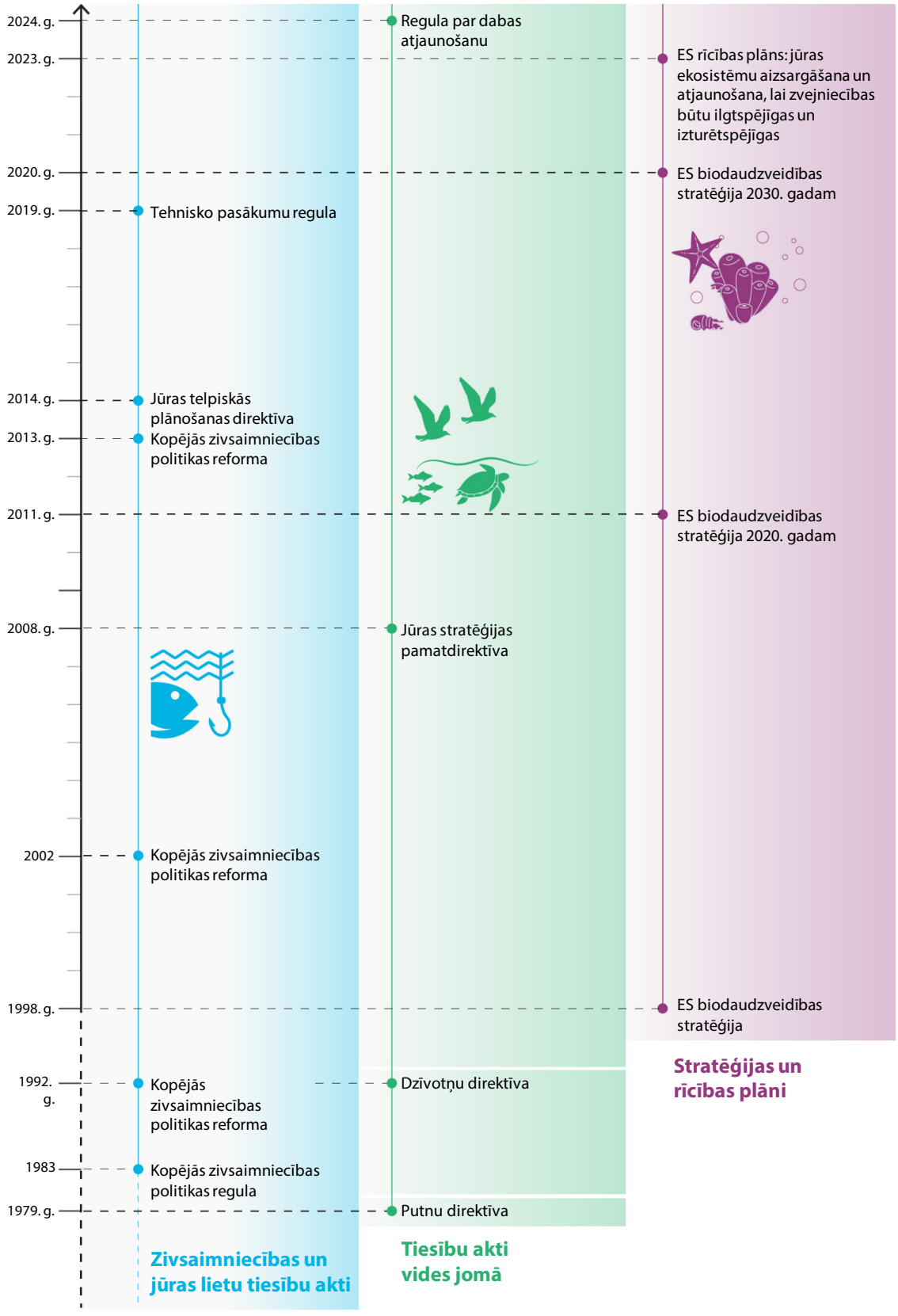

Avots: ERP.

39 Komisija var uzsākt tiesvedību pret dalībvalstīm, ja tiek uzskatīts, ka tās pārkāpj ES tiesību aktus. Revīzijas laikā norisinājās trīs dialogi pirms pārkāpuma lietas sākšanas un Eiropas Savienības Tiesā bija uzsāktas 24 pārkāpuma procedūras attiecībā uz *Natura 2000* jūras teritorijām.

Aizsargājamo teritoriju noteikšana pati par sevi nenodrošina aizsardzību vai darbības ierobežojumus

40 Dalībvalstis apzina, ierosina un nosaka *Natura 2000* teritorijas un valsts aizsargājamās teritorijas. Lai atbalstītu dalībvalstis, Komisija ir izdevusi vairākus vadlīniju dokumentus. Galvenās publikācijas cita starpā ir 2012. gada Vadlīnijas par *Natura 2000* tīkla izveidi jūras vidē, 2019. gada vadlīnijas par to, kā interpretējams Dzīvotņu direktīvas 6. pants – "*Natura 2000* teritoriju apsaimniekošana", – un Komisijas 2022. gada kritēriji un vadlīnijas par aizsargājamo teritoriju noteikšanu.

41 Galvenās vadlīnijas par aizsargājamo teritoriju noteikšanu tika publicētas 2022. gadā – divus gadus vēlāk nekā paredzēts ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam. Vadlīnijās ir definēta "stingra aizsardzība" saistībā ar stratēģijas 10 % mērķi. Definīcija atbilst Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības[2] Vadlīnijām par to, kā piemērot aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanas kategorijas, konkrēti, "Ia kategorijai – stingras aizsardzības dabas rezervāts" un "Ib kategorijai – neskarta teritorija", un daļēji arī "II kategorijai – nacionālais parks". Tomēr, tā kā Komisijas vadlīnijās nav saskaņoti klasificētas aizsardzības kategorijas un to ietvaros atļautās darbības attiecībā uz teritorijām, kas nav stingri aizsargātas, trūkst vispārējas ES aizsargājamo jūras teritoriju definīcijas (sk. ***2. izcēlumu***).

[2] Starptautiskā Dabas un dabas resursu aizsardzības savienība (*IUCN*) ir vadoša pasaules līmeņa iestāde, kas dibināta 1948. gadā un kas pievēršas dabas aizsardzībai un ilgtspējīgai attīstībai. Tā nodrošina zināšanas, instrumentus un politikas vadlīnijas, tostarp autoritatīvo *IUCN* Sarkano grāmatu.

2. izcēlums

Tādu jūras darbību matrica, kas varētu atbilst katrai Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības kategorijai

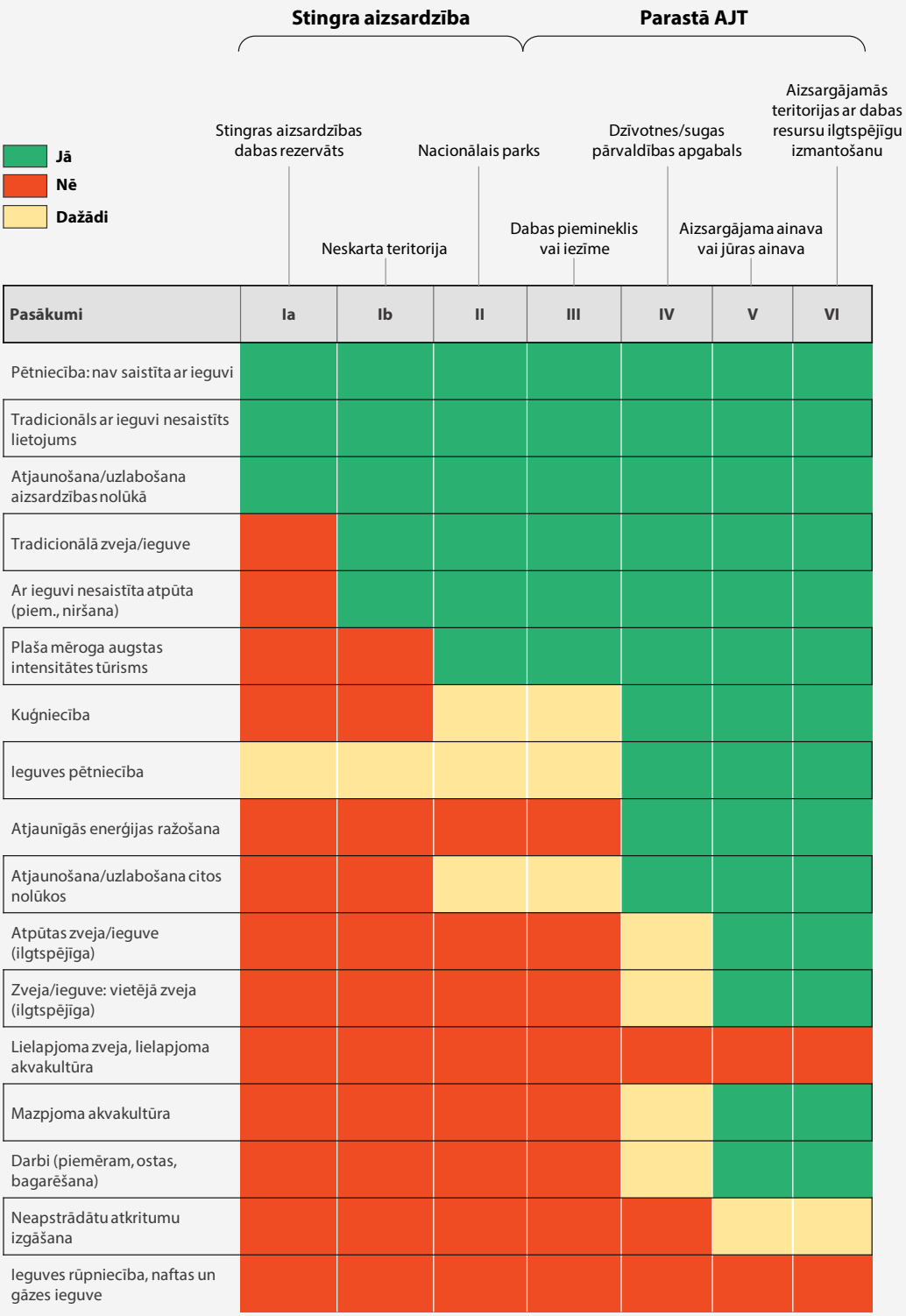

Avots: Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības vadlīnijas par to, kā piemērot aizsargājamo teritoriju pārvaldības kategorijas.

42 Lai sasniegtu aizsardzības mērķus, ir jāierobežo cilvēka radīta noslodze. Tomēr ES tiesību aktos nav šādu prasību, kas noteiktu darbības ierobežojumus (piemēram, ieguves un destruktīvu darbību aizliegumu) aizsargājamās teritorijās. Komisija uzskata, ka aizsargājamo jūras teritoriju noteikšana ne vienmēr nozīmē cilvēka darbību pilnīgu ierobežošanu, bet gan efektīvu pārvaldības pasākumu noteikšanu saskaņā ar teritoriju aizsardzības mērķiem. Tomēr Komisija nav izstrādājusi kopēju pārvaldības standartu vai īpašu metodiku, lai novērtētu, kuras darbības ir saderīgas ar konkrētas aizsargājamās jūras teritorijas aizsardzības mērķiem un kuras ir jāierobežo, ņemot vērā vidisko, ekonomisko un sociālo ietekmi.

43 Tā kā nav saskaņoti klasificētas aizsardzības kategorijas un trūkst vienotas metodikas nepieciešamo ierobežojumu novērtēšanai, aizsardzības vajadzību un attiecīgo pasākumu noteikšana lielā mērā ir atstāta dalībvalstu ziņā. Līdz ar to aizsardzība dažādās teritorijās un dalībvalstīs, pat *Natura 2000* teritorijās, var atšķirties.

44 Komisija nodrošina vairākus paralēlus datu pakalpojumus, kas sniedz uzraudzības informāciju par konkrētām iniciatīvām (sk. ***4. attēlu***).

4. attēls | Galvenie ar jūru saistītie datu pakalpojumi

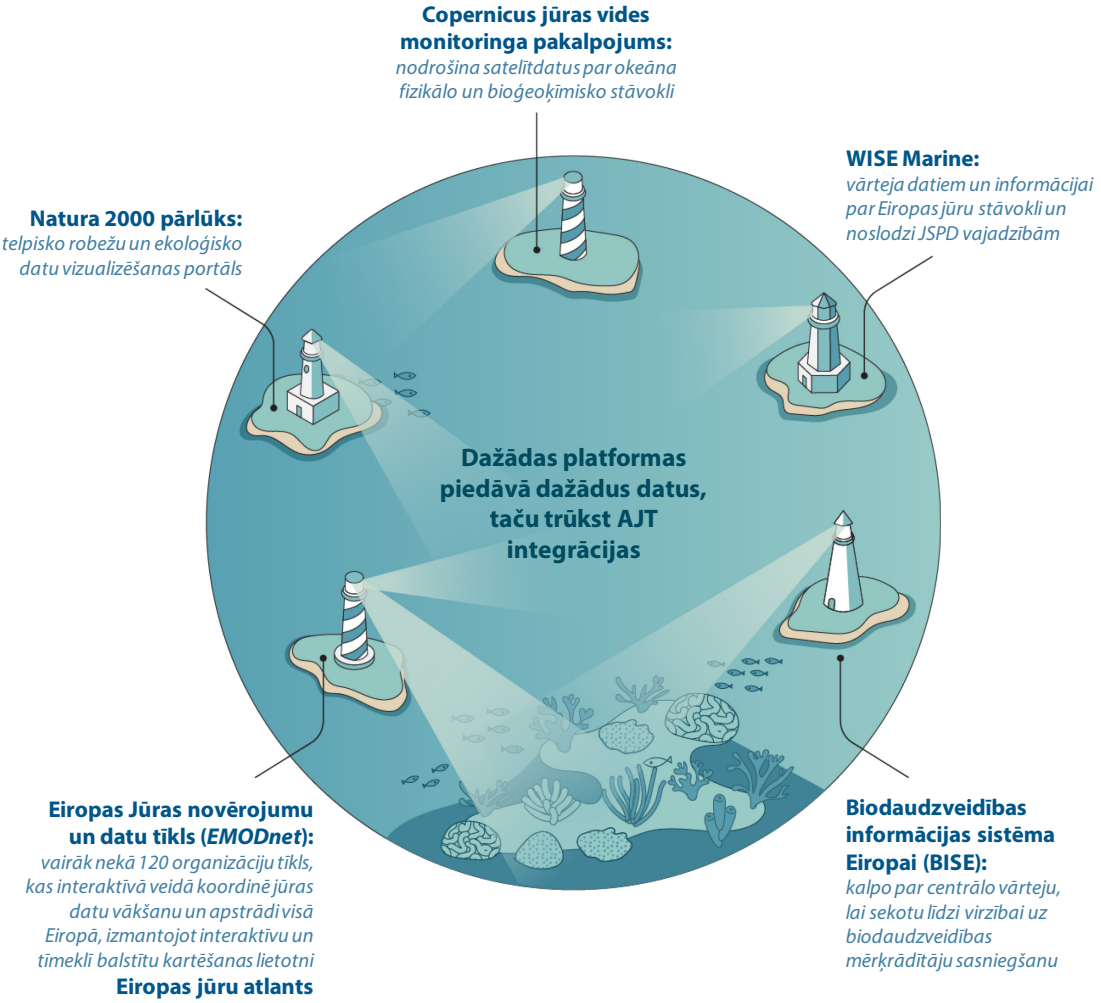

Avots: ERP.

45 Neraugoties uz šo acīmredzami lielo informācijas daudzumu, Komisija nenodrošina standartizētus datus par konkrētiem aizsardzības mērķiem, vides apstākļiem vai biodaudzveidības rādītājiem atsevišķās aizsargājamās jūras teritorijās. Šos trūkumus mēģina novērst, īstenojot neatkarīgas iniciatīvas, tādas kā *ProtectedSeas navigator* vai *Protected Planet*. Tomēr to tvērums joprojām ir ierobežots un ietver tikai atvērtos datus par aizsargājamām jūras teritorijām bez plašāka vidiskā vai sociālā konteksta.

Zvejas apgabalu aizsardzība ir sarežģīts un ilgstošs process

46 Zveja ir viens no galvenajiem cilvēka radītās jūras vides noslodzes elementiem. Plaša mēroga jūras organismu ieguve un kaitējums jūras gultnei izjauc ekoloģisko līdzsvaru un samazina jūras biodaudzveidību. Jūras bioloģisko resursu ieguves intensitāte aizsargājamās jūras teritorijās ir tieši saistīta ar to, cik labi šo teritoriju noteikšana nodrošina aizsardzību (sk. ***I pielikumu***).

47 Mēs analizējām šķietamo zvejas piepūli (dažkārt sauktu par "šķietamo zvejas noslodzi") ES jūrās. Mērķis bija pārbaudīt, vai tā atšķiras viena JSPD apakšreģiona ūdeņos (sk. ***1. attēlu***) *Natura 2000* teritorijās un ārpus tām ES dalībvalstu ekskluzīvo ekonomikas zonu robežās.

48 Mūsu analīzes kopējie rezultāti ir sniegti ***5. attēlā***. Mūsu aprēķini liecina, ka šķietamā zvejas piepūle *Natura 2000* jūras teritorijās ir 1,72 reizes lielāka nekā ārpus šīm teritorijām. Aptuveni 85 % no šķietamās zvejas piepūles veido zvejas darbības, kurās izmanto vispostošākos grunts zvejas rīkus. Astoņos jūras apakšreģionos zvejas darbību ietekme aizsargājamās jūras teritorijās bija ievērojami lielāka nekā apkārtējos ūdeņos. Ziemeļjūra izceļas ar šķietamo zvejas piepūli *Natura 2000* teritorijās (aptuveni 11 stundas uz km²), kas ir apmēram divas reizes lielāka nekā apkārtējos ūdeņos (aptuveni 6 stundas uz km²).

49 Šie rezultāti var liecināt par to, ka daudzas piekrastes aizsargājamās jūras teritorijas ietver dažas no produktīvākajām zvejas vietām. Tomēr lielāka šķietamā zvejas piepūle aizsargājamās jūras teritorijās salīdzinājumā ar apkārtējām jūrām liecina par riskiem jūras sugu efektīvai aizsardzībai un prasa ciešu uzraudzību.

5. attēls | Vidējā šķietamā zvejas piepūle *Natura 2000* jūras teritorijās un ārpus tām desmit Eiropas jūras apakšreģionos

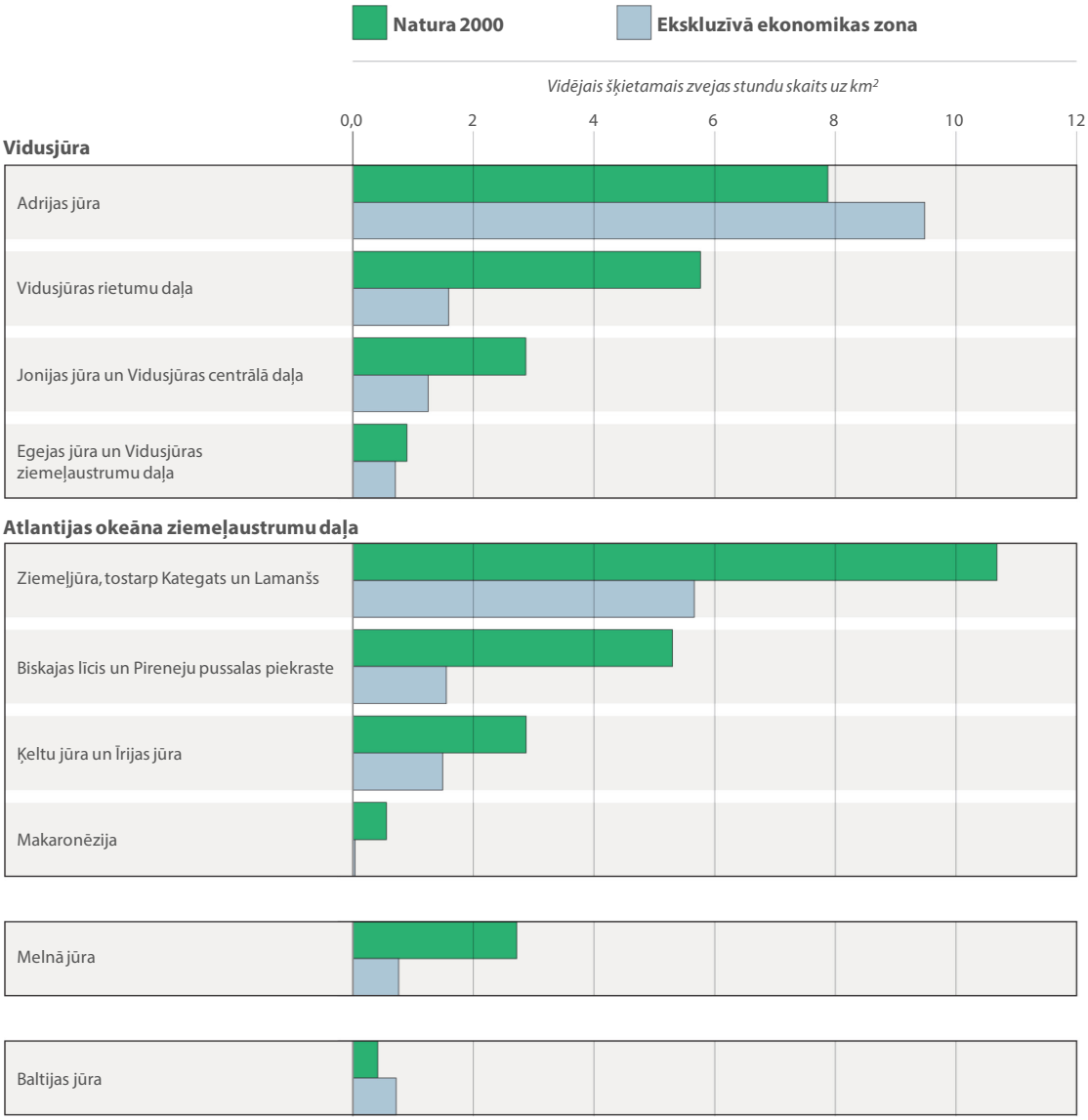

Piezīme. Skaitļi tika aprēķināti kā šķietamās zvejas darbības stundas uz km² gadā, pamatojoties uz automātiskās identifikācijas sistēmas kuģu izsekošanas datiem, ko publicē *Global Fishing Watch* (sk. ***III pielikumu***), 10 Eiropas jūras apakšreģionos 2020.–2024. gadā.

Avots: ERP analīze.

50 Ja aizsardzības nolūkos zvejas darbības ir jāierobežo, piemēro kopējo zivsaimniecības politiku (KZP). Zvejas resursu saglabāšanas pasākumus var pieņemt turpmāk uzskaitītajos veidos.

- Dalībvalstis var pieņemt pasākumus attiecībā uz saviem zvejas kuģiem (KZP regulas 11. panta 1. punkts) vai – pēc apspriešanās ar Komisiju, attiecīgajām dalībvalstīm un attiecīgajām konsultatīvajām padomēm – pasākumus attiecībā uz skartajiem ES zvejas kuģiem 12 jūras jūdžu zonā (KZP regulas 20. pants).

- Komisija var pieņemt deleģētos aktus, kuros precizēti resursu saglabāšanas pasākumi, ņemot vērā attiecīgo zvejas saimniecību un apgabalu reģionālās īpatnības, ja pasākumi ietekmē vairāk nekā vienas dalībvalsts zvejas kuģus (piemēram, KZP regulas 11. panta 2. un 3. punkts un Tehnisko pasākumu regulas 15. pants).

51 Ja kāda dalībvalsts vēlas, lai Komisija ievieš resursu saglabāšanas pasākumus, kas ietekmē citu dalībvalstu zvejas flotes, tai ir jāuzsāk attiecīga procedūra. KZP regulas 11. pantā paredzētā procedūra bieži vien var būt sarežģīta. Ierosinātājai valstij ir jāsniedz zinātniski pierādījumi un jācenšas pieņemt kopīgu ieteikumu ar citām dalībvalstīm, kurām ir interese par zveju attiecīgajā apgabalā. Šis process var ilgt vairākus gadus, un tas ietver sarunas ar citām dalībvalstīm un dažādām ieinteresēto personu grupām (sk. ***3. izcēlumu***).

3. izcēlums

Kopīgs ieteikums par aizsardzības pasākumiem Kategata jūras apgabalā *Nordvästra Skånes havsområde*

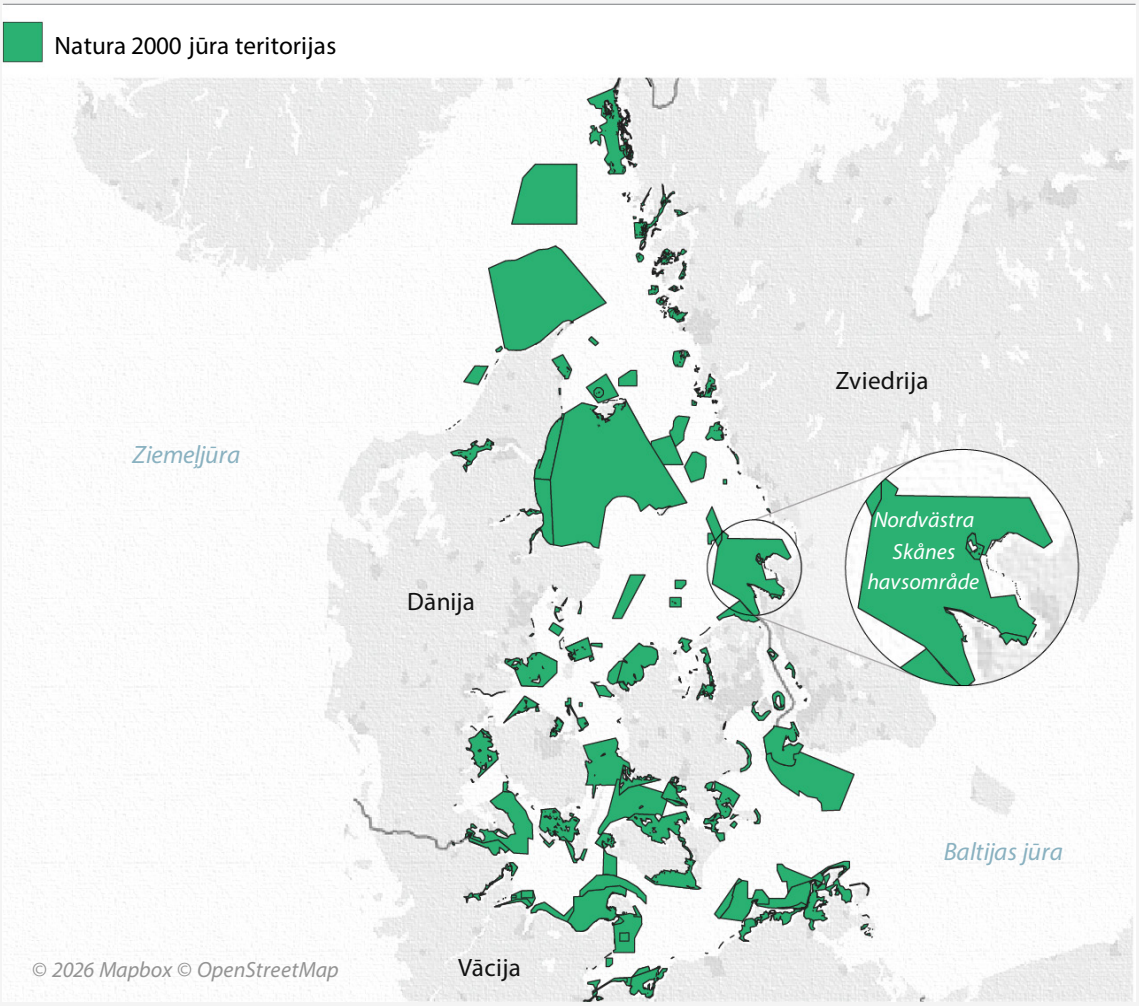

Avots: ERP, pamatojoties uz datiem, kas iegūti no Eiropas Vides aģentūras (2024. g.).

Kategats ir jūras teritorija starp Dāniju un Zviedriju, kas savieno Baltijas jūru un Ziemeļjūru. Zviedrija, Dānija un Vācija (Zviedrija kā ierosinātāja dalībvalsts) 2024. gada 6. novembrī kopīgi iesniedza priekšlikumu par ES līmeņa zivsaimniecības pasākumiem attiecībā uz *Natura 2000* teritoriju *Nordvästra Skånes havsområde* Kategatā. Kopīgajā ieteikumā ir iekļauts Zviedrijas priekšlikums par zvejas resursu saglabāšanas pasākumiem, pamatojoties uz aizsargājamās jūras teritorijās sasniedzamiem saglabāšanas mērķiem. Ierosinātie pasākumi ietver:

- ieguves lieguma zonas noteikšanu, aizliedzot visas zvejas darbības;
- visu pārvietojamo grunts zvejas rīku aizliegumu visā aizsargājamā jūras teritorijā;
- ierobežojumu ieviešanu zvejai ar stacionāriem tīkliem, āķu jedām un kūriem (cilindriskiem tīkliem).

Dānijai un Vācijai ir tieša ieinteresētība attiecīgo zivsaimniecību pārvaldībā. Dānijā un Zviedrijā attiecībā uz šo apgabalu ir spēkā valsts zivsaimniecības noteikumi, savukārt Vācijas kuģiem nav ierobežojumu. Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komitejas 2025. gada 24.–28. marta sanāksmē tika sniegts tās sagatavotais novērtējums. Kopīgo ieteikumu Komisija pieņēma 2026. gada 7. aprīlī, un tas stājās spēkā 2026. gada 6. jūlijā (Komisijas Deleģētā regula (ES) 2026/785). Ar šo regulu tiek nostiprināti jau esošie zivsaimniecības ierobežojumi un tagad visā apgabalā, arī ieguves lieguma zonā, tiek piemērots vienots ES regulējums, kas Vācijas zvejas kuģiem paredz tādus pašus ierobežojumus kā Dānijas un Zviedrijas flotēm.

52 Pirms deleģētās regulas pieņemšanas attiecībā uz visiem ES zvejas kuģiem Komisija veic pati savu analīzi un rīko apspriešanos, kas iepriekš ilga no četriem mēnešiem līdz četriem gadiem. Tāpēc kopš kopējās zivsaimniecības politikas pieņemšanas 2013. gadā Komisija ir publicējusi tikai 10 tiesību aktus, kas ierobežo zveju aptuveni 40 aizsargājamās teritorijās. Tā kā aizsargājamo jūras teritoriju tīkls aptver vairāk nekā 6000 teritoriju, kurām nepieciešama aizsardzība pret zvejas radīto noslodzi, lai sasniegtu Biodaudzveidības stratēģijas mērķus, esošie KZP instrumenti nav labi piemēroti tam, lai palīdzētu sasniegt vides mērķus tuvākajā nākotnē. Komisija KZP regulas izvērtējumā secināja, ka 11. panta īstenošanas process “ir izrādījies sarežģīts un lēns”.

53 Piemērojot šīs procedūras, Komisija var noteikt “zvejai ierobežotus apgabalus”. Lai gan zvejai ierobežotiem apgabaliem un aizsargājamām jūras teritorijām ir atšķirīgi galvenie mērķi, atšķirīgs tiesiskais regulējums un pārvaldības iestādes (sk. ***1. tabulu***), praksē tiem var būt līdzīgs mērķis zvejas noslodzes samazināšanā. Piemēram, labi pārvaldīts pastāvīgs zvejai ierobežots apgabals, kas aizliedz vai ierobežo grunts tralēšanu, var aizsargāt jūras gultnes dzīvotni.

1. tabula. | Galvenās atšķirības starp zvejai ierobežotiem apgabaliem un aizsargājamām jūras teritorijām

Elements	Zvejai ierobežots apgabals	Aizsargājama jūras teritorija
	Zivsaimniecības politika	**Vides politika**
Galvenais mērķis	Ilgtspējīga zvejniecības pārvaldība, aizsargājot zivis konkrētos dzīves posmos (piemēram, nārstošanas laikā / mazuļu uzturēšanās apgabalos)	Plaša ekosistēmu dzīvotņu un kultūras mantojuma aizsardzība
Galvenais regulējuma objekts	Īpašas komerciālas zivju sugas vai destruktīvi zvejas rīki (piemēram, grunts tralēšana)	Visa jūras ekosistēma, tostarp nekomerciālas sugas, dzīvotnes un jūras gultnes struktūras
Pārvaldības iestāde	Zvejniecības pārvaldības struktūras (piemēram, valstu zivsaimniecības ministrijas vai reģionālās zvejniecības pārvaldības organizācijas)	Vides ministrijas, dabas aizsardzības aģentūras vai vides organizācijas
Ierobežojumi	Bieži vien vērsti uz konkrētiem zvejas rīkiem vai sezonām. Citas cilvēku darbības (kuģniecība, tūrisms) reti tiek ierobežotas.	Var tikt ierobežotas vairākas cilvēku darbības, tostarp dažkārt nosakot zonējumu tūrismam un ieguves lieguma zonas, kā arī paredzot zinātnisko pētniecību.

Avots: ERP.

54 Mēs analizējām 296 pastāvīgi zvejai ierobežotus apgabalus, kuri izveidoti saskaņā ar dažādiem KZP instrumentiem un Vidusjūras Vispārējās zivsaimniecības komisijas instrumentiem (to platība ir 1 259 288 km²) (sk. ***IV pielikumu***), un kuri aizņem 15,1 % no aizsargājamo jūras teritoriju platības, tostarp 51 zvejai ierobežotu apgabalu (525 km²), kur ir pilnībā aizliegtas jebkādas zvejas darbības (ieguves lieguma zonas). Analizētajos apgabalos tika nodrošināta stingra aizsardzība pret zvejas noslodzi 0,8 % Ziemeļjūras, kur tie atradās. Nevienā citā jūras baseinā nebija noteiktas ieguves lieguma zonas saskaņā ar KZP noteikumiem. ***6. attēlā*** ir parādīti mūsu analizētie zvejai ierobežotie apgabali.

6. attēls | Pastāvīgo zvejai ierobežoto apgabalu karte

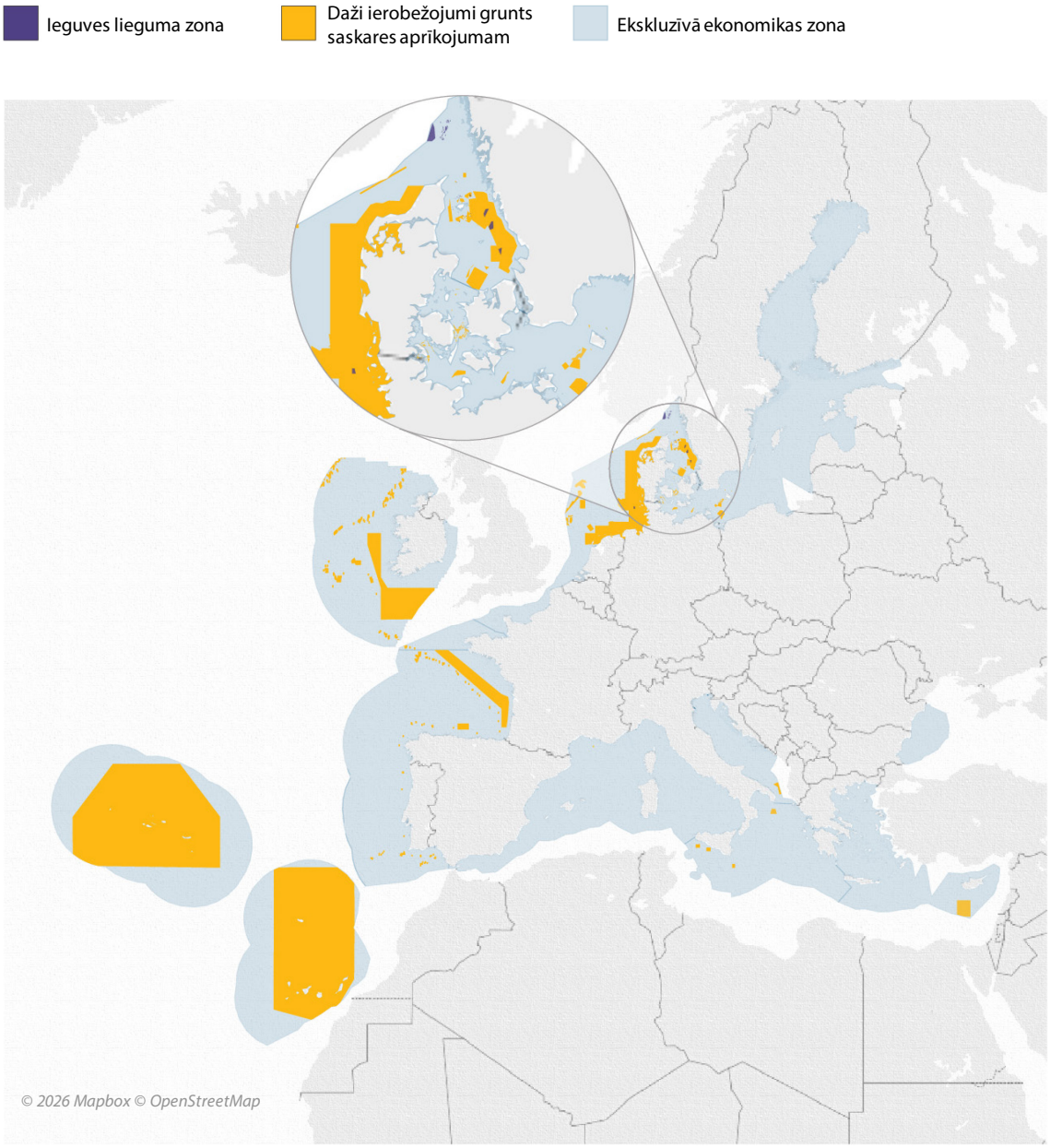

Avots: ERP, pamatojoties uz telpiskajiem poligoniem un attiecīgajām juridiskajām atsaucēm, ko iesniegusi Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra (2026. g.) un Flandrijas Jūras institūts (2026. g.), kā arī pamatojoties uz ERP klasifikāciju pēc ierobežojuma veida.
Atruna. Šajā kartē norādītās jūras zonas un robežas atainotas tikai šīs revīzijas vajadzībām, un to pamatā ir ārējas datu kopas. Kartei nav saistības ar juridisko statusu vai delimitāciju, kāda ir konkrētām teritorijām, jūras apgabaliem vai robežām, un tā neatspoguļo ERP vai ES nostāju attiecībā uz suverenitāti, jurisdikciju vai jūras teritoriju prasībām. Karte sagatavota tikai ilustratīviem mērķiem un nav uzskatāma par piemērojamo ierobežojumu oficiālu vai juridiski saistošu attēlojumu.

Vides aizsardzība un sociālekonomiskā ietekme: sarežģīti panākams, bet nepieciešams līdzsvars

55 ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam ir noteikts, ka biodaudzveidības aizsardzība ir gan vides nepieciešamība, gan sociālekonomisks imperatīvs. Attiecībā uz jūras ekosistēmām stratēģijā noteikts, ka atjaunotas un pienācīgi aizsargātas jūras ekosistēmas nes būtiskus veselības, sociālos un ekonomiskos labumus gan piekrastes kopienām, gan visai ES, un ir īpaši aicināts īstenot zvejniecības pārvaldību aizsargājamās jūras teritorijās un pasākumus, lai samazinātu zvejas ietekmi uz jutīgām dzīvotnēm un sugām.

56 Stratēģijā ir arī uzsvērts, ka, īstenojot ES saistības biodaudzveidības jomā, būtu jāņem vērā daudzās problēmas dažādās nozarēs, reģionos un dalībvalstīs. Ir norādīts, ka vajadzīgs jauns pārvaldības satvars, kas nodrošinātu visu attiecīgo ieinteresēto personu līdzatbildību un līdzatbildību ES saistību izpildē attiecībā uz biodaudzveidību. Šādam satvaram būtu jāveicina ieinteresēto personu dialogs un līdzdalīga pārvaldība dažādos līmeņos.

57 Izmantojot Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības izstrādāto pārvaldības efektivitātes izsekošanas rīku (*METT*-4), mēs pārbaudījām, kā praksē vides aizsardzības mērķi tiek līdzsvaroti ar sociālekonomiskajiem apsvērumiem un ieinteresēto personu iesaisti (sk. ***VI pielikumu***).

Ievērojams datu iztrūkums traucē veikt aizsardzības pasākumu sociālekonomisko novērtēšanu

58 Pamatojoties uz Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam, Komisija 2023. gada februārī kā daļu no zivsaimniecības politikas paketes pieņēma ES rīcības plānu par jūras ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanai, lai zvejniecības būtu ilgtspējīgas un izturētspējīgas. Plāna mērķis bija konsekventāk īstenot ES vides politiku un kopējo zivsaimniecības politiku ar trim ilgtspējas pīlāriem, proti, vides, ekonomisko un sociālo pīlāru.

59 Viens no rīcības plāna darbības mērķiem bija palīdzēt sasniegt un saglabāt ilgtspējīgus zivju krājumu līmeņus. Plānā ir noteikts, ka ir jāuzlabo zvejas rīku selektivitāte, jāsamazina zivsaimniecības ietekme uz jutīgām sugām un jūras gultni un jāatbalsta zvejniecības nozare, pētniecība, īstenošana, pārvaldība un ieinteresēto personu iesaiste.

60 Rīcības plānā arī uzsvērts, ka steidzami jāaizsargā un jāatjauno jūras gultnes dzīvotnes. Tāpēc dalībvalstis tiek aicinātas pieņemt valstu pasākumus vai iesniegt kopīgus ieteikumus, lai līdz 2024. gadam aizliegtu zveju ar pārvietojamajiem grunts zvejas rīkiem aizsargājamās jūras teritorijās, kas ir *Natura 2000* teritorijas, un līdz 2030. gadam pakāpeniski izbeigtu grunts zveju visās aizsargājamās jūras teritorijās. Mēs konstatējām šādu valsts pasākumu piemēru tikai vienā apmeklētajā dalībvalstī (sk. ***4. izcēlumu***).

4. izcēlums

Grunts tralēšanas aizliegums aizsargājamās jūras teritorijās

Zviedrija nolēma grozīt savu Zivsaimniecības aktu, lai ieviestu vispārēju grunts tralēšanas aizliegumu aizsargājamās jūras teritorijās 3–4 jūras jūdžu attālumā no Zviedrijas krasta, kur piekļuve ir tikai Zviedrijas kuģiem. Aizliegums stājās spēkā 2026. gada 1. jūlijā. Zviedrijas Jūras un ūdens resursu apsaimniekošanas aģentūra var piešķirt atbrīvojumus, ja atļautās darbības neapdraud aizsargājamās jūras teritorijas mērķi.

Pirms atbrīvojuma piešķiršanas Aģentūrai ir arī jāapspriežas ar pārvaldības iestādi, kas atbild par attiecīgo apgabalu. Attiecībā uz vienu aizsargājamo jūras teritoriju – *Kosterfjorden Väderöfjorden* – Aģentūra, pamatojoties uz tai pieejamo novērtējumu, nolēma, ka garneļu tralēšanu var turpināt dažās teritorijas daļās, jo tai nav negatīvas ietekmes uz teritorijas saglabāšanas mērķiem.

61 Komisijas 2023. gada rīcības plānā ir atzīts, ka zvejas ar pārvietojamajiem grunts zvejas rīkiem pakāpeniskai izbeigšanai aizsargājamās jūras teritorijās būtu sociālekonomiska ietekme uz konkrētiem ekonomikas dalībniekiem un kopienām. Tas norāda uz to, ka, izstrādājot un īstenojot šādus pasākumus, ir būtiski veikt pamatīgus sociālekonomiskos novērtējumus. Tomēr mūsu veiktā analīze par Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komitejas 2024. un 2025. gada plenārsēžu ziņojumiem liecina, ka datu trūkums bieži vien liedz pienācīgi novērtēt ierosināto pasākumu sociālekonomiskās sekas un ietekmi.

62 Trūkst datu par piekrastes zvejas flotēm, jo līdz 2026. gadam nebija pienākums kuģiem, kuru garums ir mazāks par 15 metriem, ieviest jebkādu kuģošanas līdzekļu lokalizācijas sistēmu. Tas liedza iestādēm precīzi noteikt pārvietošanas riskus, kas saistīti ar aizsargājamām teritorijām, vai to ekonomisko ietekmi uz neaizsargātiem mazapjoma zvejniekiem. Tāpat mēs konstatējām, ka sistemātiska sociālekonomiskā uzraudzība pēc aizsargājamo teritoriju noteikšanas lielākoties netika veikta, un dalībvalstis norādīja, ka trūkst standartizētas metodikas vietējā mēroga novērtēšanai. Līdz ar to, lai prognozētu vai pamatotu aizsardzības pasākumu ekonomisko iznākumu, iestādes bieži paļaujas uz kvalitatīviem novērtējumiem vai starptautisku gadījumu izpēti, nevis uz teritorijai specifiskiem valstu ekonomiskajiem datiem.

Ieinteresēto personu līdzdalība ir arvien lielāka, taču tā ne vienmēr ir paredzēta pārvaldības procesos

63 Efektīva ieinteresēto personu līdzdalība ir būtiska, lai nodrošinātu aizsargājamo jūras teritoriju ilgtermiņa panākumus un sociālo ilgtspēju. Ieinteresēto personu iesaiste ir nepieciešama, lai veidotu uzticēšanos aizsardzības procesam. Jūras ekosistēmu rīcības plānā ir uzsvērts, ka sekmīgai vides un zvejniecības pārvaldības pasākumu īstenošanai ir vajadzīgs visu ieinteresēto personu atbalsts un ka pasākumu izstrādē un īstenošanā būtiska nozīme ir pārredzamībai, sadarbībai, iesaistei, informēšanai un iekļautībai.

64 Pagātnē, jo īpaši *Natura 2000* tīklā, agrīnajā izraugāmo teritoriju noteikšanā bieži tika izmantota lejupēja pieeja, par prioritāriem uzskatot zinātniskos vides kritērijus un nepievēršot uzmanību ieinteresēto personu iesaistei. Mūsu apmeklētās dalībvalstis patlaban pāriet uz sistemātisku un institucionalizētu apspriešanos ar ieinteresētajām personām. Francija saņem oficiālu ieguldījumu no savas Jūras piekrastes padomes (*Conseil Maritime de Façade*), kurā ir iesaistītas arī galvenās ieinteresētās personas. Īrija ir ceļā uz aktīvāku ieinteresēto personu līdzdalību (***5. izcēlums***), un Zviedrija veicina plašu iesaisti teritoriju līmenī. Vairāk nekā puse (56 %) aptaujāto pārvaldītāju uzskata, ka pastāv atklāta komunikācija un uzticēšanās starp vietējiem iedzīvotājiem, ieinteresētajām personām un aizsargājamo teritoriju pārvaldītājiem.

5. izcēlums

Sabiedriskā apspriešana par tralēšanas aizliegumu

Brētliņas ir Īrijas vietējās mazās zivis un bagātīgs olbaltumvielu avots vaļiem, citiem vaļveidīgajiem un jūras putniem.

2019. gada Politikas direktīva Nr. 1 faktiski aizliedza zvejas kuģiem, kuru garums pārsniedz 18 metrus, izmantot traļus vai zvejas vadus 6 jūras jūdžu piekrastes zonā. Drīz pēc tam aizliegums tika atcelts ar Dublinas Augstās tiesas nolēmumu, jo apspriešanās procesā tika pieļautas procesuālas nepilnības, kas ietekmēja ieinteresēto personu tiesības tikt uzklausītām.

2024. gadā Īrijas valdība sāka sabiedrisko apspriešanu par tralēšanu 6 jūras jūdžu zonā, un tās rezultātā tika veikts vēl viens mēģinājums.

Īrijas valdība 2025. gada jūlijā paziņoja par savu nodomu noteikt konkrētus ierobežojumus attiecībā tralēšanu, ko veic lieli kuģi, kas zvejo brētliņas. 2025. gada Politikas direktīva Nr. 1 paredzēja, ka kuģiem, kuri veic tralēšanu un kuri ir garāki par 18 metriem un zvejo brētliņas 6 jūras jūdžu zonā, ir jāsaņem atļauja un ka kopš 2025. gada oktobra uz tiem attiecas kvotas limits un no 2026. gada oktobra to darbība tiek pilnībā aizliegta.

65 Neraugoties uz šiem strukturālajiem uzlabojumiem, mūsu aptaujātās ieinteresētās personas apgalvoja, ka "īsie" termiņi bieži ierobežoja to spēju veikt tehnisko analīzi vai jēgpilni ietekmēt galīgās regulatīvās robežas. Aptaujas rezultāti (sk. ***69***. punktu) liecina, ka 18 % ieinteresēto personu sniedz ieguldījumu visu pārvaldības lēmumu pieņemšanā (piemēram, kopīgā pārvaldībā), savukārt 44 % sniedz zināmu ieguldījumu diskusijās.

66 Pienācīgi pārvaldītas aizsargājamās jūras teritorijas ar līdzdalīgu pārvaldību, iesaistot ieinteresētās personas kā vietējo kopienu un zvejniecības pārstāvjus aizsardzības pasākumu izstrādē un īstenošanā, palīdz stiprināt to leģitimitāti un sekmīgi apvienot aizsardzības mērķus ar ekonomisko un sociālo iznākumu (sk. ***6. izcēlumu***).

6. izcēlums

Līdzdalīgas pārvaldības piemērs

Iruāza jūras dabas parks ieguva *IUCN* "zaļā saraksta" teritorijas statusu 2014. gadā. *IUCN* "zaļā saraksta" standarts paredz novērtēt četrus komponentus, un tie ir laba pārvaldība, pārdomāta koncepcija un plānošana, efektīva vadība un veiksmīgs aizsardzības iznākums.

Parks tika izveidots 2007. gadā pie Finistēras krasta starp Sēnas salu, Uesantas salu un teritoriālās jūras robežām, un tas aptver 3400 km^2 lielu jūras teritoriju. Parkā ir bagātīgi dabas resursi, tradicionālā zveja, atkrastes bākas un daudzveidīgi savvaļas augi un dzīvnieki: desmitiem aļģu sugu, kā arī jūras zīdītāji un putni. Ir aptvertas vairākas *Natura 2000* teritorijas.

Parku pārvalda Francijas valdības aģentūra – Bioloģiskās daudzveidības birojs. Tas īsteno parka valdes pieņemtos lēmumus. Valde saved kopā visus, kas ir iesaistīti jūras vides jautājumos un interesējas par šā apgabala aizsardzību. Tās ir valdības un pašvaldības iestādes, jūras jautājumu profesionāļi, dabas aizsardzības organizācijas, lietotāji un zinātnieki.
Avots: IUCN zaļais saraksts.

67 Mūsu aptaujas rezultāti liecina par ekonomikas dalībnieku atšķirīgu iesaistes līmeni. Attiecībā uz komerciālajiem jūras lietotājiem jānorāda, ka tikai 21 % teritoriju uztur regulārus kontaktus un būtisku sadarbību ar tiem, savukārt 44 % ziņo par daļēju iesaisti un 18 % norāda, ka iesaistes līmenis ir zems vai tās nav vispār. Atšķiras arī mijiedarbība ar tūrisma operatoriem – 31 % vadītāju ziņo par labu sadarbību, 31 % par ierobežotu saziņu un 17 % ziņo, ka mijiedarbības praktiski nav.

Pārvaldības nepilnības un vāja īstenošana noved pie slikta aizsardzības iznākuma

68 ES biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam ir noteikts, ka visas aizsargājamās teritorijas būtu efektīvi jāpārvalda un tām ir jānosaka skaidri aizsardzības mērķi un pasākumi, kuri pienācīgi jāuzrauga. ES jūras aizsardzības politikas efektivitāte ir atkarīga no stingras īstenošanas un izpildes, ko veic 22 piekrastes dalībvalstis, kuras kopā ar Komisiju ir atbildīgas par ES vides tiesību aktu un saistīto stratēģiju īstenošanu attiecībā uz aizsargājamām jūras teritorijām.

69 Mēs pārbaudījām, vai revīzijai atlasītās dalībvalstis bija pieņēmušas atbilstošu pārvaldības praksi, par atsauces sistēmu izmantojot adaptīvo pārvaldības modeli. Šajā nolūkā, lai iegūtu skaitļos izsakāmus rezultātus, mēs izmantojām *METT*-4. Procentuālās daļas aprēķināšanas metodika ir izklāstīta ***VI pielikumā***. Mēs pārbaudījām no rīka iegūto novērtējumu, veicot revīzijas apmeklējumus un dokumentu pārbaudes attiecībā uz 15 aizsargājamām jūras teritorijām revidētajās dalībvalstīs. Mēs arī analizējām publiski pieejamās datu kopas, lai novērtētu aizsargājamo jūras teritoriju ģeogrāfisko un ekoloģisko stāvokli visās ES jūrās.

Lielākajā daļā aizsargājamo teritoriju nepiemēro adaptīvu pārvaldības praksi

70 Adaptīva pārvaldība ir cirkulārs process, kurā par prioritāti tiek noteikta nepārtraukta mācīšanās, turpmākajā stratēģiskajā plānošanā integrējot atgriezenisko saiti par līdzšinējo sniegumu. Šajā pieejā izmanto sistemātisku izvērtēšanu, lai noteiktu, vai konkrētās intervences ir nodrošinājušas paredzēto aizsardzības iznākumu, tādējādi ļaujot veikt uz pierādījumiem balstītas korekcijas.

71 ***7. attēlā*** ir parādīta adaptīvās pārvaldības koncepcija un sniegtas pozitīvākās atbildes, ko snieguši aptaujātie pārvaldītāji.

7. attēls | Adaptīvas pārvaldības cikls un aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldītāju atzinumi

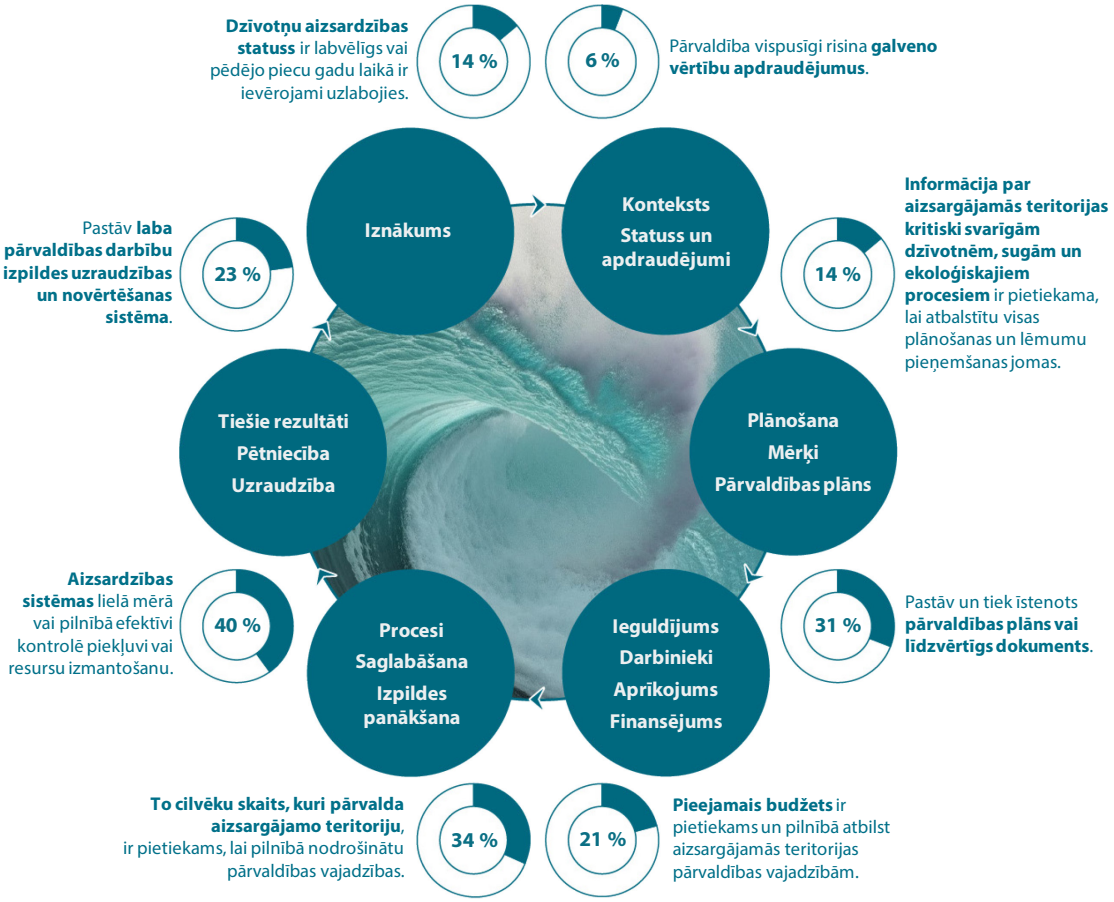

Avots: ERP, pamatojoties uz *METT*-4 rīka rezultātiem.

Aizsardzības mērķi un pārvaldības plāni

72 Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā ir noteikts, ka katrai *Natura 2000* teritorijai ir jābūt konkrētiem aizsardzības mērķiem. Biodaudzveidības stratēģijā un Komisijas 2022. gada kritērijos un vadlīnijās par aizsargājamo teritoriju noteikšanu šī prasība ir uzsvērta vēl vairāk, norādot, ka "visām aizsargājamām teritorijām vajadzētu būt skaidri definētiem aizsardzības mērķiem un pasākumiem".

73 Novērtējums, ko sniedza mūsu apsekoto aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldnieki, izmantojot *METT*-4 rīku, parādīja, ka 86 % no mūsu revīzijas izlasē iekļautajām aizsargājamām teritorijām bija saskaņoti mērķi. Tomēr tikai 23 % teritoriju tika pārvaldītas tā, lai sasniegtu to aizsardzības mērķus. Kopumā par 63 % aizsargājamo jūras teritoriju tika ziņots, ka, lai gan mērķi bija noteikti, teritorijas tika daļēji tika pārvaldītas tā, lai tos sasniegtu. Mēs pārbaudījām šo novērtējumu, izmantojot datus par 3648 *Natura 2000* jūras teritorijām, par kurām bija ziņots Eiropas Vides aģentūrai (EVA), un konstatējām, ka 59 % teritoriju bija sagatavots vai tika gatavots teritorijas pārvaldības plāns.

74 Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā nav skaidri prasīts, ka katrai teritorijai ir vajadzīgs pārvaldības plāns, tomēr Komisija to iesaka, jo šāds plāns atvieglo aizsardzības plānošanu un ieinteresēto personu iesaisti. Komisijas 2022. gada vadlīnijās ir noteikts, ka efektīva pārvaldība ir jāatbalsta ar pārvaldības plāniem, kas ietver stingrus uzraudzības un pārskatīšanas mehānismus.

75 Kopumā 80 % mūsu aptaujāto pārvaldītāju norādīja, ka viņiem ir pārvaldības plāns, 31 % pārvaldītāju norādīja, ka tas tiek pienācīgi īstenots, 40 % norādīja, ka tas tiek daļēji īstenots, bet 9 % minēja, ka tas nav īstenots. Savukārt 20 % pārvaldītāju norādīja, ka pārvaldības plāna nav. Pārvaldības plāni nav prasīti tiesību aktos, bet to trūkums var liecināt par vājām vai neesošām pārvaldības darbībām.

Finansējums un personāls

76 Efektīvai pārvaldībai ir vajadzīgi skaidri mērķi, piemēram, biodaudzveidības saglabāšana un zivju krājumu palielināšana, un tas prasa pastāvīgu, pienācīgi finansētu, uz sadarbību vērstu un ilgtermiņa darbību, ko veic prasmīgs personāls. Vairāk nekā 63 % aptaujāto pārvaldītāju norādīja, ka vai nu darbinieku nav (9 %), vai arī to ir pārāk maz, lai nodrošinātu pārvaldības vajadzības (55 %). Tomēr 51 % respondentu uzskatīja, ka to darbinieku zināšanas un prasmes ir labi pielāgotas to aizsargājamo teritoriju īpašajām pārvaldības vajadzībām.

77 Aizsargājamo jūras teritoriju darbības tiek finansētas no valsts budžeta. Mūsu aptaujā 62 % respondentu norādīja, ka to budžets ir vismaz pieņemams pamata pārvaldības darbībām. Tomēr finansējums ir ļoti nestabils, un 40 % teritoriju ir mazs vai nedrošs finansējums, turklāt tas ir pilnībā atkarīgs no mainīgiem ārējiem avotiem. Tikai 14 % teritoriju ir drošs budžets, un 49 % pārvaldītāju norādīja, ka viņiem ir neatbilstošas telpas un aprīkojums savu uzdevumu veikšanai.

Izpildes panākšana

78 Lai gan bieži tiek izmantotas digitālas monitoringa un kuģošanas līdzekļu lokalizācijas sistēmas, nereti trūkst cilvēkresursu un loģistikas resursu, lai rīkotos, ņemot vērā šos datus. Kopumā par 37 % aptaujā iekļauto teritoriju tika ziņots, ka aizsardzības nav vai tā ir nepietiekama, neraugoties uz to, ka 48 % darbinieku bija vismaz pieņemamas spējas īstenot aizsargājamo teritoriju tiesību aktus un noteikumus, un tas nozīmē, ka no atklātajiem pārkāpumiem nevarēja nonākt līdz efektīvai atturošai rīcībai. Līdz ar to, lai gan bija spējas uzraudzīt daudzas aizsargājamās teritorijas, bieži vien trūka juridisko instrumentu vai loģistikas atbalsta, kas nepieciešams stingrai izpildes panākšanai.

Pētniecība un uzraudzība

79 Aizsargājamās jūras teritorijas ir vērtīgas vietas, kur veikt zinātniskus pētījumus un gūt zināšanas par jūras ekosistēmām. Šīs zināšanas būtu jādara zināmas pārvaldītājiem, lai uzlabotu pārvaldības lēmumus. Kopumā 62 % apsekoto teritoriju ziņoja par ievērojamu pētniecisko darbu, bet tikai 11 % uzskatīja, ka integrētā apsekošanas un pētnieciskā darba programma pilnībā atbilst pārvaldības vajadzībām.

80 Papildus zinātniskajai pētniecībai pārvaldības plānu vai līdzvērtīgu instrumentu īstenošanā būtu jāietver oficiāli uzraudzības un pārskatīšanas mehānismi, lai veicinātu nepieciešamās uz sniegumu balstītās korekcijas. Tomēr tikai 23 % aptaujāto teritoriju pārvaldītāju mums norādīja, ka ir sekmīgi noslēguši pārvaldības loku, izmantojot stingras uzraudzības sistēmas, lai aktīvi pilnveidotu un uzlabotu aizsardzības darbības. No pārējām ieskaitītajām atbildēm (63 % aptaujāto pārvaldītāju) varēja secināt, ka teritorijas vispār netiek uzraudzītas (9 %) vai uzraudzības dati tiek vākti *ad hoc* kārtībā un pārvaldības sistēmā vairs netiek iekļauti strukturēti rezultāti (54 %). Tādējādi vairumā gadījumu uzraudzība bija pasīvs pasākums, nevis aktīvs adaptīvās pārvaldības instruments.

81 Revīzijas apmeklējumu laikā iztaujātie pārvaldītāji norādīja, ka sistemātiska uzraudzība jūras vidē ir dārga un bieži vien nav cenas ziņā pieejama. Tāpēc uzraudzībai izmantotie dati bieži tiek iegūti no *ad hoc* pētniecības projektiem, ko īsteno universitātes vai citas pētniecības iestādes. Tomēr šie datu avoti nav piemēroti, jo savākto datu tvērums un veids ne vienmēr atbilst konkrētām pārvaldības vajadzībām. Lai risinātu šo problēmu, dažas aizsargājamās jūras teritorijas izmēģina inovatīvus un rentablus risinājumus, izmantojot pētniecības dronus (sk. ***7. izcēlumu***).

7. izcēlums

Jūras drona izmantošana Baltijas jūras zivju krājumu rentablai uzraudzībai

Fotogrāfija © *Aron Hejdström*, Gotlandes lēnes administratīvā padome.

Atkrastes Hoburgas sēklī un *Midsjöbankarna Natura 2000* teritorijā (SE0330308) tiek izmantots autonoms drons, ko darbina vēja un saules enerģija, lai uzraudzītu zivju biomasu un vides apstākļus, kas ir būtiski cūkdelfīnu aizsardzībai.

Salīdzinājumā ar tradicionālajiem kuģu veiktiem apsekojumiem jūras droni samazina uzraudzības izmaksas. Lai gan tie nevar aizstāt pētniecības kuģus (piemēram, fiziskai paraugu ņemšanai), tie var papildināt tradicionālās metodes, ko izmanto, lai vāktu datus par zivju izplatību, planktonu un vides apstākļiem.

82 Komisija nav izstrādājusi vienotu pārvaldības standartu vai īpašu metodiku pārvaldības efektivitātes novērtēšanai. Tikai 2024. gada septembrī tā piešķīra 1,6 miljonus EUR *LIFE-PAME*[3] Eiropas metodikas projektam, lai līdz 2028. gada beigām izstrādātu "elastīgu un pielāgojamu satvaru, kas piemērots ES dalībvalstu dažādajām vajadzībām". Projekta pamatā ir starptautiski iedibināti rīki un metodika pārvaldības efektivitātes mērīšanai, piemēram, *IUCN METT*-4 un Pasaules dabas fonda aizsargājamo teritoriju pārvaldības ātrās novērtēšanas un prioritāšu noteikšanas metodika.

83 Ņemot vērā projekta ilgumu un īstenošanas plāna trūkumu, ir maz ticams, ka līdz 2030. gadam visā ES sāks darboties standartizēta pārvaldības novērtēšanas sistēma. Tāpēc ir sarežģīti konsekventi sekot līdzi tam, vai aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldība efektīvi sasniedz paredzētos ekoloģiskos un sociālos rezultātus.

Aizsardzības iznākums atšķiras

84 Reizi sešos gados Komisija veic *Natura 2000* tīkla "veselības pārbaudi", pamatojoties uz Dzīvotņu direktīvas 17. pantu un Putnu direktīvas 12. pantu. EVA izmanto valstu ziņojumus, lai sagatavotu kopīgu ES mēroga novērtējumu, kurā nosaka, kuras sugas atjaunojas un kuras samazinās. Rezultāti ir izklāstīti ziņojumā "Dabas stāvoklis ES" un datu infopanelī, un tie liecina, ka tikai 19 % piekrastes dzīvotņu un 24 % zivju krājumu ir labvēlīgs aizsardzības statuss. Pēdējais ziņojums tika publicēts 2020. gadā, parādot 2013.–2018. gada ziņošanas cikla rezultātus (pirms vairāk nekā astoņiem gadiem). 2026. gada beigās ir plānots publicēt jaunu ziņojumu par dabas stāvokli, pamatojoties uz 2019.–2024. gada datiem.

85 Joprojām pastāv būtiskas atšķirības starp vērienīgajiem augsta līmeņa tiesību aktiem un aizsardzības mērķu faktisko sasniegšanu. Putnu direktīva un Dzīvotņu direktīva stājās spēkā pirms vairāk nekā 30 gadiem, bet tās joprojām ne tuvu nav nodrošinājušas to, ka tiek sasniegts mērķis panākt visu aizsargāto jūras dzīvotņu un sugu saglabāšanu labvēlīgā stāvoklī. Tāpat īstenošanas nepilnības atkārtojas, ja ieviestie JSPD mehānismi nenodrošina labu vides stāvokli jūras biodaudzveidībai vai jūras gultnes integritātei.

[3] *Management Effectiveness for Protected Areas in Europe*, LIFE23-PRE-DE-PAME-Europe/101148110.

86 Aizsargājamo teritoriju līmenī lielākā daļa pārvaldītāju, ar kuriem apspriedāmies, nesniedza informāciju par aizsardzības iznākumu. Ja informācija tika sniegta, tā liecināja par atšķirīgu situāciju: 17 % pārvaldītāju ziņoja, ka galveno sugu statuss ir nelabvēlīgs, un 31 % atbildēja, ka to aizsardzības statuss pēdējos piecos gados ir bijis labvēlīgs vai uzlabojies. Šī situācija bija sliktāka attiecībā uz dzīvotnēm, jo tika uzskatīts, ka 25 % teritoriju ir nelabvēlīgs statuss un 14 % teritoriju statuss bija labvēlīgs vai pēdējos piecos gados bija uzlabojies.

87 Jūras dzīvotnēm ir izšķiroša nozīme kā oglekļa piesaistītājām. Tomēr oglekļa uzglabāšana un sekvestrēšana netika vērtēta 66 % mūsu novērtēto teritoriju, savukārt 26 % no tām šie aspekti tika aplūkoti tikai vispārīgi, neveicot pasākumus uz vietas. Tikai 9 % teritoriju bija pieņēmušas aktīvus pasākumus, lai samazinātu nogulsnēs uztvertā oglekļa zudumus vai uzlabotu sekvestrēšanu. Tā ir garām palaista iespēja mazināt klimata pārmaiņas, izmantojot oglekļa pārvaldību.

88 Tāpat mēs konstatējām, ka apsekotās teritorijas lielā mērā joprojām nebija gatavas klimata pārmaiņu ietekmei (sk. ***05***. punktu). Proti, neviena no apsekotajām teritorijām nebija īstenojusi sīki izstrādātus un īstenojamus pielāgošanās klimata pārmaiņām plānus. Turklāt 60 % pārvaldītāju ziņoja, ka ir īstenoti vien nenozīmīgi centieni, lai to pārvaldības stratēģijās integrētu pielāgošanos klimata pārmaiņām. Lai gan 17 % pārvaldītāju ir sākuši izstrādāt plānus, tie vēl ir konsekventi jāīsteno. Šāda stratēģiskās plānošanas trūkuma dēļ lielākā daļa jūras ekosistēmu ir neaizsargātas pret strauji mainīgā klimata ietekmi (sk. ERP Īpašo ziņojumu 15/2024 par pielāgošanos klimata pārmaiņām).

Lielas cerības uz jauniem tiesību aktiem, kas paredz aktīvu atjaunošanu

89 Atzīstot šo pastāvīgi nevēlamo stāvokli biodaudzveidības jomā, ES pieņēma Regulu (ES) 2024/1991 par dabas atjaunošanu, iezīmējot pārmaiņas dabas aizsardzības pieejā – pāreju no pasīvas aizsardzības uz degradēto ekosistēmu aktīvu atjaunošanu. Tā kā regula ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs, tai, ja to īsteno pareizi, būtu jāveicina un jāpaātrina tās mērķu sasniegšana.

90 Dabas atjaunošanas regulā, kas ir ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam centrālais pīlārs, ir noteikti juridiski saistoši mērķrādītāji, lai līdz 2030. gadam atjaunotu 20 % jūras teritoriju un līdz 2050. gadam – visas ekosistēmas, kurām vajadzīga atjaunošana (1. pants). Minētās regulas 5. pantā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāievieš atjaunošanas pasākumi, kas vajadzīgi, lai līdz "labam stāvoklim" uzlabotu vismaz 30 % jutīgo dzīvotņu, kuru stāvoklis nav labs (II pielikums). Minētajā pielikumā iekļautais dzīvotņu saraksts nodrošina uzlabojumu arī deviņās Dzīvotņu direktīvā iekļautajās jūras dzīvotnēs. ***2. tabulā*** sniegts līdzšinējo tiesību aktu un jaunās pieejas salīdzinājuma kopsavilkums.

2. tabula. | Līdz šim īstenotās aizsardzības salīdzinājums ar aktīvu atjaunošanu

Elements	Līdzšinējā aizsardzība	Aktīva atjaunošana
Galvenais mērķis	Atlikušo resursu aizsardzība un pasliktināšanās novēršana	Aktīvas uzlabošanas iniciatīvas; zudušo dzīvotņu atjaunošana
Stratēģija	Robežu izveide, teritoriju noteikšana, dabas atveseļošanās veicināšana	Jūraszāļu stādījumu atjaunošana, rifu atjaunošana, noplicināto ekosistēmu atjaunošana
Juridiskais spēks	Direktīvas; bieži vien kvalitatīvi mērķi, neskaidri termiņi	Regula; juridiski saistoši mērķrādītāji un termiņi; paredzēta uzraudzība
Teritoriālā piemērojamība	Galvenokārt *Natura 2000* teritorijās	Visās teritorijās, kurām vajadzīga atjaunošana

Avots: ERP analīze.

91 Vēl viens būtisks jauninājums attiecas uz zināšanu bāzes veidošanu. Lai nodrošinātu, ka atjaunošana tiek virzīta, balstoties uz zinātni, dalībvalstīm ir jākartē jūras teritorijas un jānosaka to stāvoklis. Līdz 2030. gadam stāvoklim jābūt zināmam vismaz 50 % teritorijas, kas ietver Dabas atjaunošanas akta II pielikumā uzskaitītās dzīvotnes (1.–6. grupa).

92 Dabas atjaunošanas regulas mērķis ir arī nodrošināt zilās ekonomikas ilgtermiņa dzīvotspēju. Ietekmes novērtējumā norādīts, ka katrs atjaunošanai iztērētais euro nodrošina atdevi no ieguldījumiem 8–38 EUR apmērā, izsakot ieguvumos no ekosistēmu pakalpojumiem (piemēram, jūras produktu nodrošinājums, klimata regulēšana, tūrisms). Kritiski svarīgu mazuļu uzturēšanās dzīvotņu un jūras gultnes ekosistēmu atjaunošana tiek uzskatīta par būtisku ne tikai biodaudzveidības atjaunošanai, bet arī pārtikas nodrošinājuma garantēšanai un komerciālo zivju krājumu atjaunošanai, novēršot to, ka zvejniecības nozare vēl vairāk apdraud savus bioloģiskos pamatus.

93 Dabas atjaunošanas regula ir juridiski saistošs akts, kurā noteikti konkrēti mērķi ar noteiktu termiņu. Tomēr okeāna atjaunošana ir sarežģītāka un dārgāka nekā zemes atjaunošana, turklāt tas ir politiski jutīgāks jautājums. Jūras atjaunošanas praktisko īstenošanu kavē vairāki šķēršļi (sk. turpmāk).

- Viens no galvenajiem šķēršļiem ir daudzu dziļjūras dzīvotņu precīzu karšu trūkums, jo atjaunošana nav iespējama bez visaptverošiem bāzes datiem. Tāpat joprojām ir zinātniski sarežģīti definēt "labu vides stāvokli" attiecībā uz jūras gultnes apgabaliem, kuri ilgstoši ir bijuši pakļauti bagarēšanai vai tralēšanai.

- Lai atjaunošana būtu efektīva, ir jāierobežo zvejas darbības, tomēr šādi pasākumi joprojām ir atkarīgi no kopējās zivsaimniecības politikas satvara, kas ietver ilgstošu un apgrūtinošu administratīvo procesu (sk. ***52***. punktu).

- Ņemot vērā būtiskās izmaksas, kas saistītas ar specializētām jūras operācijām, pastāv risks, ka pašreizējais finansējums nebūs pietiekams, lai izvērstu projektus no mazām izmēģinājuma vietām līdz 20 % jūras teritorijas, kas jāveic līdz 2030. gadam (sk. ***29***. punktu).

Šo ziņojumu 2026. gada 22. septembra sēdē Luksemburgā pieņēma I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas locekle *Joëlle Elvinger*.

Revīzijas palātas vārdā –

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. Par revīziju

Konteksts

01 Pasaules okeāniem un jūrām ir būtiska nozīme dzīvības uzturēšanā uz zemes, regulējot galvenās planētas sistēmas. Šie ūdeņi ir būtiski mūsu pastāvēšanai, jo tie ražo 50 % no planētas skābekļa un satur 80 % no tās biodaudzveidības. Okeāniem ir izšķiroša nozīme klimata pārmaiņu mazināšanā, jo tie absorbē aptuveni 90 % no liekā siltuma, ko atmosfērā aiztur siltumnīcefekta gāzes, un aptuveni 25 % no visām oglekļa emisijām.

02 Tie ir pamats globālajam pārtikas nodrošinājumam un saimnieciskajiem iztikas līdzekļiem, nodrošinot primāro olbaltumvielu avotu miljardiem cilvēku un nodrošinot miljoniem darbvietu zvejniecībā, tūrismā un tirdzniecībā. Saskaņā ar ES 2025. gada ziņojumu par zilo ekonomiku sektors radīja bruto pievienoto vērtību aptuveni 263 miljardu EUR apmērā, kas ir 1,7 % no ES kopējās bruto pievienotās vērtības, un nodrošināja 4,9 miljonus darbvietu, kas atbilst 2,4 % no ES nodarbinātības (2022. gadā).

03 Okeānu stāvoklis pasliktinās klimata pārmaiņu, piesārņojuma, jūras bioloģisko resursu ekspluatācijas un dzīvotņu izzušanas dēļ. Visā pasaulē aptuveni 60 % jūras ekosistēmu ir degradētas vai tiek izmantotas neilgtspējīgi, un vairāk nekā 50 % jūras sugu draud izzušana līdz 2100. gadam. ES jūrās ir līdzīga situācija.

04 Pārmērīga ekspluatācija un destruktīva zvejas prakse ir nopietnākie draudi jūras ekosistēmām un biodaudzveidībai, jo vairāk nekā 35 % no pasaules zivju krājumiem patlaban tiek iegūti bioloģiski neilgtspējīgā līmenī. Destruktīvi paņēmieni, piemēram, grunts tralēšana, nodara fizisku kaitējumu jūras gultnei, destabilizē barošanās tīklus jūrā un izraisa piezveju, tostarp tādu aizsargājamu sugu kā bruņurupuči, haizivis un delfīni piezveju. Šie paņēmieni ir saistīti ar augstiem izmešanas rādītājiem, kas vidēji veido 30–55 % no kopējās iegūtās biomasas. Ekoloģisko ietekmi vēl vairāk pastiprina nelegāla, nereģistrēta un neregulēta zveja, kas saskaņā ar aplēsēm veido aptuveni 11–19 % no ziņotās globālās nozvejas.

05 Lai gan pārzveja ir tiešākais drauds, klimata pārmaiņas rada visstraujāk augošo jūras noslodzi un ir apdraudējumu pastiprinātājs. Okeānu sasilšana veicina koraļļu izbalēšanu un sugu migrāciju uz aukstākiem ūdeņiem, savukārt paskābināšanās negatīvi ietekmē čaulas veidošanos organismiem, kuri pārkaļķojas. Temperatūras paaugstināšanās izraisa skābekļa samazināšanos un rada tā dēvētās mirušās zonas, padarot jūras dzīvos organismus arvien neaizsargātākus pret visiem vides noslodzes veidiem.

Aizsargājamās jūras teritorijas

06 Aizsargājamās jūras teritorijas ir ģeogrāfiski noteiktas jūras teritorijas, kas ir likumīgi noteiktas, reglamentētas un tiek pārvaldītas, lai panāktu dabas ilgtermiņa aizsardzību. Šo teritoriju galvenais mērķis ir aizsargāt un atjaunot jūras biodaudzveidību, dzīvotnes un ekosistēmu funkcijas, mazinot cilvēku radīto noslodzi un kontrolējot resursu ieguvi tajās.

07 Aizsargājamajām jūras teritorijām ir dažādi nosaukumi un aizsardzības līmeņi, sākot no stingri aizsargātām un stingri reglamentētām zonām ar stingriem ierobežojumiem, kas paredz ieguves liegumu, līdz minimāli aizsargājamām teritorijām, kurās atļautas cilvēku darbības, jūras gultnes iztraucējumi un neierobežota jūras bioloģisko resursu ieguve.

08 Aizsargājamās jūras teritorijas aizsardzības iznākums labi pārvaldītā un stingri aizsargātā vidē ir ievērojami augstāki nekā vāji aizsargātās teritorijās ar sliktu pārvaldību vai bez tās, kur tie parasti tiek uzskatīti par nenozīmīgiem. Iznākums ietver biodaudzveidības saglabāšanu, jutīgu dzīvotņu aizsardzību, ekosistēmu funkciju saglabāšanu un atbalstu saistītajiem ekosistēmu pakalpojumiem (piemēram, nārstošanas un mazuļu uzturēšanās apgabalu aizsardzību). Aizsargājamās jūras teritorijas var arī atbalstīt tūrismu un atpūtu, saglabāt kultūras un kopienas vērtības, aizsargāt iztikas līdzekļus, kas saistīti ar veselīgām jūras ekosistēmām, un nodrošināt izglītības, pētniecības un ilgtermiņa atbildīgas pārvaldības iespējas.

09 Populāciju palielināšanās aizsargājamās teritorijās var uzlabot apkārtējās zivsaimniecības un biodaudzveidību divos galvenajos veidos, un tie ir mazuļu un pieaugušo īpatņu nonākšana blakus esošajos neaizsargājamos ūdeņos un ikru un kāpuru eksports, kas veicina vairošanos ārpus aizsargājamo teritoriju robežām. Lai panāktu ietekmi jūras baseina līmenī, aizsargājamām jūras teritorijām ir jāveido tīkls, kas atbilst konkrētiem ekoloģiskajiem kritērijiem, lai maksimāli palielinātu bioloģisko iznākumu.

Tiesiskais regulējums

10 ES vienmēr ir uzskatījusi vides aizsardzību par savas institucionālās sistēmas un darbības identitātes pamatpīlāru. Gan ES, gan tās dalībvalstis ir aktīvas puses vairākos būtiskos starptautiskos nolīgumos, kas reglamentē okeānu ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību. Tas cita starpā ir pamata tiesiskais regulējums, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas Jūras tiesību konvencija, kā arī uz biodaudzveidību vērstie mandāti, piemēram, Bonnas un Bernes konvencijas un dažādas reģionālās jūras konvencijas (piemēram, *OSPAR*, Baltijas jūras vides aizsardzības komisija *HELCOM*).

11 2022. gadā Konvencijas par biodaudzveidību puses pieņēma Kuņminas–Monreālas globālo biodaudzveidības satvaru, tostarp mērķi līdz 2030. gadam efektīvi aizsargāt un pārvaldīt vismaz 30 % pasaules zemes, iekšzemes ūdeņu, piekrastes teritoriju un okeānu, izmantojot aizsargājamās teritorijas un citus iedarbīgus konkrētām teritorijām paredzētus aizsardzības pasākumus. Tas ir zināms kā "30x30" mērķis. Gandrīz visas pasaules valstis, tostarp visas ES dalībvalstis, apstiprināja šo mērķi. 2026. gada 17. janvārī stājās spēkā Apvienoto Nāciju Organizācijas Atklātās jūras nolīgums.

12 ES mērķi vides jomā bieži vien ir pārsnieguši globālās saistības. Ar 1979. gada Putnu direktīvu un 1992. gada Dzīvotņu direktīvu tika izveidots *Natura 2000* aizsargājamo sauszemes un jūras teritoriju tīkls, kas joprojām ir ES dabas aizsardzības mehānisma stūrakmens. Šīs direktīvas tika nostiprinātas ar 2008. gada Jūras stratēģijas pamatdirektīvu (JSPD) un 2014. gada Jūras telpiskās plānošanas direktīvu, kas izstrādāta, lai ilgtspējīgi pārvaldītu cilvēku darbības jūras ūdeņos.

13 Komisija parādīja savu ieceru vērienu ar vairākām secīgām biodaudzveidības stratēģijām 1998. gadā, 2011. gadā un 2020. gadā. Jaunākajā ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam, ko Komisija pieņēma un Padome apstiprināja 2020. gadā, ir noteiktas saistības attiecībā uz ES aizsargājamām jūras teritorijām, kas jāizpilda līdz 2030. gadam, proti:

- ar likumu aizsargāt vismaz 30 % no ES jūras teritorijas;
- stingri aizsargāt vismaz trešdaļu no aizsargājamās teritorijas (t. i., 10 % no kopējās ES jūras teritorijas).

Stratēģijā arī pausta apņemšanās efektīvi pārvaldīt visas aizsargājamās teritorijas. Tas nozīmē, ka šīm teritorijām vajadzētu būt skaidriem aizsardzības mērķiem un pasākumiem, kā arī pienācīgai uzraudzībai. Stratēģijā uzsvērts, ka ir būtiski izveidot ekoloģiskos koridorus kā daļu no patiesi Eiropas mēroga dabas tīkla.

14 Īstenojot ES Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam, Komisija 2023. gadā publicēja "ES rīcības plānu par jūras ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanu, lai zvejniecības būtu ilgtspējīgas un izturētspējīgas". Šā plāna mērķis bija atbalstīt biodaudzveidību, saglabājot ilgtspējīgus zivju krājumus un samazinot zvejas ietekmi uz jutīgām sugām un jūras gultni. Tāpat kā ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam, šo mērķu īstenošana un sasniegšana nav juridiski noteikta prasība, bet liecina par ES politikas mērķiem.

15 Kopējā zivsaimniecības politika (Regula (ES) 1380/2013), kuras pamatā ir Romas līgums un kura sākotnēji tika izstrādāta saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku, kļuva par atsevišķu ES politiku, kas sekoja 1970. gadā pieņemtajiem pirmajiem zivsaimniecības noteikumiem. Politiku oficiāli apstiprināja 1983. gadā, un kopš tā laika tā ir būtiski reformēta – 1992., 2002. un 2013. gadā. KZP reglamentē zvejas un akvakultūras darbības, lai nodrošinātu ilgtspējīgu izmantošanu un samazinātu negatīvo ietekmi uz jūras ekosistēmu, tostarp paredz pasākumiem, kas piemērojami aizsargājamās jūras teritorijās. Cita starpā KZP ietvaros ir pieņemti tādi instrumenti kā Tehnisko pasākumu regula (ES) 2019/1241, kas reglamentē zvejas rīkus un darbības, un Kontroles regula (EK) Nr. 1224/2009 (pārskatīta ar Regulu (ES) 2023/2842), kas nosaka zvejai ierobežotus apgabalus un prasa reģistrēt jutīgu sugu nejaušas nozvejas.

Atbildības sadalījums

16 Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 4. pantu ES un dalībvalstīm ir dalīta kompetence vides aizsardzības jomā. Tādēļ vides politikas izstrādē un īstenošanā ir vajadzīga uz sadarbību vērsta pieeja.

17 Lai gan ES līmenī ir noteikti visaptveroši vides mērķi, aizsardzības centienu praktisko izpildi un pārvaldību veic valstu valdības. Dalībvalstis ir atbildīgas par valsts vides regulējuma pieņemšanu saskaņā ar ES tiesību aktiem. Konkrētāk, dalībvalstis veic vides novērtējumus, lai apzinātu biodaudzveidības interešu teritorijas un noteiktu aizsargājamās teritorijas, vienlaikus ņemot vērā arī ieinteresēto personu intereses. Turklāt dalībvalstis ir atbildīgas arī par aizsargājamo teritoriju pārvaldības ieviešanu, aizsardzības mērķu noteikšanu un piemērotu pasākumu īstenošanu, lai sasniegtu vēlamo aizsardzības iznākumu.

18 Atšķirībā no vides politikas jūras bioloģisko resursu saglabāšana saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku ir vienīgi ES kompetencē. Tas nozīmē, ka dalībvalstis nedrīkst vienpusēji ieviest zivsaimniecības pasākumus, kas ietekmē citu dalībvalstu zvejas flotes. ERP padziļināti izvērtēja šā politikas aspekta praktisko ietekmi Īpašajā ziņojumā 26/2020 par jūras vidi.

Tvērums un pieeja

19 Mūsu revīzijas mērķis bija novērtēt, vai Komisija un dalībvalstis bija izveidojušas aizsargājamo jūras teritoriju tīklu, kas ļāva sasniegt ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam mērķus attiecībā uz ES jūras vidi. Konkrētāk, mēs pārbaudījām, vai:

- ES laikus sasniedz stratēģijas mērķus attiecībā uz aizsargājamo jūras teritoriju aptvērumu, ekoloģisko savienotību un biodaudzveidības finansējumu;
- ES tiesiskais regulējums nodrošina nepieciešamos mehānismus, lai aizsargājamo teritoriju noteikšanas rezultātā tiku panākta praktiska aizsardzība;
- vides aizsardzības mērķi ir līdzsvaroti ar sociālekonomiskajiem apsvērumiem un ieinteresēto personu iesaisti;
- revīzijai atlasītās dalībvalstis ir pieņēmušas atbilstošu pārvaldības praksi.

Mēs arī analizējām publiski pieejamās datu kopas, lai novērtētu aizsargājamo jūras teritoriju ģeogrāfisko un ekoloģisko stāvokli visās ES jūrās.

20 Lai novērtētu progresu stratēģijas īstenošanā un izprastu attiecīgo ES struktūru lomu un darbību, mēs veicām intervijas ar Vides ģenerāldirektorāta un Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāta pārstāvjiem. Šīs intervijas tika papildinātas ar sanāksmēm ar Eiropas Vides aģentūru (EVA), Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru (*EFCA*), Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūru un Starptautisko Jūras pētniecības padomi. Intervijās ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem tika iegūta papildu informācija par sistēmiskiem riskiem konkrētās dalībvalstīs. Revīzijā mums palīdzēja arī divi ārējie eksperti jūras saglabāšanas jautājumos bioloģijas aspektā.

21 Lai novērtētu ES tiesību aktu īstenošanu un aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldības efektivitāti, mēs izraudzījāmies trīs dalībvalstis rūpīgai pārbaudei, un tās bija Īrija, Francija un Zviedrija. Saskaņā ar EVA datiem šīs trīs valstis jūras aizsardzībai bija noteikušas attiecīgi aptuveni 45 % (Francijas Eiropas daļa), 15 % un 2 % no savas jūras teritorijas. Lai novērtētu pārvaldības kvalitāti, no 2025. gada septembra līdz novembrim mēs apmeklējām vai iztaujājām 15 aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldītājus revidētajās dalībvalstīs. Šīs teritorijas tika izvēlētas, pamatojoties uz analīzi attiecībā uz to ģeogrāfisko atrašanās vietu, dažādu aizsardzībai nosakāmo teritoriju veidu un teritoriju lieluma analīzi.

22 Strukturētu pierādījumu iegūšanai mēs izmantojām arī Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības izstrādāto pārvaldības efektivitātes izsekošanas rīku (*METT-4*). Plašāka informācija par šā novērtējuma tvērumu ir sniegta ***VI pielikumā***.

23 Lai analizētu aizsargājamo jūras teritoriju ģeogrāfisko izvietojumu un pārvaldību visā ES, revīzijas laikā tika kartēts telpiskais tīkls, apvienojot *Natura 2000* datubāzi ar valstu līmenī noteiktajām aizsargājamām teritorijām. Lai novērtētu komerciālās zvejas radīto noslodzi, mēs šo karti apvienojām ar *Global Fishing Watch* šķietamās zvejas darbības datiem. Lai nodrošinātu visaptverošu priekšstatu par cilvēku ietekmi, šī telpiskā matrica tika sasaistīta ar papildu antropogēnajām un ekoloģiskajām datu kopām, kas iegūtas no *Natura 2000* pārlūka un Eiropas Jūras novērojumu un datu tīkla (*EMODnet*).

24 Mūsu revīzijas metodika atbilst Starptautiskās Augstāko revīzijas iestāžu organizācijas (*INTOSAI*) izdotajiem starptautiskajiem revīzijas standartiem.

II pielikums. Revīzijai atlasīto aizsargājamo jūras teritoriju izlase

Nr.	Dalīb-valsts	*Natura 2000* / valsts teritorijas kods	Aizsargājamās jūras teritorijas nosaukums	AJT platība (km²)	Pārvaldības plāns	Atsāļošanas iekārtas izvads	Bagarēšanas grunts izgāšana (punkti)	Bagarēšanas vieta	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	Galvenās ostas	Vējparki	Kuģu kopējā klātbūtne gadā (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h/m²)
1	Īrija	IE0000210	*South Dublin Bay SAC*	7,26	Nav	—	—	—	—	—	—	0,06	0,00	0,00
2	Īrija	IE0002328	*Hovland Mound Province SAC*	1086,55	Nav	—	—	—	—	—	—	660,50	124,20	0,11
3	Īrija	IE0000268	*Galway Bay Complex SAC*	129,49	Nav	—	1	1	1	1	—	24,56	0,83	0,01
4	Īrija	IE0000707	*Saltee Islands SAC*	156,64	Nav	—	1	1	1	—	—	35 240,64	1986,40	12,68
5	Īrija	IE0004078	*Carlingford Lough SPA*	5,83	Nav	—	—	—	—	—	—	187,71	0,00	0,00
6	Īrija	IE0000197	*West of Ardara/Maas Road SAC*	22,22	Nav	—	—	—	—	—	—	0,00	0,00	0,00
7	Īrija	IE0000764	*Hook Head SAC*	170,06	Nav	—	1	—	—	—	—	1266,18	503,33	2,96
8	Īrija	IE0002158	*Kenmare River SAC*	408,89	Nav	—	—	—	3	—	—	4363,24	1051,04	2,57
9	Īrija	IE0002165	*Lower River Shannon SAC*	597,16	Nav	3	17	11	—	1	—	599,89	420,75	0,70
10	Īrija	IE0002269	*Carnsore Point SAC*	87,36	Nav	—	—	—	—	—	—	60,92	0,67	0,01

Nr.	Dalīb-valsts	*Natura 2000* / valsts teritorijas kods	Aizsargājamās jūras teritorijas nosaukums	AJT platība (km²)	Pārvaldības plāns	Atsāļošanas iekārtas izvads	Bagarēšanas grunts izgāšana (punkti)	Bagarēšanas vieta	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	Galvenās ostas	Vējparki	Kuģu kopējā klātbūtne gadā (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h/m²)
11	Īrija	IE0002329	*South-west Porcupine Bank SAC*	329,30	Nav	—	—	—	—	—	—	17,91	0,70	0,00
12	Īrija	IE0002330	*North-west Porcupine Bank SAC*	716,30	Nav	—	—	—	—	—	—	95,73	34,50	0,05
13	Īrija	IE0002998	*West Connacht Coast SAC*	659,46	Nav	—	—	—	—	—	—	239,98	5,47	0,01
14	Īrija	IE0003001	*Porcupine Bank Canyon SAC*	781,10	Nav	—	—	—	—	—	—	138,35	89,93	0,12
15	Īrija	IE0003002	*South-east Rockall Bank SAC*	1487,90	Nav	—	—	—	—	—	—	265,06	210,76	0,14
16	Francija	FR9300135	*Réserve naturelle régionale des sites d'intérêt géologique de la presqu'île de Crozon*	120,12	Ir	—	—	—	—	—	—	0,00	0,00	0,00
17	Francija	FR5302015	*Mers Celtiques Talus du Golfe de Gascogne*	58 995,52	Tiek izstrādāts	—	—	—	—	—	—	322 563,92	245 574,75	4,16
18	Francija	FR5212016	*Mers Celtiques Talus du Golfe de Gascogne*	71 860,94	Nav	—	—	—	—	—	—	371 315,83	279 639,89	3,89

Nr.	Dalīb-valsts	*Natura 2000* / valsts teritorijas kods	Aizsargājamās jūras teritorijas nosaukums	AJT platība (km²)	Pārvaldības plāns	Atsāļošanas iekārtas izvads	Bagarēšanas grunts izgāšana (punkti)	Bagarēšanas vieta	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	Galvenās ostas	Vējparki	Kuģu kopējā klātbūtne gadā (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h/m²)
19	Francija	FR9100001	*Parc Natural Marin Iroise*	3361,10	Jā	—	5	—	—	—	—	60 410,25	11 949,10	3,56
20	Francija	FR9402017	*Golfe d'Ajaccio*	473,74	Tiek izstrādāts	—	2	—	1	1	—	14,02	1,20	0,00
21	Francija	FR52000653	*Marais breton, baie de Bourgneuf, île de Noirmoutier et forêt de Monts*	157,01	Ir	—	4	6	7	—	—	1235,94	114,93	0,73
22	Francija	FR2502022	*Nord Bretagne DH*	2832,00	Nav	—	—	—	—	—	—	34 682,24	29 652,68	10,47
23	Francija	FR9301592	*ZCS Camargue*	385,73	Ir	—	—	—	1	—	1	2535,93	1032,02	2,68
24	Francija	FR2500079	*Chausey*	820,08	Nav	—	2	—	—	—	—	24 105,38	12 824,64	15,64
25	Francija	FR5300015	*Baie de Morlaix*	258,18	Ir	—	—	—	1	—	—	17 032,11	385,46	1,49
26	Francija	FR302008	*Roches de Penmarc'h*	457,28	Ir	—	1	—	—	—	—	31 808,88	3430,79	7,50
27	Francija	FR9102018	*Grand Dauphins du golfe de Lion*	4917,51	Nav	—	—	—	—	—	1	21 435,66	15 270,82	3,11
28	Francija	FR9402019	*Grands dauphins de l'Agriate*	5943,14	Nav	—	—	—	—	—	—	293,42	204,56	0,03
29	Francija	FR530216	*Recifs du Golfe de Gascogne*	3339,52	Nav	—	—	—	—	—	—	33 756,15	26 242,39	7,86

Nr.	Dalīb-valsts	*Natura 2000* / valsts teritorijas kods	Aizsargājamās jūras teritorijas nosaukums	AJT platība (km²)	Pārvaldības plāns	Atsāļošanas iekārtas izvads	Bagarēšanas grunts izgāšana (punkti)	Bagarēšanas vieta	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	Galvenās ostas	Vējparki	Kuģu kopējā klātbūtne gadā (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h/m²)
30	Francija	FR5312011	*Iles Houat-Hoedic*	173,22	Nav	—	—	—	—	—	—	455,26	69,24	0,40
31	Zviedrija	SE0520189	*Bratten*	1205,53	Jā	—	—	—	—	—	—	8510,43	6936,75	5,75
32	Zviedrija	SE0520170	*Kosterfjorden-Väderöfjorden*	523,96	Ir	—	1	—	—	—	—	15 130,36	8060,30	15,38
33	Zviedrija	SE0340097	*Gotska Sandön-Salvorev*	568,65	Ir	—	—	—	—	—	—	18,94	0,00	0,00
34	Zviedrija	SE0340023	*Stora Karlsö*	9,30	Ir	—	—	—	—	—	—	0,00	0,00	0,00
35	Zviedrija	SE0110088	*Bullerö-Bytta*	130,26	Ir	—	—	—	—	—	—	0,00	0,00	0,00
36	Zviedrija	SE0220129	*Skärgårds-reservaten*	69,61	Ir	—	—	—	—	—	—	25,68	2,10	0,03
37	Zviedrija	SE0330174	*Sydöstra Ölands sjömarker*	60,29	Ir	—	—	—	—	—	—	0,00	0,00	0,00
38	Zviedrija	SE0330308	*Hoburgs bank och Midsjöbankarna*	10 511,11	Jā	—	—	—	—	—	—	3722,18	1906,01	0,18
39	Zviedrija	SE0420360	*Nordvästra Skånes havsområde*	1342,41	Nav	—	6	—	—	—	—	5800,38	2902,14	2,16
40	Zviedrija	SE0430095	*Falsterbohalvön*	410,72	Jā	—	1	2	—	—	—	287,71	2,72	0,01
41	Zviedrija	SE0430187	*Sydvästskånes utsjövatten*	1151,28	Nav	—	2	—	—	—	—	838,48	4,81	0,00

Nr.	Dalīb-valsts	*Natura 2000* / valsts teritorijas kods	Aizsargājamās jūras teritorijas nosaukums	AJT platība (km²)	Pārvaldības plāns	Atsāļošanas iekārtas izvads	Bagarēšanas grunts izgāšana (punkti)	Bagarēšanas vieta	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	Galvenās ostas	Vējparki	Kuģu kopējā klātbūtne gadā (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h)	Gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (h/m²)
42	Zviedrija	SE0510186	*Stora Middelgrund och Röde bank*	114,10	Ir	—	—	—	—	—	—	309,01	197,75	1,73
43	Zviedrija	SE0630068	*Agön-Kråkön*	332,81	Ir	—	—	1	—	—	—	0,00	0,00	0,00
44	Zviedrija	SE0810003	*Snöanskärgården*	53,71	Ir	—	—	—	—	—	—	0,67	0,00	0,00
45	Zviedrija	SE0820327	*Kalix yttre skärgård*	92,03	Ir	—	—	—	—	—	—	45,76	30,30	0,33

III pielikums. Datu avoti un datu apstrāde

1. Aizsargājamās jūras teritorijas ES jūrās

1.1. avots. *Natura 2000* dati (EVA)	
Nosaukums	***Natura 2000* (vektordati) – versija -2024. gada beigās; *Natura 2000* (tabuldati) – versija -2024. gada beigās, 1. red.**
Apraksts	*Natura 2000* datu kopa ir daļa no Eiropas aizsargājamo teritoriju tīkla, un to uztur EVA. Tā ietver telpiskos vektordatus par noteiktajām *Natura 2000* teritorijām un atbilstošu tabuldatu kopu, kas satur aprakstošus un klasifikācijas simbolus.
Avots	Eiropas Vides aģentūra (EVA)
Licence	CC-BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage, OGC:WMS); tabuldati (CSV/TXT/SQL, Microsoft Access)
Izguves datums	2026. gada marts

Dati tika izgūti no EVA *Natura 2000* datubāzes, izmantojot gan telpisko vektordatu kopu (*Natura 2000* (vektordati) – versija -2024. gada beigās), gan attiecīgo tabuldatu kopu (*Natura 2000* (tabuldati) – versija -2024. gada beigās, 1. red.). Vektordati tika izmantoti, lai identificētu un iezīmētu *Natura 2000* jūras teritorijas, savukārt tabuldati tika izmantoti, lai izgūtu aprakstošu informāciju par teritorijas parametriem, pārvaldības statusu un pārvaldības pasākumiem. Datu kopas tika filtrētas, lai tās uzrādītu tikai tās jūras teritorijas, kas atrodas ES ekskluzīvajā ekonomikas zonā (ES EEZ). Pamatojoties uz to, tika veikta telpiskā agregēšana un platību aprēķināšana, lai iegūtu šādus rādītājus:

i) aizsargājamo jūras teritoriju skaits;

ii) to kopējā platība; kā arī

iii) aizsargājamo jūras teritoriju procentuālā daļa novērtēšanas zonās; arī

iv) *Natura 2000* teritoriju ģeogrāfiskais izvietojums pēc to lieluma.

Ja aizsargājamās jūras teritorijas telpiski pārklājas, teritorijas, kas pārklājas, tika identificētas un kopējās platības aprēķinā ieskaitītas tikai vienu reizi. Tika novērsta teritoriju, kas pārklājas, dubulta uzskaite, lai nodrošinātu, ka paziņotā aizsargājamo jūras teritoriju kopējā platība parāda unikālu aizsargājamo telpisko apjomu ES EEZ.

Tāpat tika apkopoti tabuldati, lai sagatavotu statistiku par:

v) teritoriju pārvaldības pasākumiem un pārvaldības pasākumu izmantošanu *Natura 2000* jūras teritorijās ES līmenī.

1.2. avots. Valstu līmenī noteiktās teritorijas (EVA)	
Nosaukums	**Valstu līmenī noteiktās teritorijas, publiski pieejami dati (vektordati), 2025. gada augusts**
Apraksts	Eiropas valstu līmenī noteikto teritoriju saraksts ir oficiāls informācijas avots par aizsargājamām teritorijām, kas noteiktas valstu līmenī, un to uztur EVA. Tas ietver telpiskos vektordatus par valstu līmenī noteiktajām teritorijām un attiecīgos tabuldatus, kas satur informāciju par nosaukumu veidiem un saistītajiem valstu un starptautiskajiem tiesību aktiem.
Avots	Eiropas Vides aģentūra (EVA)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage)
Izguves datums	2025. gada oktobris

Dati tika izgūti no EVA Eiropas valstu līmenī noteikto teritoriju saraksta, izmantojot telpisko vektordatu kopu. Vektordati tika izmantoti, lai identificētu un iezīmētu valstu līmenī noteiktās jūras teritorijas. Datu kopa tika filtrēta, lai tās uzrādītu tikai tās jūras teritorijas, kas atrodas ES EEZ. Pamatojoties uz to, tika veikta telpiskā agregēšana un platību aprēķināšana, lai iegūtu šādus rādītājus:

i) valstu līmenī noteikto aizsargājamo jūras teritoriju skaits; un

ii) to kopējā platība ES līmenī.

Ja valstu līmenī noteiktās aizsargājamās jūras teritorijas telpiski pārklājas, teritorijas, kas pārklājas, tika identificētas un kopējās platības aprēķinā ieskaitītas tikai vienu reizi. Tika novērsta teritoriju, kas pārklājas, dubulta uzskaite, lai nodrošinātu, ka paziņotā aizsargājamo jūras teritoriju kopējā platība parāda unikālu aizsargājamo telpisko apjomu ES EEZ.

1.3. avots. ES ekskluzīvā ekonomikas zona (ES EEZ)	
Nosaukums	**Pasaule_EEZ_12. versija, 2022. gada oktobris**
Apraksts	ES ekskluzīvās ekonomikas zonas (ES EEZ) datu kopu veido jūras telpiskie apgabali, kas pārstāv ES dalībvalstu ekskluzīvās ekonomikas zonas. Datu kopa nodrošina saskaņotu ģeotelpisko satvaru, kas nosaka to ES jūras ūdeņu apmēru, kuros dalībvalstis īsteno suverēnās tiesības un jurisdikciju attiecībā uz jūras resursiem. Tā atbalsta konsekventu telpisko analīzi, nodrošinot kopīgu ģeogrāfisko atsauci ES ūdeņu robežu noteikšanai un ļaujot aprēķināt, salīdzināt un uzraudzīt darbības jūrās, aizsargājamās teritorijas un pārvaldības pasākumus ES ekskluzīvajā ekonomikas zonā.
Avots	Flandrijas Jūras institūts (izmantojot www.marineregions.org)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage)
Izguves datums	2026. gada janvāris

Telpisko vektoru dati no ES ekskluzīvās ekonomikas zonas (ES EEZ) datu kopas tika iegūti un izmantoti, lai noteiktu analīzes ģeogrāfisko tvērumu. Datu kopa tika izmantota, lai nodalītu ES jūras ūdeņus un filtrētu telpisko datu kopas nolūkā saglabāt tikai tās iezīmes, kas atrodas ES EEZ. Uz šīs bāzes ES EEZ kalpoja par atsauces satvaru, pēc kura novērtēt aizsargājamās jūras teritorijas, zvejai ierobežotās teritorijas un cilvēka darbības, nodrošinot, ka aprēķini un analīze attiecas tikai uz ES ūdeņiem un tiek veiktas konsekventā ģeogrāfiskā mērogā.

2. Kuģu klātbūtnes un zvejas darbību rādītāji 2020.–2024. gadā

2.1 avots. *Global Fishing Watch* dati	
Nosaukums	**AIS šķietamā zvejas piepūle (fleet-daily-csvs-100-v3–2020.zip, fleet-daily-csvs-100-v3–2024.zip)**
Apraksts	*Global Fishing Watch* šķietamās zvejas piepūles datu kopa sniedz vispārīgu informāciju par kuģu darbībām, kas iegūta no automātiskās identifikācijas sistēmas (AIS) signāliem. Izmantotā datu kopa atbilst versijai 3.0 (2025. gada marta izdevums) un aptver laikposmu no 2020. līdz 2024. gadam. Tās pamatā ir publiski pieejami AIS dati un statistikas un mašīnmācīšanās klasifikācijas, ko izmanto zvejas darbību identificēšanai. Šķietamās zvejas stundas tiek aprēķinātas, izmantojot zvejas noteikšanas modeli, un tās var pilnībā neparādīt vietējās zvejas prakses nianses. Lai gan *Global Fishing Watch* veic datu kopas manuālu pārskatīšanu globālā līmenī un attiecībā uz atsevišķiem reģioniem, datu kopas lieluma dēļ nav iespējams manuāli pārskatīt visas flotes un reģionus. Datu kopa ietver tabuldatus par zvejas stundām sadalījumā pa karoga valstīm un zvejas rīku tipiem ar 0,01 grādu telpisko izšķirtspēju, par katras dienas šķietamajām zvejas stundām sadalījumā pa karoga valstīm un zvejas rīku tipiem ar 0,1 grādu izšķirtspēju un par zvejas stundām sadalījumā pa kuģa identifikatoriem (*MMSI*). Kuģa aktivitāti izsaka stundās, un datus telpiski agregē regulārās koordinātu tīkla šūnās, kas noteiktas WGS84 koordinātu atskaites sistēmā. Datu kopai ir pievienota papildu informācija par kuģi, tostarp par zvejas rīka veidu un karoga valsti.
Avots	*Global Fihing Watch (Global Fishing Watch dati ir pieejami tikai pēc lietotāja reģistrācijas Global Fishing Watch platformā.)*
Licence	CC BY-NC 4.0
Pieejamais formāts	Tabuldati (CSV)
Izguves datums	2025. gada septembris

Dati tika izgūti no *Global Fishing Watch* šķietamās zvejas piepūles datu kopas, izmantojot tabuldatu datnes, kas iegūtas no automātiskās identifikācijas sistēmas (AIS) signāliem (AIS šķietamā zvejas piepūle, versija 3.0, 2025. gada marta izlaidums). Izgūtie dati aptvēra 2020.–2024. gada periodu un ietvēra informāciju par kuģu klātbūtni un šķietamo zvejas darbību, nošķirot grunts zveju un zveju, kas nav grunts zveja, ko klasificējusi ERP.

Dati tika filtrēti, lai saglabātu tikai novērojumus, kas atrodas novērtēšanas apgabalā. Pamatojoties uz to, tika veiktas agregēšanas darbības, lai iegūtu šādus rādītājus:

i) kuģa kopējā klātbūtne gadā (stundās) un

ii) gada kopējā šķietamā zvejas piepūle (stundās).

Turklāt kuģu darbības dati tika normalizēti, izmantojot jūras atsauces apgabalu datus, lai aprēķinātu šķietamos zvejas kuģu blīvuma rādītājus:

iii) gada kopējais šķietamais zvejas kuģu blīvums (stundas/km^2);

iv) šķietamais grunts zvejas kuģu blīvums (stundas/km^2); kā arī

v) šķietamais zvejas, kas nav grunts zveja, kuģu blīvums (stundas/km^2).

Lai nošķirtu grunts zvejas darbības un zvejas darbības, kas nav grunts zveja, *Global Fishing Watch* datu kopā norādītie zvejas rīku veidi pēc apspriešanās ar ārēju ekspertu tika klasificēti divās grupās.

Grunts zvejas rīki		**Negrunts zvejas rīki**	
Zvejas rīki	Apraksts	Zvejas rīki	Apraksts
traleri	Grunts traļi velk tīklus pa jūras gultni.	*citi riņķvadi*	Virsūdens/pelaģiski apņemošie tīkli
grunts žaunu tīkls (noenkurots)	Tīkli ir noenkuroti uz grunts.	*riņķvadi*	Sk. iepriekš.
grunts (demersālās) āķu jedas	Pie grunts nostiprinātas āķu jedas	*tunzivju riņķvadi*	Riņķvadi tunzivju zvejai augšējos ūdens slāņos
zivju ķeramie grozi un krātiņveida lamatas	Tiek izmantoti zvejas rīki, kas novietoti uz jūras gultnes.	*citi zvejas vadi*	Parasti pelaģiskajos ūdeņos; netiek vilkti pa grunti
zveja ar dragām	Dragas skrāpē jūras gultni, lai iegūtu gliemjus,vēžveidīgos un adatādaiņus.	*zvejas vadi*	Vispārēja zvejas ar zvejas vadu kategorija, pelaģiskie ūdeņi

Grunts zvejas rīki		**Negrunts zvejas rīki**	
Zvejas rīki	Apraksts	Zvejas rīki	Apraksts
stacionārs zvejas rīks	Pēc definīcijas nostiprinātas pie grunts vai atrodas uz grunts (piemēram, krātiņveida lamatas, āķu jedas, tīkli). Zveja ar stacionāriem zvejas rīkiem attiecas uz pasīviem zvejas paņēmieniem, kad tādi zvejas rīki kā krātiņveida lamatas, zivju ķeramie grozi vai āķu jedas tiek noenkurotas un atstātas, lai zivis tos atrod, atšķirībā no aktīviem paņēmieniem, kas zvejas rīki tiek vilkti; attiecībā uz zveju tas nozīmē stacionārus zvejas rīkus, ko izmanto, lai iegūtu jūras dzīvos organismus.	*peldošās āķu jedas*	Zvejas rīki dreifē pelaģiskajos ūdeņos; tie nav noenkuroti.
		kuģis zvejai ar makšķerrīkiem	Virsūdens zveja
		kalmāru džigeris	Tiek izmantotas gaismas un vertikālas āķu rindas tuvu ūdens virsmai; nav grunts zveja.
		velcēšanas rīki	Velcējamas āķu rindas, ko izmanto pelaģiskajā/virsūdens zvejā
		zveja	Vispārīgs termins, ko grūti attiecināt uz kādu konkrētu kategoriju

2.2. avots. *Natura 2000* dati (EVA)	
Nosaukums	***Natura 2000* (vektordati) (2020.–2024. gads)**
Apraksts	*Natura 2000* datu kopa ir daļa no Eiropas aizsargājamo teritoriju tīkla, un to uztur EVA. Tā ietver telpiskos vektordatus par noteiktajām *Natura 2000* teritorijām.
Avots	Eiropas Vides aģentūra (EVA)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage, OGC:WMS); tabuldati (CSV/TXT/SQL, Microsoft Access)
Izguves datums	2026. gada marts

Telpiskie vektordati no EVA *Natura 2000* datubāzes par 2020.–2024. gadu tika izgūti, izmantojot *Natura 2000* (vektordati) datu kopas secīgas versijas. Izgūtie dati tika izmantoti, lai noteiktu novērtēšanas periodam relevanto *Natura 2000* jūras teritoriju telpisko apjomu. Datu kopa tika izmantota, lai palīdzētu aprēķināt rādītājus, kas saistīti ar kuģu klātbūtni, šķietamo zvejas piepūli un šķietamo zvejas kuģu blīvumu, sniedzot telpisko atsauci, lai noteiktu kuģu darbību un *Natura 2000* aizsargājamo jūras teritoriju pārklāšanos.

2.3. avots. Valstu līmenī noteiktās teritorijas (EVA)	
Nosaukums	**Valstu līmenī noteiktās teritorijas, publiski pieejami dati (vektordati) (2020.–2024. gads)**
Apraksts	Eiropas valstu līmenī noteikto teritoriju saraksts ir oficiāls informācijas avots par aizsargājamām teritorijām, kas noteiktas valstu līmenī, un to uztur EVA. Tas ietver telpiskos vektordatus par valstu līmenī noteiktajām teritorijām un ietver informāciju par nosaukumu veidiem un saistītajiem valstu un starptautiskajiem tiesību aktiem.
Avots	Eiropas Vides aģentūra (EVA)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage)
Izguves datums	2025. gada oktobris

Telpiskie vektordati no EVA Eiropas valstu līmenī noteikto teritoriju saraksta, kas aptver 2020.–2024. gada periodu, tika izgūti, izmantojot datu kopu *Valstu līmenī noteiktās teritorijas, publiski pieejami dati (vektordati)*. Izgūtie dati tika izmantoti, lai noteiktu novērtēšanas periodam relevanto valstu līmenī noteikto aizsargājamo jūras teritoriju telpisko apjomu. Datu kopa tika izmantota, lai palīdzētu aprēķināt rādītājus, kas saistīti ar kuģu klātbūtni, šķietamo zvejas piepūli un šķietamo zvejas kuģu blīvumu, sniedzot telpisko atsauci, lai noteiktu kuģu darbību un valstu līmenī noteikto aizsargājamo jūras teritoriju pārklāšanos.

3. Zvejai ierobežoti apgabali

3.1. avots. Zvejai ierobežoti apgabali	
Nosaukums	**Zvejai ierobežoti apgabali (*FRA*)**
Apraksts	Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūras (*EFCA*) sniegtais zvejai ierobežotu apgabalu poligonu saraksts ir balstīts uz ierobežojumiem, kas noteikti Regulā (ES) 2016/1139, Regulā (ES) 2019/1241, Padomes Regulā (EK) Nr. 1224/2009, Komisijas Regulā (EK) Nr. 494/2002, attiecīgajās Komisijas deleģētajās un īstenošanas regulās un Vidusjūras Vispārējās zivsaimniecības komisijas (*GFCM*) pieņemtajos ieteikumos. *EFCA* sagatavotie telpiskie poligoni tika izmantoti, lai noteiktu un attēlotu zvejai ierobežotus apgabalus.
Avots	*EFCA* poligonu dati, pamatojoties uz regulām un ieteikumiem.
Licence	C0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage)
Izguves datums	2026. gada marts

Datus sniedza *EFCA* telpisko poligonu veidā, kas parāda zvejai ierobežotos apgabalus, kopā ar atsaucēm, kas katru poligonu sasaista ar tā attiecīgo juridisko pamatu, tostarp ES regulām un *GFCM* ieteikumiem. *EFCA* sagatavotie poligoni tika izmantoti kā zvejas ierobežojumu telpiskais attēlojums (IV pielikuma tabulas 2. un 3. sleja).

Pamatojoties uz saistītajiem tiesību aktiem, ERP zvejai ierobežotos apgabalus klasificēja kategorijās atkarībā no ierobežojuma veida. Šī klasifikācija tika veikta, pamatojoties uz tiesību normām, kas reglamentē ierobežojumus, tostarp tām, kas noteiktas saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1139, Regulu (ES) 2019/1241, Padomes Regulu (EK) Nr. 1224/2009, Komisijas Regulu (EK) Nr. 494/2002, attiecīgajām Komisijas deleģētajām un īstenošanas regulām un *GFCM* ieteikumiem.

Klasificētās zvejas ierobežojumu kategorijas:

i) ieguves lieguma zona (pastāvīgā);

ii) daži ierobežojumi attiecībā uz grunts zvejas rīkiem (pastāvīgie);

Pēc tam klasificētos poligonus izmantoja telpiskajai analīzei, tostarp novērtējumam par to pārklāšanos ar aizsargājamām jūras teritorijām *Natura 2000* tīklā un valstu līmenī noteiktām aizsargājamām teritorijām, lai atbalstītu zvejas ierobežojumu analīzi saistībā ar jūras aizsardzības mērķiem.

Lai nodrošinātu precīzus aprēķinus par teritorijām, zvejai ierobežotie apgabalu poligoni tika sadalīti iepriekš noteiktās grupās, lai teritorijas, kuras pārklājas, tiktu uzskaitītas tikai vienu reizi. Tādējādi tika novērsta platību dubulta uzskaite gadījumos, kad vairāki ierobežojumi telpiski pārklājas. Visi telpiskie slāņi tika pārveidoti par projicētu koordinātu atskaites sistēmu (EPSG:3035), kas ir piemērota platību aprēķināšanai Eiropas mērogā. Tika veiktas standarta telpisko kopu operācijas, tostarp apvienošana, lai apvienotu ierobežojumus, kas pārklājas, krustpunkta noteikšana, lai noteiktu kopīgas zvejas ierobežojumu un aizsargājamās teritorijas, un atšķirību noteikšana, ja tas bija nepieciešams, lai izolētu teritorijas ārpus aizsargājamām zonām. Šī pieeja nodrošināja, ka zvejai ierobežoto apgabalu un aizsargājamo jūras teritoriju platības, kas pārklājas, tika aprēķinātas konsekventi un bez dublēšanās.

3.2. avots. *Natura 2000* dati (EVA)	
Nosaukums	***Natura 2000* (vektordati) – versija -2024. gada beigās**
Apraksts	*Natura 2000* datu kopa ir daļa no Eiropas aizsargājamo teritoriju tīkla, un to uztur EVA. Tā ietver telpiskos vektordatus par noteiktajām *Natura 2000* teritorijām.
Avots	Eiropas Vides aģentūra (EVA)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage, OGC:WMS);
Izguves datums	2026. gada marts

No Eiropas Vides aģentūras *Natura 2000* datubāzes par 2024. gadu tika izgūti telpiskie vektordati, un tos izmantoja, lai identificētu un norobežotu *Natura 2000* jūras teritorijas novērtēšanas apgabalā. Izgūtās *Natura 2000* ģeometrijas tika izmantotas kā telpiskās atsauces slānis, lai analizētu zvejai ierobežotos apgabalus. *EFCA* sagatavotie poligoni, kuros noteiktas zvejai ierobežotās teritorijas, tika pārklāti ar *Natura 2000* jūras teritorijām, lai novērtētu to telpisko pārklājumu. Pamatojoties uz to, tika veikta telpiskā analīze, lai noteiktu teritorijas, kas pārklājas, un aprēķinātu to zvejai ierobežoto teritoriju platību, kas ietilpst *Natura 2000* jūras teritorijās, nolūkā novērtēt zvejas ierobežojumu un aizsargājamo jūras teritoriju mijiedarbību 2024. gadā.

3.3. avots. ES ekskluzīvā ekonomikas zona (ES EEZ)	
Nosaukums	**Pasaule_EEZ_12. versija, 2022. gada oktobris**
Apraksts	ES ekskluzīvās ekonomikas zonas (ES EEZ) datu kopu veido jūras telpiskie apgabali, kas pārstāv ES dalībvalstu ekskluzīvās ekonomikas zonas. Datu kopa nodrošina saskaņotu ģeotelpisko satvaru, kas nosaka to ES jūras ūdeņu apmēru, kuros dalībvalstis īsteno suverēnās tiesības un jurisdikciju attiecībā uz jūras resursiem. Tā atbalsta konsekventu telpisko analīzi, nodrošinot kopīgu ģeogrāfisko atsauci ES ūdeņu robežu noteikšanai un ļaujot aprēķināt, salīdzināt un uzraudzīt darbības jūrās, aizsargājamās teritorijas un pārvaldības pasākumus ES ekskluzīvajā ekonomikas zonā.
Avots	Flandrijas Jūras institūts (izmantojot www.marineregions.org)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage)
Izguves datums	2026. gada janvāris

ES ekskluzīvā ekonomikas zona (ES EEZ) tika izmantota, lai noteiktu analīzes ģeogrāfisko tvērumu. ES EEZ bija telpiski savienota ar *EFCA* sniegtajiem poligoniem, kuros noteiktas zvejai ierobežotas teritorijas, lai analīzei paturētu tikai tos zvejas ierobežojumus, kas noteikti ES ūdeņos. Uz šīs bāzes iegūtās zvejai ierobežotās teritorijas tika izmantotas, lai analizētu to telpisko izplatību un pārklāšanos ar *Natura 2000* teritorijām un valstu noteiktajām aizsargājamām jūras teritorijām ES ūdeņos.

4. Atbildes uz anketas jautājumiem par aizsargājamām jūras teritorijām

4.1. avots. Anketa par aizsargājamām jūras teritorijām	
Nosaukums	**Anketa par aizsargājamām jūras teritorijām**
Apraksts	Anketa par aizsargājamām jūras teritorijām ir strukturēts apsekojuma instruments, ko izmanto, lai vāktu informāciju par konkrētu aizsargājamo jūras teritoriju vadību un pārvaldību. Anketa ir Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības (*IUCN*) un partneru izstrādātā pārvaldības efektivitātes izsekošanas rīka (*METT*-4) pielāgota versija. Tā tika pielāgots, lai novērtētu aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldības rezultativitāti, un to papildina norādījumi, kas sniegti sākotnējā *IUCN METT*-4 satvarā. Anketa aptver aizsargājamo teritoriju pārvaldības galvenos aspektus, tostarp plānošanu, īstenošanu, uzraudzību, izpildes panākšanu un ieinteresēto personu iesaisti.
Avots	*Explore the World' s Protected Areas*
Pieejamais formāts	Atbildes uz anketas jautājumiem: teksts (.docx), tabuldati (.xlsx)
Datu ieguves laiks	2025. gada oktobris–decembris

Anketu par aizsargājamām jūras teritorijām izstrādāja ERP, un tā tika nosūtīta valstu iestādēm izlasē iekļautajās dalībvalstīs (Francijā, Īrijā un Zviedrijā). Atlasītās dalībvalstis aizpildīja anketu par 45 aizsargājamo jūras teritoriju izlasi, kas aptvēra teritorijas *Natura 2000* tīklā un valstu līmenī noteiktās aizsargājamās jūras teritorijas.

Aizpildītās anketas saņēma un pārbaudīja ERP, un atbildes tika apkopotas strukturētā datu kopā. Informācija tika apstrādāta, lai varētu analizēt un izvērtēt pārvaldības kārtību, pārvaldības pasākumus un īstenošanas praksi izlasē iekļautajās aizsargājamās jūras teritorijās. Iegūtā datu kopa tika izmantota, lai novērtētu pārvaldības efektivitāti un noteiktu kopīgās iezīmes, stiprās puses un trūkumus aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldībā atlasītajās dalībvalstīs.

5. Cilvēku radītā noslodze un darbības

5.1. avots. *EMODnet* Cilvēku darbības	
Nosaukums	***EMODnet* Cilvēku darbības**
Apraksts	*EMODnet* Cilvēku darbības nodrošina saskaņotus jūras datus par cilvēku un jūrniecības darbībām Eiropas ūdeņos, kas darīti pieejami, izmantojot vienotu piekļuves punktu, kurš aptver vairākus tematiskos slāņus. Datu kopa ietver informāciju ar ģeogrāfiskām atsaucēm par cilvēku radīto noslodzi un darbībām, kas iegūta no valsts, reģionāliem un nozarēm specifiskiem avotiem un kas ir standartizēta, lai atbalstītu integrētu jūras telpisko analīzi visos ES ūdeņos. Novērtējuma vajadzībām tika izgūti dati par šādām cilvēku darbībām: atsāļošana, bagarēšanas grunts izgāšana (punkti), bagarēšana, attīrīšanas iekārtas, galvenās ostas un vējparki. Šīs datu kopas sniedz uz punktiem balstītu informāciju par tādu konkrētu cilvēku darbību veikšanas vietu, kas ir būtiskas, lai analizētu mijiedarbību ar aizsargājamām jūras teritorijām.
Avots	Cilvēku darbības | Eiropas Jūras novērojumu un datu tīkls (*EMODnet*)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage)
Izguves datums	2025. gada oktobris

Punktu dati, kas atbilst atlasītām cilvēku darbībām (atsāļošanas iekārtas, bagarēšanas grunts izgāšana, bagarēšana, attīrīšanas iekārtas, galvenās ostas un vējparki), tika izgūti no *EMODnet* Cilvēku darbības datu kopas. Izgūtā uz punktiem balstītā informācija tika izmantota, lai noteiktu ES EEZ notiekošo cilvēku darbību telpisko izplatību. Izgūtās datu kopas tika telpiski savietotas ar aizsargājamo jūras teritoriju robežām, lai novērtētu cilvēku darbību klātbūtni un izplatību *Natura 2000* teritorijās. Šāda apstrāde palīdzēja analizēt cilvēka radīto noslodzi aizsargājamās teritorijās.

6. JSPD reģioni un apakšreģioni (Eiropas Vides aģentūra)

6.1. avots. JSPD reģioni un apakšreģioni (Eiropas Vides aģentūra)	
Nosaukums	**JSPD reģioni un apakšreģioni — 2. versija, 2022. gada oktobris**
Apraksts	Jūras stratēģijas pamatdirektīvas (JSPD) jūras reģionu un apakšreģionu datu kopā ir definēti jūras reģioni un apakšreģioni, kas noteikti saskaņā ar Direktīvu 2008/56/EK. Datu kopa nodrošina saskaņotu ģeogrāfisko satvaru Jūras stratēģijas pamatdirektīvas īstenošanai, aptverot Baltijas jūru, Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļu, Vidusjūru un Melno jūru, cita starpā saistītos apakšreģionus. Datu kopa nodrošina konsekventu telpisko attēlojumu un jūras vides novērtējumu paziņošanu attiecībā uz visām Eiropas jūrām.
Avots	Eiropas Vides aģentūra (EVA)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage)
Izguves datums	2026. gada marts

Telpiskie dati par JSPD jūras reģioniem un apakšreģioniem tika iegūti un filtrēti novērtējuma ģeogrāfiskajam tvērumam. Iegūtais telpiskais slānis tika izmantots ilustratīviem un kartogrāfiskiem mērķiem, lai parādītu Jūras stratēģijas pamatdirektīvā noteikto Eiropas jūras reģionu un apakšreģionu robežas. Datu kopa kalpoja atsaucei, lai vizualizētu aizsargājamo jūras teritoriju, zvejai ierobežoto teritoriju un citu jūras iezīmju atrašanās vietu saistībā ar oficiālajiem JSPD jūras reģioniem un apakšreģioniem.

7. Zilā ekonomika

7.1. avots. Zilās ekonomikas rādītāji (2013.–2023. gads)	
Nosaukums	**Zilās ekonomikas rādītāji (neapstrādāti dati)**
Apraksts	ES Zilās ekonomikas novērošanas centrs sniedz saskaņotus ekonomikas un nodarbinātības datus par nozarēm, kas saistītas ar jūras un jūrlietu darbībām (zilās ekonomikas nozares) Eiropas Savienībā. Datus apkopo, izmantojot vienotu metodiku, kuras pamatā ir oficiāli statistikas avoti un aplēšu paņēmieni, lai nodrošinātu salīdzināmību starp dalībvalstīm un laika gaitā. Analīzes vajadzībām mēs izguvām datus rādītājiem "Bruto pievienotā vērtība (BPV) pēc faktoru izmaksām" un "Nodarbinātās personas", kā arī izguvām datus par šādām zilās ekonomikas darbībām: piekrastes tūrisms, dzīvie resursi, jūras transports, nedzīvie resursi, ostu darbības, atjaunojamie energoresursi, kuģubūve un remonts.
Avots	Kopīgā pētniecības centra ES Zilās ekonomikas novērošanas centrs
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Tabuldati (.xlsx)
Izguves datums	2026. gada jūnijs

Mēs izguvām datus no ES Zilās ekonomikas novērošanas centra par rādītājiem "Bruto pievienotā vērtība (BPV) pēc faktoru izmaksām" un "Nodarbinātās personas" par attiecīgajiem pārskata gadiem. Pēc tam filtrējām un saskaņojām šos datus, lai nodrošinātu konsekvenci attiecībā uz visām dalībvalstīm. Apkopojām apakšsektoru vērtības, ja tādas bija pieejamas, lai iegūtu attiecīgās nozaru vērtības katrai dalībvalstij. Pēc tam izmantojām iegūto datu kopu, lai prezentētu un salīdzinātu ekonomikas sniegumu un nodarbinātību galvenajās zilās ekonomikas nozarēs dalībvalstu un ES līmenī.

8. Jūras gultnes dzīvotnes

8.1. avots. *EMODnet* jūras gultnes dzīvotnes	
Nosaukums	***EMODnet* jūras gultnes dzīvotnes**
Apraksts	Eiropas Jūras novērojumu un datu tīkla (*EMODnet*) jūras gultnes dzīvotņu datu kopa sniedz saskaņotu informāciju par jūras gultnes dzīvotņu telpisko sadalījumu Eiropas jūras ūdeņos. Lai izveidotu infopaneli, mēs izguvām datus par "Piekrastes mitrājiem Eiropas ūdeņos" un "Makroaļģu vainagu klājumu (būtisks okeānu stāvokļa rādītājs) Eiropā". Šīs datu kopas sniedz skaidru telpisko informāciju par atsevišķām piekrastes un jūras dzīvotnēm un palīdzēt novērtēt dzīvotņu izplatību Eiropas jūrās.
Avots	Jūras gultnes dzīvotnes | Eiropas Jūras novērojumu un datu tīkls (*EMODnet*)
Licence	CC BY 4.0
Pieejamais formāts	Vektordati (SHP, GeoPackage)
Izguves datums	2026. gada jūnijs

Mēs izguvām telpiskos datus par "Piekrastes mitrājiem Eiropas ūdeņos" un "Makroaļģu vainagu klājumu (būtisks okeānu stāvokļa rādītājs) Eiropā" no *EMODnet* jūras gultnes dzīvotņu datu kopas. Filtrējām iegūtos dzīvotņu slāņus, lai tos salīdzinātu ar novērtējuma ģeogrāfisko tvērumu, un izmantojām tos kā telpiskos references slāņus. Lai noteiktu teritorijas, kas pārklājas, mēs šos dzīvotņu datus salīdzinājām ar Natura 2000 teritorijām un valstu noteiktajām aizsargājamām jūras teritorijām. Pēc tam izmantojām iegūto informāciju, lai parādītu atlasīto jūras gultnes dzīvotņu atrašanās vietu saistībā ar aizsargājamām jūras teritorijām novērtējuma jomā.

IV pielikums. Pastāvīgi zvejai ierobežotu apgabalu saraksts

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
1	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.1		11,609
2	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–10		1,596
3	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–11		1,994
4	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–12		4,070
5	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–13		1,249
6	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–14		2,750
7	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–15		0,579
8	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–16		0,741
9	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–17		6,869
10	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–18		5,242
11	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–19		1,823
12	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–2		2,008
13	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–20		2,065
14	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–21		1,842
15	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–22		0,210
16	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–23		4,655
17	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–24		2,665
18	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–25		4,179
19	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–26		14,864
20	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–27		3,857
21	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–28		8,331
22	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–3		1,108
23	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–4		9,406
24	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–5		9,123
25	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–6		0,991
26	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–7		2,671

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
27	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–8		18,407
28	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–9		15,862
29	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.2		8,654
30	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.3		3,389
31	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.4		7,361
32	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.5		5,634
33	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.6		10,661
34	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.7		6,672
35	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–1		195,428
36	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–2		3,074
37	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–3		6,372
38	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–1		2,868
39	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–10		21,445
40	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–12		1,845
41	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–13		5,975
42	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–14		5,038
43	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–15		18,938
44	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–16		12,369
45	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–17		16,121
46	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–18		35,733
47	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–19		1,523
48	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–2		2,163
49	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–21		7,972
50	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–22		11,371
51	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–23		2,934
52	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–24		1,064
53	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–25		1,214
54	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–26		0,371
55	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–27		0,620

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
56	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–28		0,615
57	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–29		11,448
58	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–3		0,347
59	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–30		9,999
60	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–33		21,723
61	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–34		4,860
62	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–35		15,663
63	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–4		0,839
64	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–5		3,802
65	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–6		3,532
66	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–7		0,901
67	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–8		22,094
68	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.1		184,970
69	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.2		78,047
70	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.3		87,349
71	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.4		234,965
72	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.5		609,178
73	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.1	Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/118 (I pielikums)	5,912
74	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.2		70,415
75	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.3		27,801
76	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.4		25,925
77	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.5a		36,669
78	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.5b		13,372
79	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6a		4,533
80	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6b		19,679
81	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6c		108,542
82	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6d		7,213
83	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6e		98,051
84	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7a		1,969

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
85	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7b		3,252
86	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7c		11,454
87	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7d		38,254
88	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8a		22,677
89	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8b		10,414
90	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8c		2,087
91	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8d		7,853
92	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8e		2,886
93	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8f		3,321
94	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8g		12,879
95	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8h		0,641
96	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8i		2,812
97	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8j		0,433
98	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8k		2,814
99	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9a		167,378
100	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9b		4,283
101	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9c1		3,080
102	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9c2		5,721
103	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d1		2,836
104	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d2		57,157
105	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d3		2,666
106	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9e		76,757
107	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9f		270,000
108	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.1	Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/118 (II pielikums)	0,948
109	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.10		5,620
110	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.11		7,278
111	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.12		1,166
112	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.13		0,420
113	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.14		1,823

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
114	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.15		6,635
115	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.16		1,284
116	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.17		3,016
117	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.18		1,589
118	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.19		1,543
119	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.2		6,225
120	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.20		1,637
121	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.21		242,925
122	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.22		0,449
123	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23a		0,473
124	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23b		0,571
125	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23c		0,204
126	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23d		0,203
127	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23e		0,203
128	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23f		0,969
129	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23g		1,241
130	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23h		0,795
131	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23i		0,825
132	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23j		0,806
133	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24a		0,418
134	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24b		0,207
135	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24c		0,255
136	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24d		0,216
137	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24e		0,442
138	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24f		0,213
139	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24g		0,202
140	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24h		0,203
141	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24i		0,207
142	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24j		0,211

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
143	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24k		0,194
144	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24l		0,685
145	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24m		0,193
146	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24n		0,279
147	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24o		0,427
148	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.25		47,378
149	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.26		62,977
150	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.27		79,552
151	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.3		2,337
152	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.4		2,250
153	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.5		8,335
154	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.6		19,619
155	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.7		6,827
156	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.8		3,999
157	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.9		3,472
158	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.1	Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/118 (IV pielikums)	70,985
159	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.2		74,797
160	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.3		104,917
161	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.4		6,891
162	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.2	Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/118 (V pielikums)	960,364
163	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.3		427,383
164	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.4		866,543
165	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_2		3532,319
166	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10aa _Sylt_Outer_Reef	Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/118, kas grozīta ar Regulu (ES) 2023/340	653,284
167	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10ab _Sylt_Outer_Reef		2772,082
168	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10bc _Sylt_Outer_Reef		324,119
169	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10bd _Sylt_Outer_Reef		534,946

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
170	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.11 _Borkum_Reef_Ground		621,474
171	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12a _Cleaver_Bank		113,943
172	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12b _Cleaver_Bank		294,377
173	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12c _Cleaver_Bank		178,126
174	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12d _Cleaver_Bank		102,117
175	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13a _Frisian_Front		399,914
176	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13b _Frisian_Front		599,831
177	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13c _Central_Oyster_Grounds		999,030
178	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.28 _Amrum_BankSylt_Outer_Reef		48,049
179	NORTH_SEA_MPA_AREA_1_14	Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/118, kas grozīta ar Regulu (ES) 2025/2191	1157,376
180	NORTH_SEA_MPA_AREA_1_15		1099,257
181	BALTIC_SEA_ODERBANK	Regula (ES) 2019/1241 (VIII pielikums, C daļa, 1. punkts)	512,992
182	NORTH_SEA_PLAICE_BOX	Regula (ES) 2019/1241 (V pielikums, C daļa, 2.1. punkts), kas grozīta ar Regulu 2021/1160	45 458,537
183	NORTH_SEA_RABARBEREN	Padomes Regula (ES) 2025/202 (IV pielikums)	36,842
184	NORTH_SEA_REVET		195,490
185	NORTH_SEA_WEST_BANK		41,859
186	WW_VME_41	Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2022/1614 (II pielikums)	83,656
187	WW_VME_42		1085,504
188	WW_VME_43		167,151
189	WW_VME_44		124,890
190	WW_VME_45		82,861
191	WW_VME_46		82,787

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
192	WW_VME_47		239,319
193	WW_VME_48		30,780
194	WW_VME_49		286,726
195	WW_VME_5		198,312
196	WW_VME_50		225,393
197	WW_VME_51		347,545
198	WW_VME_52		163,054
199	WW_VME_53		78,560
200	WW_VME_54		77,471
201	WW_VME_55		77,052
202	WW_VME_56		77,978
203	WW_VME_57		1140,445
204	WW_VME_58		76,944
205	WW_VME_59		133,129
206	WW_VME_6		99,078
207	WW_VME_60		76,045
208	WW_VME_61		75,960
209	WW_VME_62		268,337
210	WW_VME_63		76,377
211	WW_VME_64		76,377
212	WW_VME_65		76,039
213	WW_VME_66		345,535
214	WW_VME_67		73,901
215	WW_VME_68		110,677
216	WW_VME_69		127,592
217	WW_VME_7		148,739
218	WW_VME_70		382,549
219	WW_VME_71		73,533
220	WW_VME_72		73,100

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
221	WW_VME_73		199,025
222	WW_VME_74		553,484
223	WW_VME_75		71,727
224	WW_VME_76		71,200
225	WW_VME_77		619,981
226	WW_VME_78		333,527
227	WW_VME_79		140,633
228	WW_VME_8		99,138
229	WW_VME_80		122,209
230	WW_VME_81		432,225
231	WW_VME_82		257,928
232	WW_VME_83		69,967
233	WW_VME_84		122,351
234	WW_VME_85_part_1		46,072
235	WW_VME_85_part_2		1,428
236	WW_VME_85_part_3		532,666
237	WW_VME_85_part_4		0,161
238	WW_VME_85_part_5		233,072
239	WW_VME_85_part_6		0,454
240	WW_VME_85_part_7		244,954
241	WW_VME_85_part_8		21,333
242	WW_VME_86		120,959
243	WW_VME_87		25,598
244	WW_VME_9		618,854
245	WW_VME_1		399,076
246	WW_VME_10		248,381
247	WW_VME_11		296,841
248	WW_VME_12		148,579
249	WW_VME_13		97,659

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
250	WW_VME_14		94,030
251	WW_VME_15		139,058
252	WW_VME_16		89,457
253	WW_VME_17		89,577
254	WW_VME_18		90,554
255	WW_VME_19		88,642
256	WW_VME_2		99,705
257	WW_VME_20		89,163
258	WW_VME_21		88,941
259	WW_VME_22		89,830
260	WW_VME_23		178,098
261	WW_VME_24		87,968
262	WW_VME_25		88,938
263	WW_VME_26		88,836
264	WW_VME_27		131,344
265	WW_VME_28		155,424
266	WW_VME_29		88,715
267	WW_VME_3		174,437
268	WW_VME_30		86,578
269	WW_VME_31		86,452
270	WW_VME_32		129,219
271	WW_VME_33		85,682
272	WW_VME_34		85,528
273	WW_VME_35		233,181
274	WW_VME_36		84,204
275	WW_VME_37		210,193
276	WW_VME_38		125,885
277	WW_VME_39		83,814
278	WW_VME_4		198,593

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
279	WW_VME_40		167,467
280	WW_HAKE_01	Komisijas Regula (EK) Nr. 494/2002 (5. panta 1. punkta a) apakšpunkts)	49 293,570
281	WW_HAKE_02	Komisijas Regula (EK) Nr. 494/2002 (5. panta 1. punkta b) apakšpunkts)	31 511,144
282	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_3	Ieteikums GFCM/30/2006/3, 1.a punkts	976,348
283	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_2	Ieteikums GFCM/30/2006/3, 1.c punkts	9937,753
284	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_6	Ieteikums GFCM/42/2018/5 (II pielikums)	613,147
285	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_7		616,134
286	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_8		469,002
287	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_4_part_1	Ieteikums GFCM/46/2023/1 (I pielikums)	44,946
288	GFCM_FRA_OTRANTO_CHANNEL_CORE	Ieteikums GFCM/47/2024/6 (I pielikums)	878,579
289	WW_BELGICA_MOUND_PROVINCE	Regula (ES) 2019/1241 (II pielikums, A daļa, 1. punkts)	416,835
290	WW_HOVLAND_MOUND_PROVINCE		1088,289
291	WW_NW_PORCUPINE_BANK_I		356,640
292	WW_NW_PORCUPINE_BANK_II		287,507
293	WW_SW_PORCUPINE_BANK		329,264
294	WW_EL_CACHUCHO	Regula (ES) 2019/1241 (II pielikums, B daļa, 1. punkts)	2350,595
295	WW_MADEIRA_CANARY_ISLANDS	Regula (ES) 2019/1241 (II pielikums, B daļa, 2. punkts)	553 067,902

Nr.	Zvejai ierobežota apgabala nosaukums	Juridiskais pamats	Platība (km^2)
296	WW_AZORES	Regula (ES) 2019/1241 (II pielikums, B daļa, 3. punkts)	531 502,939

Piezīme:
Datus (tie ir neizsmeļoši), ko ERP izmantoja šā ziņojuma vajadzībām, 2026. gada martā sniedza Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra (*EFCA*). Dati tika sniegti kā telpiskie poligoni, kas nodala zvejai ierobežotos apgabalus. Tāpat tika sniegtas atsauces, kas katru poligonu sasaista ar tā attiecīgo juridisko pamatu, tostarp ar ES regulām un Vidusjūras Vispārējās zivsaimniecības komisijas (*GFCM*) ieteikumiem.
informācija par atsevišķu zvejai ierobežotu apgabalu platību. Tā kā daži apgabali ģeogrāfiski pārklājas, šo apgabalu platības summa nav vienāda ar kopējo platību.
Kopējā platība, izņemot teritorijas, kas pārklājas, ir šāda:
- pastāvīgi zvejai ierobežotu apgabalu kopējā platība (1.–3. kategorija) = 1 259 288,11 km^2;
- *Natura 2000* teritoriju kopējā platība 2024. gadā (platība, kas nepārklājas) = 525 853,29 km^2;
- *Natura 2000* teritoriju kopējā platība, ko aizņem pastāvīgi zvejai ierobežoti apgabali (1.–3. kategorija) = 79 670,24 km^2.

Tādējādi visu to *Natura 2000* teritoriju īpatsvars, kur atrodas pastāvīgi zvejai ierobežoti apgabali (1.–3. kategorija), = 79670,24/525853,29 = 15,15 %.

V pielikums. ES finansējums

01 **Programma "*LIFE*":** 2021.–2027. gada periodā mēs apzinājām 18 projektus, kas saistīti ar aizsargājamām jūras teritorijām un īstenoti deviņās dalībvalstīs, un to kopējās projekta izmaksas bija 272 miljoni EUR, tostarp 150 miljoni EUR ES finansējuma. 2014.–2020. gada periodā mēs noteicām vēl 20 attiecīgos projektus, kas tika īstenoti astoņās dalībvalstīs, un to kopējās projekta izmaksas bija 138 miljoni EUR, tostarp 79 miljoni EUR ES finansējuma. Komisija ir ierosinājusi no 2028. gada integrēt programmu *LIFE* jaunajā Eiropas Konkurētspējas fondā.

02 **Kohēzijas politikas fondi:** mēs apzinājām 16 projektus, kas saistīti ar aizsargājamām jūras teritorijām 2021.–2025. gada periodā, un to kopējās projekta izmaksas bija 22,5 miljoni EUR, tostarp 18,2 miljoni EUR ES finansējums.

03 **Eiropas Jūrlietu, zivsaimniecības un akvakultūras fonds (EJZAF):** 25 dalībvalstis savās valsts programmās ir piešķīrušas finansējumu saskaņā ar konkrēto mērķi Nr. 1.6 ("veicināt ūdens biodaudzveidības un ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanu), kas ietver atbalstu aizsargājamām jūras teritorijām.

Kopējais ES piešķīrums saskaņā ar EJZAF konkrēto mērķi Nr. 1.6. ir 377 miljoni EUR, un no šīs summas:

- 108 miljoni EUR ir piešķirti sestajam intervences veidam, kas attiecas uz aizsargājamo jūras teritoriju, arī *Natura 2000* teritoriju, izraudzīšanos, uzturēšanu un uzraudzību;
- 255 miljoni EUR ir piešķirti pirmajam intervences veidam, kas attiecas uz biodaudzveidības aizsardzību un atjaunošanu, – šādas darbības sniedz plašāku ieguldījumu jūras aizsardzībā.

Atbalsts aizsargājamo jūras teritoriju, tostarp *Natura 2000* (sestais intervences veids), īstenošanai un uzraudzībai ir piešķirts arī saskaņā ar citiem konkrētajiem mērķiem. Līdz šim sestajam intervences veidam ir piešķirti vēl 10 miljoni EUR, galvenokārt saskaņā ar konkrēto mērķi Nr. 2.1. "ilgtspējīga akvakultūra" (plašāka informācija ir pieejama (Atvērto datu portālā).

04 **Pētniecība un inovācija:** pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" finansēto projektu, tostarp Eiropas zilo parku iniciatīvu, mērķis ir uzlabot jūras aizsardzības zinātnisko pamatu. Šie projekti, kuru kopējais budžets ir aptuveni 62,4 miljoni EUR un kuri aptver sešas dalībvalstis, ir vērsti uz tādām darbībām kā stingrai aizsardzībai piemērotu teritoriju noteikšana, aizsargājamo jūras teritoriju ekoloģiskās savienotības analīze un jūras telpiskās plānošanas rīku izstrāde.

VI pielikums. Aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldības novērtēšanas metodika, izmantojot *METT*-4

01 Aizsargājamās jūras teritorijas atšķiras pēc to ģeogrāfiskā mēroga, tiesiskā regulējuma un aizsardzības mērķiem. Lai objektīvi novērtētu to pārvaldības efektivitāti, mēs izmantojām Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības izstrādātā pārvaldības efektivitātes izsekošanas rīka (*METT*-4) pielāgotu versiju.

02 *METT*-4 ir standartizēta izvērtēšanas sistēma apsekojuma (slēgti jautājumi) veidā, kura pamatā ir *IUCN* Pasaules Aizsargājamo teritoriju komisijas pārvaldības cikls, kas izstrādāts, lai novērtētu aizsargājamās teritorijas darbības efektivitāti. Rīku var izmantot attiecībā uz visu veidu aizsargājamām teritorijām, tostarp sauszemes teritorijām. Tāpēc mēs izlaidām jautājumus, kas nebija piemērojami jūras kontekstā. Pilns šīs revīzijas nolūkā izmantoto jautājumu saraksts ir sniegts turpmāk.

Novērtēšanas joma	Jautājums
1. Juridiskais statuss	Vai aizsargājamai teritorijai ir kāds juridisks statuss vai arī tā ir izveidota, izmantojot “citus efektīvus līdzekļus”?
2. Mērķi	Vai pārvaldība tiek veikta saskaņā ar noteiktajiem mērķiem?
3. Noteikumi/ kontrole	Vai ir ieviesti atbilstoši noteikumi/kontrole, lai pārvaldītu zemes/jūras izmantošanu un darbības (piemēram, zveju, kalnrūpniecību, tūrismu)?
4. Zemes/jūras izmantošanas plānošana	Vai zemes un jūras izmantošanas plānošanā ārpus aizsargājamās teritorijas tiek atzīta aizsargājamā teritorija un veicināta pārvaldības mērķu sasniegšana?
5. Plānojums	Vai aizsargājamā teritorija ir atbilstoša izmēra un formas ziņā, lai aizsargātu sugas, dzīvotnes, ekoloģiskos procesus un ūdensguves baseinus, kas rada būtiskas bažas saistībā ar saglabāšanu?
6. Robežu noteikšana	Vai robežas ir zināmas un teritorija norobežota?
7. Pārvaldības plānošana	Vai pastāv pārvaldības vai līdzvērtīgs plāns un vai tas tiek īstenots?
8. Parastais darba plāns	Vai pastāv parastais darba plāns un vai tas tiek īstenots?
9. Resursu apzināšana	Vai jums ir pietiekami daudz informācijas, lai pārvaldītu šo teritoriju?

Novērtēšanas joma	Jautājums
10. Darbinieki	Vai ir pietiekami daudz cilvēku, lai pārvaldītu aizsargājamo teritoriju?
11. Zināšanas un prasmes	Vai cilvēkiem, kas iesaistīti aizsargājamās teritorijas pārvaldībā, ir nepieciešamās zināšanas un prasmes?
12. Pašreizējais budžets	Vai pašreizējais budžets ir pietiekams?
14. Budžeta pārvaldība	Vai budžets tiek pārvaldīts, lai nodrošinātu aizsargājamās teritorijas efektīvu administrēšanu?
15. Aprīkojums	Vai aprīkojums un telpas ir pietiekamas pārvaldības vajadzībām?
16. Tiesībaizsardzība	Vai darbinieki (t. i., tie, kas atbild par teritorijas apsaimniekošanu) var īstenot aizsargājamās teritorijas tiesību aktus un regulējumu?
17. Aizsardzība	Vai ir ieviestas sistēmas (piemēram, patruļas, atļaujas, izlūkdatu vākšana utt.), lai kontrolētu piekļuvi/resursu izmantošanu aizsargājamā teritorijā?
19. Pētniecība	Vai tiek veikti uz pārvaldību vērsti apsekojumi un pētniecības darbs?
20. Uzraudzība/ novērtēšana	Vai pārvaldības darbības tiek regulāri uzraudzītas, izvērtētas un pielāgotas?
21. Resursu pārvaldība	Vai notiek aktīva resursu pārvaldība?
22. Klimata pārmaiņas	Vai aizsargājamā teritorija tiek apzināti pārvaldīta, lai pielāgotos klimata pārmaiņām?
23. Oglekļa dioksīda uztveršana	Vai aizsargājamā teritorija tiek apzināti pārvaldīta, lai novērstu oglekļa zudumus un veicinātu turpmāku oglekļa dioksīda uztveršanu?
24. Ekosistēmas pakalpojumi	Vai pārvaldībā tiek ņemta vērā ekosistēmas pakalpojumu sniegšana?
25. Izglītība/ izpratnes veicināšana	Vai ir izstrādāta izglītības un izpratnes veicināšanas programma, kas saistīta ar mērķiem un vajadzībām?
26. Kaimiņos esošās valstis un komerciālie lietotāji	Vai notiek sadarbība ar kaimiņos esošo sauszemes/jūras valsti un komerciālajiem lietotājiem?
27. Komerciālā tūrisma operatori	Vai komerciālie tūrisma operatori veicina aizsargājamo teritoriju pārvaldību?

Novērtēšanas joma	Jautājums
28. Maksa	Ja tiek piemērotas maksas (t. i., ieejas maksas vai naudas sodi), vai tās palīdz aizsargātās teritorijas pārvaldībā?
29. Apmeklētājiem paredzētās telpas un aprīkojums	Vai apmeklētājiem paredzētās telpas, aprīkojums un pakalpojumi ir atbilstīgi?
31. Vietējās kopienas	Vai vietējās kopienas, kas dzīvo aizsargājamā teritorijā vai tās tuvumā, sniedz ieguldījumu pārvaldības lēmumu pieņemšanā?
32. Iztikas līdzekļu pabalsti	Vai aizsargājamā teritorija nodrošina ilgtspējīgus iztikas līdzekļu pabalstus vietējo kopienu iedzīvotājiem?
33. Apdraudējumi	Vai tiek efektīvi novērsti apdraudējumi aizsargājamās teritorijas galvenajām vērtībām?
34. Savienotība	Vai ir novērtētas un tiek īstenotas funkcionālās savienotības prasības?
37. Sugu aizsardzības statuss	Vai pēdējos piecos gados ir mainījies galveno indikatorsugu statuss?
38. Dzīvotņu aizsardzības statuss	Vai pēdējos piecos gados ir mainījies dzīvotņu statuss?

Avots: Pārvaldības efektivitātes izsekošanas rīks (*METT*-4).

03 Šīs revīzijas vajadzībām mēs atlasījām 45 aizsargājamās jūras teritorijas (sk. ***II pielikumu***) trijās dalībvalstīs (kopā 15 AJT katrā dalībvalstī) un aicinājām to pārvaldītājus sniegt attiecīgo informāciju par laikposmu, sākot no 2025. gada. Tomēr 10 no 15 aizsargājamām jūras teritorijām Īrijā nevarēja sniegt nekādu informāciju, tāpēc mūsu secinājumi, kas izklāstīti šajā ziņojumā, ir balstīti uz 35 atbildēm, t. i., atbildēm, ko snieguši 77 % pārvaldītāju.

04 *METT*-4 metodika paredz izmantot 0–3 punktu sistēmu, kas tiek piešķirti katram jautājumam. Tomēr, lai rezultātus būtu viegli interpretēt, mēs vienkāršojām skaitīšanas metodi. Mēs saskaitījām atbildes, nevis izmantojām punktus sistēmu. Pie katra *METT*-4 jautājuma teritoriju pārvaldītājiem tiek piedāvāti četri konkrēti varianti, lai raksturotu to situāciju, no "darbība nenotiek" līdz "pilnīga īstenošana". Mēs aprēķinājām procentuālo daļu, saskaitot visas pārvaldītāju sniegtās atbildes uz katru jautājumu un dalot šo skaitu ar kopējo anketu skaitu (35 atbildes). Šī pieeja novērš dažādu vērtējumu apvienošanu un parāda visbiežāk sastopamās problēmas tādā veidā, kas atvieglo interpretāciju.

05 Lai gan pielāgotais *METT*-4 rīks sniedza vērtīgu ieskatu, novērtējumam ir daži ierobežojumi. Pirmkārt, tā kā anketas ir balstītas uz aizsargājamo jūras teritoriju pārvaldītāju pašnorādītām atbildēm, pastāv raksturīgais pašu ziņojumu neobjektivitātes risks. Otrkārt, datu iztrūkumi skāra konkrētus reģionus, jo īpaši Īriju, no kuras netika saņemtas 10 gaidītās atbildes. Pēc iespējas atbildes tika apstiprinātas ar mūsu revīzijas apmeklējumu laikā veikto interviju rezultātiem.

06 Galīgās izlases nelielā apjoma dēļ šos procentuālos rādītājus nav iespējams ekstrapolēt attiecībā uz visu ES. No 45 izlasē iekļautajām aizsargājamām jūras teritorijām 30 teritorijas tika atlasītas, izmantojot naudas vienības atlases metodi, kas tika pielāgota, aizstājot monetārās vērtības ar platības rādītājiem. Līdz ar to iegūtā procentuālā daļa ir uz platību svērts paraugs, nevis visu Eiropas aizsargājamo jūras teritoriju tīri statistiska vispārināšana.

Saīsinājumi

Saīsinājums	Definīcija/skaidrojums
AJT	Aizsargājama jūras teritorija
EJZAF	Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds
EVA	Eiropas Vides aģentūra
IUCN	Starptautiskā dabas aizsardzības savienība
JSPD	Jūras stratēģijas pamatdirektīva
KZP	Kopējā zivsaimniecības politika
METT	Pārvaldības efektivitātes izsekošanas rīks

Glosārijs

Termins	Definīcija/skaidrojums
Aizsargājama jūras teritorija	Ar likumu vai citiem līdzekļiem noteikta jūras teritorija ar mērķi aizsargāt un saglabāt biodaudzveidību, dabas resursus un kultūras mantojuma vietas.
AJT novērtēšanas apgabals	Jūras ūdeņi ap ES dalībvalsti, kuru ārējā robeža ir 200 jūras jūdzes no krasta, vienādā attālumā no kaimiņos esošas ES dalībvalsts vai robeža, kas noteikta ar saskaņotu līgumu.
Ekskluzīvā ekonomiskā zona	Jūras teritorija tieši aiz piekrastes valsts teritoriālajiem ūdeņiem, kurā šai valstij ir noteiktas tiesības un pienākumi saskaņā ar ANO Jūras tiesību konvenciju.
Izmešana	Loms, ko izlaiž atpakaļ jūrā. Šāda prakse ar dažiem izņēmumiem saskaņā ar ES tiesību aktiem ir aizliegta.
Piezveja	Netīša tādu organismu nozveja, kuri nav zvejas mērķsuga.
Reģionālā jūras konvencija	Starptautisks nolīgums par jūras vides aizsardzību ES jūras reģionos.
Stingri aizsargājama teritorija	Zona, kurā ir aizliegtas visas ieguves darbības (piemēram, zveja, kalnrūpniecība vai bagarēšana), lai ļautu jūras ekosistēmām atjaunoties.
Šķietamā zvejas piepūle	Laiks, ko kuģis, iespējams, pavada zvejojot un kas aplēsts pēc tā pārvietošanās tendencēm, pamatojoties uz kuģu izsekošanas datiem.
Zvejas noslodze	Zvejas ietekme uz zivju populācijām un ekosistēmām.
Zvejas piepūle	Zvejas aktivitātes mērs, kurā ņemta vērā kuģa vai flotes kapacitāte un zvejas dienu skaits.

Komisijas atbildes

https://www.eca.europa.eu/lv/publications/SR-2026–25

Laika grafiks

https://www.eca.europa.eu/lv/publications/SR-2026–25

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas virzienus un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, konkrēti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekles *Joëlle Elvinger* vadītā I apakšpalāta "Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana". Revīziju vadīja ERP locekle *Iliana Ivanova*, un viņai atbalstu sniedza locekles biroja vadītāja *Mariana Hristcheva* un locekles biroja atašejs *Mariya Byalkova*; atbildīgais vadītājs *Emmanuel Rauch*; darbuzdevuma vadītājs *Rafał Czarnecki*; revidenti *Kim Hublé, Zuzana Gullová, Monika Dedičová, Alina Tereszkiewicz* un *Torgny Karlsson*. Datu atbalstu sniedza *Stamatis Kalogirou, Anthony Pantelis, Fotios Polyzos* un *Iveta Toleikyte*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Jennifer Schofield, Zoe Dennis* un *Laura Mcmillan*. *Alexandra Mazilu* sniedza grafisko atbalstu, un *Frédérique Hussenet* sniedza sekretariāta atbalstu.

No kreisās: Monika Dedičová, Mariana Hristcheva, Alexandra Mazilu, Emmanuel Rauch, Torgny Karlsson, Iliana Ivanova, Rafał Czarnecki, Stamatis Kalogirou, Anthony Pantelis, Mariya Byalkova, Fotios Polyzos, Alina Tereszkiewicz un *Iveta Toleikyte*.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2026

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar ERP Lēmumu Nr. 6–2019 par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: *Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence*. Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

Titulfotogrāfija: © *xbrchx/stock.adobe.com.*

1., 2. un 6. attēls un 3. izcēluma 1. attēls: © *2026 Mapbox*, © *OpenStreetMap.*

Fotoattēls 7. izcēlumā: © *Aron Hejdström*, Gotlandes lēnes administratīvā padome.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

HTML	ISBN 978-92-849-8437-4	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/4961044	QJ-01-26-048-LV-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8438-1	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/3392478	QJ-01-26-048-LV-N

KĀ ATSAUKTIES

Eiropas Revīzijas palāta, īpašais ziņojums 25/2026 “Aizsargājamās jūras teriorijas: ar noteikšanu vien nepietiek, lai nodrošinātu jēgpilnu aizsardzību”, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2026.

ES jūru stāvoklis pasliktinās klimata pārmaiņu, piesārņojuma, zvejas un dzīvotņu izzušanas dēļ. ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam mērķis ir aizsargāt 30 % ES jūru, tostarp 10 % stingras aizsardzības režīmā. Mēs novērtējām, kāds progress panākts minēto mērķrādītāju sasniegšanā, cik efektīva ir aizsargājamo teritoriju noteikšanas rezultātā panāktā aizsardzība un kā tiek līdzsvaroti vides un sociālekonomiskie mērķi. Lai gan aizsargājamo teritoriju tīkls ir paplašinājies, ir maz ticams, ka mērķrādītāji tiks sasniegti, daudzās teritorijās trūkst aizsardzības pasākumu un adaptīvā pārvaldība bieži vien ir vāja. Nesen pieņemtie ES tiesību akti nodrošina pāreju no pasīvas aizsardzības uz aktīvu ekosistēmu atjaunošanu. Mēs iesakām paplašināt aizsargājamo teritoriju tīklu, nodrošināt, ka teritoriju noteikšanas rezultātā tiek īstenoti reāli pasākumi, stiprināt ieinteresēto personu līdzdalību un uzlabot adaptīvo pārvaldību un uzraudzību.

ERP īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

CURIA RATIONUM
EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

Eiropas Savienības Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/contact
Tīmekļa vietne: eca.europa.eu
Sociālie mediji: @EUauditors